

VEJEN TILBAGE

Alexamenos' brev til Theofilus

Erik Fonsbøl

Forhistorien

Det var egentlig min bror, der startede det.

En dag for et par år siden ringede han og sagde, at vi skulle til Istanbul. Det var ikke et spørgsmål, men en ordre. Han havde allerede bestilt en fire dages tur, så der var ingen vej udenom. Også fordi han lige havde mistet sin kone ved en trafikulykke, så han trængte til at komme lidt væk fra det hele.

Det blev en fin tur. Vi boede i den gamle by ikke langt fra Hagia Sofia og den blå Moske og ikke langt fra Bazaren… Efter de første chok vænnede os efterhånden til minaretsangen, der jævnligt tonede ud over hele byen. Jeg kan især huske en morgen, hvor jeg vågnede klokken fem og fra hotelvinduet oplevede den purpurrøde himmel, der lagde et gyldent slør over byen og så denne smukke nærmest henførte minaretsang, der kaldte til bøn og eftertanke…

Vi kom til at tilbringe næsten en hel dag i Bazaren. Det var egentlig ikke meningen, men min bror ville gerne se på et ægte tæppe, så vi faldt ind hos en af de rigtig mange tæppehandlere, hvor vi selvfølgelig blev behandlet som konger og budt på te og småkager. Det tog lang tid og megen snak, inden tæppehandleren og min bror, som selv er forretningsmand, kunne blive enige om en god pris. Undervejs i forhandlingerne spurgte de interesseret ind til vores familier og vores liv i det hele taget, sådan som man jo gør.

Da den gamle erfarede, at jeg var præst, sendte han straks sin unge medhjælper ud på lageret efter en lille løber, som han med megen ærbødighed forærede mig. Den skulle jeg lægge i min kirke, sagde han, som et minde om vores besøg i hans ringe hjem.

Selv viste de sig at være armenske kurdere, der i hvert fald ikke havde ringe tanker om sig selv, når det kom til tæpper – ja, til det meste. Men endelig blev de så enige om prisen på et i øvrigt meget smukt tæppe – efter sigende fra 1911 – jeg tror det blev omkring 5000 euro.

På vejen ud ad døren trak den gamle mig til side. Der var noget, han gerne ville vise mig. Det viste sig at være en bunke fotokopier af et gammelt græsk håndskrift, så det ud til. Jeg tror, han gik ud fra, at jeg umiddelbart kunne læse det, eftersom jeg var præst. I hvert fald spurgte han, om jeg kendte det, men det kunne jeg jo ikke rigtig sige, før jeg havde fået

det tydet. Så puttede han det ned i den konvolut, det kom i og lagde sit kort ved, inden han gav mig det i hånden.
- Jeg har originalen, hviskede han, mens han så sig forsigtigt omkring. Hvis De er interesseret, kan vi måske snakke om en pris… men tag nu den her kopi med og læs den, så kan De jo se, om det er noget… papa...
Jeg anede ikke hvad jeg skulle sige eller gøre, men det endte med, at jeg fik en kopi af et antagelig ukendt græsk manuskript med hjem sammen med Guds velsignelse til mig og min familie og fred og alt godt.
Min bror grinede højt, da jeg viste ham det.
- Hold kæft, de er dygtige, sagde han. Hvis han kan få lokket dig til at købe sådan et falsk ældgammelt håndskrift, så…
- Ja ja, svarede jeg. Det ved jeg godt, men tænk nu, hvis det er det originale Markusevangelium… jeg vil i hvert fald gerne lige kigge det igennem – om ikke for andet så for at se, hvad det er, de har brygget sammen… du skulle ikke være så mistroisk, kære bror. Tillid og imødekommenhed kommer men nu engang længst med her i livet… det har de for længst fundet ud af hernede…

Da jeg kom hjem efter den uforglemmelige tur, begyndte jeg så småt at granske den famøse håndskrift, og det viste sig snart, at det ikke var nogen helt almindelig pamflet. Det viste sig at være et brev til en vis Theofilus – ganske som Lukasevangeliet – formet som en dagbog nærmest fra omkring år 60, skrevet af en vis slave ved navn Alexamenos, der angiveligt havde kendt både Simon Peter og Jesu bror Jakob…
Ja, jeg går ud fra, der er tale om en langt senere fiktion – måske endda en moderne en af slagsen, men indholdet syntes jeg var spændende, så jeg satte mig for at oversætte det. Først i en mere eller mindre ordret oversættelse og bagefter så i en mere mundret udgave – mest for min egen fornøjelses skyld. Jeg synes altid, det er spændende at oversætte – en udfordring, hvor det gælder om at finde frem til den mest mundrette version, så man slet ikke opdager, at der er tale om en oversættelse. Det kræver både sprogforståelse og fantasi og ikke mindst mod.
Hvorom alting er, så viderebringer jeg hermed i al ydmyghed og med alle forbehold slaven Alexamenos' rapport til sin ven Theofilus.

Kære Theofilus.

Som lovet sender jeg dig hermed mine optegnelser fra mine mange natlige samtaler med broder Simon, fra mit uforglemmelige møde med dig og menigheden i Ostia og fra min videre færd mod Jerusalem og broder Jakob. Samtidig sender jeg dig og menigheden de kærligste hilsner fra menigheden her i Delfi og ikke mindst fra din hengivne slave Alexamenos.

Her begynder mine optegnelser.

Simon Petrus

Jeg hedder Alexamenos og stammer egentlig fra Delfi i Hellas, men jeg har boet det meste af mit liv her i Rom. Jeg er slave, men en af fangerne her var så elskværdig at lære mig at skrive, så nu skriver jeg en del for fangerne, mens de sidder her og venter på at dø. Men ikke for Simon. Til gengæld er jeg begyndt at nedskrive det, jeg kan huske fra vores samtaler. Han ved det ikke. Engang fortalte han mig, at han slet ikke brød sig om alt det skriveri. For, som han sagde, når noget var skrevet ned, så stod det fast, men sådan var det jo ikke med fortællingen i virkeligheden – samtalen, der hele tiden var i bevægelse og blev båret af snart den ene snart den anden – og ind imellem af Gud. Det kunne det skrevne ord aldrig. Én gang nedfældet var det for altid stivnet i sin form som en død krop i modsætning til det levende ord i samtalen. Det vildt bevægende ord. Og så er sandheden fastslået en gang for alle, og man kan bare slå den op. Men det kan man altså ikke med sandheden, der altid er i bevægelse som et levende menneske.

- Og gribbene, Alexamenos, gribbene sidder altid parat til at slås om ådslet i deres blodplettede kraver og sorte kåber. Vogt dig for gribbene, de skriftlærde og lovkyndige teologer. De vil altid have ret, og de tror, det er det, samtalen handler om. Som om hele livet foregik i en retssal. De foregiver at være alvidende og lærde, men i virkeligheden ved de ingenting. De har jo siddet hele livet med næsen i loven og profeterne og har aldrig gjort dagens gerning. Har aldrig fisket forgæves en nat igennem eller tilsået en mark i dagens hede. Og alligevel – alligevel er det dem, der styrer samfundet.

Det havde han nok fra sin herre, der, så vidt han vidste, aldrig skrev et ord selv. Til gengæld kunne han finde på at gøre tykt nar ad dem, der hele tiden brugte Skriften eller Loven, når de skulle angribe ham. Han kunne vende op og ned på Skriften, så den modsagde teologerne og de lovkyndige.
- Man kan ikke leve på en skrift eller en nedskreven lov, Alexamenos. Aldrig! For livet er så levende og mangfoldigt, at det aldrig kan rummes i nogen bogstaver. Om de så står på stentavler. Bogstaverne slår livet ihjel, samtalen derimod bærer selve det levende liv. Samtalen…
Det var en af Simons største bekymringer, at den frihedsbevægelse, Joshua havde sat i gang, også skulle stivne i døde bogstaver, hellige skrifter og tomme ritualer og traditioner.
- Så bliver vi nøjagtig som de lovkyndige teologer, han bekæmpede, Alexamenos. Og så er det sket med friheden. Vi skal gennem vores liv - ved at vise vores kærlighed til livet – med vores strålende øjne være den surdej, der langsomt gennemsyrer hele samfundet, men hvis surdejen så pludselig vil være selve brødet, så går det galt. Hvis de hengivne vil overtage magten i samfundet, så er de ikke længere hengivne. Det var jo derfor, han aldrig ville slå sig ned, men hele tiden var på vandring, så ordet forblev levende og friskt. Lys og salt. Nyt…

Så det er med lidt dårlig samvittighed, jeg nedskriver alt dette. Eller slår det ihjel, som Simon ville have sagt. Men på den anden side vil jeg så gerne kunne huske vores samtaler – eller enetaler var det vel nærmest - der var så fulde af liv og ånd. Det kan jeg selvfølgelig ikke gengive, men mine notater kan få mig til at genkalde mig de herlige dage og ikke mindst nætter, jeg fik sammen med Simon, Jonas' søn fra Betsajda i Palæstina, forhenværende fisker, nu rejsende i frihed, og derfor udstødt af synagogen og dømt til døden af kejseren.

- Åh Alexamenos, han afslørede vores ynkelige liv for os. Afslørede alle de løgne, vi klyngede os til og som skulle forestille værdighed. Han afslørede al den uret, vores folk levede på helt ind til marven. Intet stod tilbage af alt, hvad vi var opdraget i og troede på, og som vi anså for at være det eneste mulige. Det var skræmmende – som at stå ansigt til ansigt med en af de gamle profeter fra vores hellige skrifter – som at stå ansigt til ansigt med en afgrundsdyb tomhed af løgn og bedrag. Men samtidig tog han os på en mærkelig måde ind til sig – var jo hele tiden sammen med os og tog del i vores liv som en af os. Ja, han skræmte os, men bag hans ord og bag hele hans fremtræden mærkede vi hans store

lidenskab… jeg havde nær sagt: for os. Vi mærkede – jeg gjorde i hvert fald – hans kærlighed. Vi mærkede for første gang, at vi betød noget som de elendige og arme mennesker, vi var – ja, betød alt. Han gav os en ny nærmest kongelig værdighed – *os!* De værste forhutlede udskud – de fattigste og armeste af alle – smålige kræmmersjæle, uden ære skabt i livet – *os!* gjorde han til konger og dronninger i sit kongerige… og det henrettede vi ham for…

Han gjorde alt, hvad han kunne for at fjerne den tunge dyne af frygt – først og fremmest frygt – der lå over hele den brede befolkning, alle vi, der hverken kunne læse eller skrive, og som ikke hørte til de oplyste familier, der efterhånden sad på alle landets rigdomme. Det var et fanatisk opgør med både den etablerede elite og den etablerede religion - med enhver magtstruktur i samfundet og helt ind i familien. Det var et opgør med skriftlærde, fromme farisæere, lovkyndige dommere og troende præster – det var et opgør med selve hjertet i samfundet – folkets grundfæstede helligdom: templet i Jerusalem, og det var et opgør med kongens regime – ja, selv med kejseren i Rom. Han ville nedbryde det hele. Hvorfor? Alene af hensyn til dette enkelte undertrykte og frygtsomme menneskebarn, der var kommet i klemme under samfundets og angiveligt også under Guds dom. Samfundet og religionen – ja selve civilisationen var blevet som en velsmurt maskine, der rejste stolte byer og templer og paladser og ophøjede konger og kejsere og herremænd til guddommelighed, men som hensynsløst ofrede mennesker i titusindtal for at nå sine mål. Og det kaldte man Guds vilje.

- Men det er ikke templet, der er helligt, så lidt som kejseren i Rom er det. Nej, det er krøblingen og den spedalske - det er denne fattige lille pige, som ellers ingen betydning har i verdens øjne, og som sagtens kan undværes. Det er denne ludfattige enke, som alle har glemt, og som alle farer forbi i deres higen efter at blive til noget, når hun sidder der i sine klude og beder om lidt barmhjertighed. Det er hende, der er hellig – det er hende, der er formålet med dit liv, det er hende, der er Gud, og det er hende, alverdens konger og kejsere, præster og vismænd burde bøje sig for i dyb ærbødighed…

Sådan kunne han sige det, og det var som at høre de gamle profeter, der råbte deres forargelse ud gennem århundrederne.

- I har sat jer på Moses' stol, I hyklere, der betaler skat af dild og kommen, samtidig med at I opæder enkers bo!

Åh, jeg kan høre ham endnu, Alexamenos, når han råbte sine forbandelser mod de rige og betydningsfulde. Så forarget på de små og svages vegne og så frygtløst. Det var… ja, det var selvfølgelig dødsdømt. En gal mands utopi om det enkelte menneskes ret til at

leve efter Guds mening og ikke efter kejserens, kongens, herremandens eller præstens befaling. En utopi om en verdensorden, der respekterede ethvert menneske – uanset hvem – som… ja, som Guds eget mesterværk. En verden uden vold – uden kampe om magten og æren eller om mere. En verden, hvor der var nok til alle, og goderne var fordelt retfærdigt mellem mennesker. Han talte ufortrødent om, hvordan det burde være efter Guds mening med sit skaberværk – hviskede til os om vores glemte længsel efter retfærdighed og kærlighed og fred og glæde, og han viste os, hvordan det kunne være. Ene mand med alle imod sig. Selv hans nærmeste venner vendte sig mod ham til sidst. Også jeg… Også jeg…

Han havde igen talt sig varm, den gamle hvidhårede mand med de strålende øjne. Krumbøjet af gigt var han, og dog udstrålede han en holdning og en myndighed, der ikke efterlod tvivl om hans værdighed. Jeg havde været hans oppasser og tjener i al den tid, han havde siddet fængslet her i Rom og ventet på sin dødsdom. Herom var han ikke et øjeblik i tvivl. Spørgsmålet var blot, om han skulle halshugges, for løverne eller korsfæstes. Han håbede på at komme for løverne, sagde han med et smil, for så blev han da til glæde for nogen. Desværre fik han ikke sit ønske opfyldt.

De, som besøgte ham, kaldte ham for Petrus eller Kefas – klippen, og han virkede til at være en betydningsfuld person, som alle bøjede sig for, hvad han ikke brød sig særligt om. Men han var jo en af disse messiashengivne, som de talte så meget om, og som var begyndt at samles i de jødiske synagoger for en del år siden, og som nu bredte sig også blandt andre folk. De var ikke just populære, hverken blandt de mere ortodokse jøder eller blandt romerne, men af en eller anden grund bredte de sig altså alligevel – mest blandt de lavere klasser og såmænd også slaverne, og nu var magthaverne så begyndt at forfølge dem. Måske fordi de var bange for, at de skulle blive for mange. Efter sigende var de hengivne begyndt at gemme sig i katakomberne under byen. Som rotter.

Problemet var, at de hverken kunne eller ville anerkende endsige da tilbede kejseren eller nogen anden som deres herre, men kun denne korsfæstede forbryder, Joshua – deres eneste konge og herre, som de sagde. Det kom til at koste mange af dem livet.

Der kom i starten af Simons fængselsophold en del jøder og andre, som medbragte breve og forskellige andre opmuntringer. En af dem fortalte mig, at Simon havde været en af de nærmeste i kredsen omkring Joshua selv, ham de kaldte Messias, og som var blevet korsfæstet for mange år siden i Jerusalem. Selv dikterede Simon også en del breve, men så blev besøg forbudt, og så var vi bare os to. Men det varede aldrig længe, før vi befandt

os i lange natlige samtaler om alt mellem himmel og jord, men frem for alt om denne Joshua, som i den grad havde ændret hans liv fra et ganske almindeligt fattigt liv som fisker til en rejse i sandhedens tjeneste, som han sagde. Rejsende i frihed. Men samme Joshua var altså åbenbart grunden til, at han sad her under det nye enorme amfiteater og ventede på sin dødsdom sammen med flere andre såkaldt hengivne.

- Ja, vi var jo fiskere, Alexamenos, ligesom min far og farfar havde været fiskere i Betsajda, men det var dårlige tider for små fiskere som os. Kongen havde anlagt en ny by, som han kaldte Tiberias efter kejseren, og den skulle selvfølgelig brødfødes – bl.a. gennem et mere effektivt fiskeri, og det gik ud over de små. Vi fik simpelt hen fiskeforbud, så de store kunne komme til. De små landbrugere bukkede også under for effektiviseringen og måtte opgive deres gamle familiebrug, som blev opkøbt af romerske storgodsejere. De blev i bedste fald daglejere hos de nye godsejere. Så de rige blev rigere og færre og de fattige blev fattigere og flere. Og derudover var der de romerske tilflyttere, som fik både jord og fiskerettigheder tildelt som tak for tro tjeneste i hæren eller administrationen.
Vi forsøgte at fiske i smug om natten, men det gav ikke rigtig noget, og flere lagde bådene på land og søgte arbejde i byerne eller som landarbejdere, men det var svært. En del blev simpelt hen tiggere eller gik ind i kampen mod romerne, for den almindelige mening var, at det hele var romernes skyld. Det var det måske også, men man kunne vel også bare kalde det udviklingen.
Det var en morgen, vi som sædvanlig sad nede på stranden ved vores både og drak vin og drømte om bedre tider og de gode gamle dage, da han dukkede op og begyndte at tale med os. Jeg ved ikke, hvad vi tænkte i begyndelsen, men han lyttede til os, og efterhånden fik vi tillid til ham. Vi var vel også lidt benovede over, at en lærd mand som han omgikkes jævne folk som os. Han fortalte, hvem han var – at han som ganske ung havde været sammen med zeloterne som oprører mod romerne, men at han senere var blevet grebet af essæernes og nazaræernes spirituelle liv derude i ørkenen, og at han også havde fulgt Johannes nogle år.
Alle havde hørt om Johannes, asketen fra ørkenen, der havde virket lige ovre på den anden side af Jordanfloden, og som var blevet halshugget af kong Herodes. Hvordan han stod frem derude øst for Jordan og kaldte til omvendelse og renselsesbad i den hellige flod, og folk strømmede derud for at lade sig omvende og døbe som en slags renselse for deres svigt. Så mange at også de ledende farisæere og skriftlærde selv måtte derud for at se, hvad

der foregik og finde ud af, hvem denne sære profet var. Men de fik en varm modtagelse af Johannes:

- Hvem har bildt jer ind, at I kan flygte fra Guds straf, råbte han til dem. Djævleunger! Tror I virkelig, det nytter noget at prale af, at I er jøder af fødsel, hvis ikke I bærer frugt, som det sømmer sig for Guds folk? Gud ser ikke på, *hvem* I er, men alene på *hvad* I gør! Og så hjælper det jer ikke en pind at blive døbt nok så mange gange. Sådan leger vi ikke med Gud. Øksen ligger allerede klar ved træerne, og de, der ikke bærer frugt vil snart blive hugget om og kastet på ilden…

Johannes, eller Elias, som mange kaldte ham, fordi de mente, den gamle profet var kommet tilbage i Johannes' skikkelse, blev gjort tavs – halshugget ved et festligt indslag på kongeslottet. Den Johannes, der havde vovet at tale magten midt imod, så det kunne høres helt fra Østjordanlandet til kongens slot i Tiberias. Men hans mission gik altså åbenbart videre gennem hans tilhængere, heriblandt Joshua, der efter Johannes' tilfangetagelse begyndte at gå omkring i omegnen og samle sine egne tilhængere og forkynde, ligesom Johannes, at Guds kongedømme var lige på trapperne. Men der var også forskel og Johannes og Joshua. Engang sendte Johannes bud til Joshua fra sit fængsel og spurgt ham, om han nu også kunne regne med ham.

- Er du den, der kommer, eller skal vi vente en anden?

Og Joshua svarede ham:

- Nej, Johannes, jeg er ikke den, der kommer. Jeg er den, der *er!* Det er nu, det sker. Det er nu, *jeg* er her, og lykkelig den, der kan se det guddommelige i sådan et ganske almindeligt medmenneske som mig lige her og nu. Der kommer ikke nogen guddommelig hjælp fra oven. Al sand forandring kommer inde fra det enkelte menneske.

Joshua havde godt nok taget arven op fra Johannes, men han gjorde det på sin helt egen måde, tør man nok sige, og jeg er slet ikke sikker på, at Johannes har været alt for tryg ved denne nye bevægelse.

Nå, men Joshua kom altså hen til os den morgen og begyndte at snakke med os.

- Hvordan går det med fiskeriet, spurgte han på et tidspunkt.

- Skidt, sagde jeg uden at se op. Vi er blevet for mange, og fiskepladserne er tømt, når vi kommer derud. Vi kan lige så godt lægge bådene på land med det samme.

- Har I prøvet at sætte garnene om morgenen i stedet for om natten, spørger han så.

Min bror og jeg skottede til hinanden og rystede på hovedet. Så så jeg op på Joshua.

- Det er jo ikke for vores fornøjelses skyld, vi fisker hele natten, Joshua. Det er fordi det er forbudt at fiske om dagen. Kong Herodes har overtaget søen her, så kun hans egne

storfiskere har lov til at fiske, og det går alt sammen ind til hans fine nye by, Tiberias, som han har opkaldt efter kejseren i Rom. Ja, han har endda opkaldt søen her efter kejseren. Nu hedder den Tiberias Sø. Vidste du ikke det? Og samtidig vokser skattetrykket. Vi skal betale afgifter til kongen af vores båd og vores garn og alt mellem himmel og jord. Tolderne, de skiderikker, har kronede dage. Men hvordan skulle vi kunne betale, når vi ikke får nogen indtægter? Kongen gør alt for at tilfredsstille kejseren, så han selv kan få mere magt, og det går ud over småbønderne de små fiskere. Derfor er vi nødt til at fiske om natten, og det giver selvfølgelig ikke noget. Vi skal være heldige, hvis vi får til dagen og vejen for os selv.

Joshua lyttede alvorligt til mig. Så sagde han:

- Hvorfor finder I jer i det? Hvorfor protesterer I ikke til kongen over den behandling?

- Protestere!? Mod Herodes? Ja, godmorgen! Vi ville blive slået ihjel af legionærerne inden der var gået fire timer. Han ville se det som en fin anledning til at komme af med os en gang for alle. Du må da vide, hvordan han er! Protestere…

Joshua sad lidt og så frem for sig.

- Og hvad så, om vi bliver slået ihjel? Det her er jo dybt uretfærdigt. Det har han ikke lov til. Det er jo ikke *hans* sø eller *hans* fisk. Eller kejserens for den sags skyld. Det er vores – det er Guds gave til os, som han ikke bare kan stjæle på den måde, fordi han vil tækkes vennerne i Rom. Det er jo Gud selv, han stjæler fra. Så det må vi vel bare vise ham. Det er en smuk dag, Simon. Lad os tage ud og fiske, inden de fremmede kommer. Kom nu! Der er sikkert masser af fisk derude nu.

På en måde havde han jo ret. Det var ikke rigtigt af kongen at forbyde os at fiske i den sø, der altid havde været vores livsgrundlag. Det stred imod Guds retfærdighed. Men vi drømte jo ikke om at tage sagen i egen hånd. Vi var jo underkuede folk, Alexamenos, der ikke orkede at kæmpe for nogen sag – heller ikke vores egen. Men det var, som om Joshua vakte noget til live i os – noget, der havde ligget i dvale, og som vi havde glemt. En frihedstrang – en sans for retfærdighed, der ikke kunne lade stå til, når lov og ret og gammel hævd blev trådt under fode af den rå magt. Så enden på det hele blev, at Joshua og min bror og jeg selv pakkede garnene i båden igen og lagde fra land – til de øvrige fiskeres bestyrtelse.

- Det må I da ikke – er I rigtig kloge!?

Ikke så forfærdeligt langt fra land kastede vi garnene ud, og ganske rigtigt – der var masser af fisk. Jeg tror aldrig, vi har fisket så meget på så kort tid. Faktisk måtte vi have hjælp fra Jakob og Johannes bare for at få fiskene i land.

Da de andre så, hvad der foregik, begyndte flere af dem at sætte bådene i vandet for at få del i eventyret, og der blev fanget så mange fisk, som vi aldrig havde oplevet. Og da rygtet bredte sig, strømmede folk fra byen ned på stranden for at se, hvad der skete. Der blev en glæde uden lige, og der blev for en gangs skyld fest i vores ellers så mistrøstige samfund. Hvilken overflod. Hvilket liv! Rundt omkring blev der tændt bål på stranden, og snart bredte der sig den lifligste duft af stegt fisk. Hvilket festmåltid! Der var for en gangs skyld nok til alle. Joshua talte med folk og opmuntrede dem til at kæmpe imod Herodes, hver gang han blev uretfærdig.

- Han skal ikke have lov til at trampe på Guds retfærdighed. Det kan godt være, kejseren i Rom er mægtig, men vores Gud er en retfærdig Gud, der fordeler sine gode gaver ligeligt mellem sine børn. Sådan er hans orden, og den orden må vi aldrig svigte, så længe vi kalder os hans børn. Det er muligt, kong Herodes gerne vil gøre hele landet romersk og alle indbyggerne med, og det er muligt, han nu bliver vred, fordi vi adlyder Gud mere end kejseren. Det er muligt, han sender romerske legionærer ud for at slå os ihjel eller skræmme os fra vid og sans. Men besejre os kan han aldrig. Det kan kun vi selv ved vores eftergivenhed og laden stå til. Men det er bedre at sætte livet til for retfærdigheden end leve nok så længe blot for at overleve. Glem ikke, hvem I er, Guds folk. Glem det aldrig! I dag har vi begyndt et oprør. Et fredeligt og nødvendigt oprør mod kongen og kejseren og alle deres mænd og alle deres heste. Vi kæmper uden våben, men vi kæmper i Guds navn for hans retfærdigheds skyld. I dag er det begyndt, det vi har længtes mod og håbet på så længe. I dag er der godt nyt til alle undertrykte ud over hele landet, og der er dårligt nyt til alle, der med vold og magt har taget magten over Guds eget folk. Nu spiser vi sammen og glæder os over Guds kongedømme gaver, men snart begynder arbejdet med at udbrede det glade budskab om Guds kongedømme, der nu er ved at bryde frem, så småfolk løftes op i herlighed og stormænd og konger og kejsere stødes fra tronen. Nu bliver der vendt op og ned på den romerske verdensorden, og I var alle med, da det hele begyndte på denne smukke morgen på stranden ved Betsajda. Så følg nu med, når vi går ud i landet – ja, helt til Jerusalem med dette herlige budskab, så alle kan høre og forstå, at Guds kongedømme endelig er kommet for at blive…

Sådan talte han til folk, og de lyttede med begejstring til hans ord. På et tidspunkt kommer han hen til os og siger til os:

- Tak fordi jeg måtte komme med jer ud at fiske. Til gengæld vil jeg nu invitere jer med på en lang og sikkert besværlig vandring ud i landet. Vi skal ud at fiske mennesker over i Guds kongedømme. Er I med?

Så du forstår, Alexamenos, egentlig havde vi ikke noget valg. Vi var solgt. Og fra den dag fulgte vi fire ham – lige til vi nåede til Jerusalem. Der kom flere til efterhånden både mænd, kvinder og børn…

- Men fik det ikke konsekvenser, Simon? Hvad skete der, da kongen hørte, at I havde trodset hans forbud?

- Ingenting. Ja, det kan lyde underligt, men måske gik det op for Herodes, at hans forbud meget nemt kunne medføre en folkelig opstand, hvad han trods alt ikke var interesseret i, eller også har han bare ikke tillagt det den store betydning. Ja, forbuddet blev for så vidt opretholdt, men man så gennem fingre med lidt fiskeri i ny og næ i dagtimerne, så man ikke gik helt i hundene ude på de små steder…

- Men, Simon, hvordan kunne han vide det med fiskene?

- Jeg ved det ikke. Måske var det bare held. Men han troede jo fuldt og fast på det. Eller måske kunne han se på vandet, hvor fisken var. Hvem ved? Dum var han jo ikke. Men hvorom alting var, så tog vi det som et tegn på, at han nok var værd at følge. Ikke blot talte han med overbevisning og lidenskab, så vi lyttede, men han turde ligesom kaste sig ud i hvad som helst for at få os til at forstå, at noget helt nyt var på færde.

- Se på mig, sagde han, når jeg kan, kan I også. Bare kom i gang!

Han havde den der særlige hengivenhed – ikke blot til mennesker, men til livet selv. Han troede fuldt og fast på livet, hvis du forstår, og derfor turde han alt. Og måske… ja, måske var Gud virkelig med ham, Alexamenos… i hvert fald i begyndelsen.

Nåh ja, og så var der jo den aften i synagogen i Kapernaum, hvor de gav ham lov til at tale. Havde de vidst, hvad de slap løs i deres pæne forsamlingshus, havde de nok tænkt sig om to gange. Han satte hele byen på den anden ende.

- Hør på mig, alle I som er trætte og bærer tunge byrder – alle I, som er blevet fortabt i dette strålende samfund. Kom nu og vær med til festen for livet. Nu sker det! Nu er jeg her! Lyt ikke til jeres undertrykkere – til de lejesvende, som kun er interesseret i at udnytte jer for egen vindings skyld. De har ikke hjerte i livet – de kender hverken kærligheden eller barmhjertigheden – magten er deres Gud og deres begær styrer dem. Fromme og retfærdige ser de ud, men de er som kalkede grave, der ser nydelige ud udenpå, men er fulde af død og råddenskab indvendig. De har allerede fået deres dom. Kom til mig alle I arme og sørgende mennesker, og jeg vil give jer mad og drikke til evigt liv…

Og sådan blev han ved. På et tidspunkt råbte han ned gennem hele synagogen:

- Kom ind, alle I arme stakler, der ligger derude foran synagogen og venter på lidt almisse. Kom ind og vær med. Kom ind og hør, for jeres frihed nærmer sig. Nu skal der løses op for alt det, der binder jer, alle I besatte og krumbøjede – alle I blinde og døve mennesker – alle I lamme og spedalske. Nu er jeres time kommet. Nu åbnes knugede hjerter og sind for Guds kongedømme og hans retfærdighed og kærlighed. *I* er de elskede! Kom, sæt jer her op på de øverste pladser!

Og langsomt, tøvende og usikre tog de mod til sig derude og begyndte at sive ind i synagogen, mens de så sig forskræmte omkring. Der var de lamme, som slæbte sig ind eller blev båret. Der var de spedalske, som ellers ikke engang måtte vise sig i byen. Der var kvinder og børn – tænk dig inde i synagogen, der var strengt forbeholdt pæne mænd og fromme familiefædre. Og der var de gale – de besatte, som kunne finde på hvad som helst, men alles øjne var rettet mod Joshua, der stod oppe foran og smilende tog imod med udbredte arme.

- Kom nærmere, kære venner. Sæt jer højere op. I dag er det jeres dag – en ærens dag for alle arme mennesker. Kom nu nærmere. Frygt ikke. Nu er jeg hos jer. I dag er Guds kongedømme kommet til jer. Og så vendte han sig mod den måbende menighed:

- Og til alle jer, som har derhjemme: Gå hjem og hent, hvad I har af mad og drikke. Hold jer ikke tilbage, og hvis I har klæder eller andet godt til overs, så kom herhen med det alt sammen, så der kan blive fest. Og glem ikke vinen – den gode vin…

Ja, du kan jo nok forstå, Alexamenos, at der blev ballade. Man talte om den store vanhelligelse af Guds hus – den store usømmelighed - og mange forlod synagogen i vrede, men på trods af det vrede borgerskab blev der fest den aften i synagogen – et ordentligt gilde, som man talte længe om bagefter i Kapernaum og omegn. Et glimt af lys og glæde for de arme mennesker, der ellers sad fast derude i mørkets og dødens skygge. Synagogen så vist ikke alt for godt ud næste morgen, men som Joshua sagde, så var den for første gang blevet brugt efter Guds mening.

Efter den begivenhed, begyndte folk selvfølgelig at flokkes om synagogen, når Joshua skulle tale. Ikke mindst fordi det forlød, at mange af de arme stakler faktisk var blevet helbredt for deres sygdomme, og at mange dæmoner havde forladt de besatte.

Det blev til flere morgener ved søen, og snart rygtedes det, at det var her, han holdt til. Folk kom efterhånden fra alle egne af landet - ikke blot fra Galilæa, men også fra Jerusalem og Judæa og helt fra Fønikien kom der mennesker for at høre ham, og han helbredte mange og befriede mange for deres dæmoner og onde ånder. Men altid sagde han, at det

var Gud og dem selv eller deres tro, der helbredte – ikke ham. Han ville ikke være sådan en beundret mirakelmager, som der var så mange af i landet.

Det var jo de svage i samfundet, Alexamenos, de arbejdsløse og hjemløse; de småkriminelle, der prøvede at overleve som de bedst kunne; alle de, der blev tabt på gulvet gennem kongens og romernes nye reformer – og dem, der bare altid blev tabt på gulvet. Det var enlige kvinder med deres børn og gamle – enker og faderløse. Det var… ja, røvere og banditter, tiggere og ludere, udstødte og daglejere. Jeg tror, alle blev betaget af den ejendommelige – ja, kærlige autoritet, Joshua udstrålede. Det var, som om han aldrig var i tvivl om sit forehavende, og han formåede at smitte os med en helt særlig følelse af håb og optimisme, når han vendte op og ned på alle de gamle normer og værdier i samfundet og gjorde de mindste til de største og de største til de mindste. Han var lærd, men ikke som de teologer og farisæere, vi var vant til. Det lød altid, som om det var forfærdeligt vigtigt, når de talte, men sådan var det ikke at lytte til Joshua. Det var, som om hans lærdom kom indefra og ikke udefra som deres; som om han med sine ord vækkede noget til live hos os, som havde været dødt og glemt på bunden af vores forskræmte sjæl. Han mindede ikke om nogen anden, når han på sin egen måde væltede stormænd fra tronen og løftede småfolk som os op i højhed og ære. Han gjorde det, som blev regnet for det vigtigste, ligegyldigt, og det, som ansås for mindreværdigt, gjorde han eviggyldigt.
- De religiøse har taget patent på det vigtige, sagde han engang, men siden hvornår er det blevet vigtigere at studere skriften eller bringe ofre i templet end at hente vand ved brønden eller tilså sin mark? Eller række et bæger koldt vand til en tørstende sjæl?
Han var modig, når han uden omsvøb revsede - ja, somme tider ligefrem hånede højlærde og højhellige mennesker og institutioner, som vi andre bukkede og skrabede for og knap nok turde se på. Og den højhellige Gud, hvis navn end ikke måtte nævnes, kaldte han for sin lille far. Frimodig, ligefrem og med hjertelig ildhu kæmpede han for en ny retfærdighed, som han kaldte Guds kongedømme i modsætning til kejserens og kongens og ypperstepræstens.
Dybest set begreb vi nok ikke, hvad det i virkeligheden var, Joshua talte om. Vi ville jo bare gerne have det bedre, men det var helt andre ting, der var på spil for Joshua end bedre materielle kår. Jeg havde nær sagt tværtimod. Ja, se mig nu, Alexamenos, fængslet med udsigt til en snarlig voldsom død. Det er lønnen for at efterfølge ham Joshua. Og den løn glæder vi os over, for størst er kærligheden hos den, der sætter livet til for andre. Og det var dette helt nye og urimelige liv, hvor det slet ikke handlede om at overleve, men

om at elske – det var det liv i kærlighed til vores lille far og til hvert eneste menneske, han forsøgte at sætte os over i. At få lov til at sætte livet til som han. Det er vores højeste ære. Åh, jeg vil sådan ønske, jeg kan få mod til at gøre det med et smil, Alexamenos.

En dag var der samlet så mange mennesker på stranden, at Joshua måtte stå i vores båd et stykke fra land og prædike, for at folk ikke skulle mase sig ind på ham. Det var her, han bl.a. fortalte historien om den tilsyneladende så skødesløse landmand, der gik ud og tilsåede sin mark. Og han såede og såede, men det var kun en del af det, der faldt på marken, så det kunne blive til noget. Noget faldt på vejen, hvor fuglene straks kom og spiste det. Noget faldt på klippen, hvor det ikke rigtig kunne slå rod, så solen sved det af efter kort tid. Og noget faldt ude blandt ukrudtet og tidslerne, som voksede op og kvalte det spirende korn. Men den ufornuftige bondemand var ligeglad, for det, der faldt i den gode jord, det voksede til gengæld op og gav udbytte – tredive, tres, ja, hundrede gange! Helt af sig selv bærer jorden frugt uden at bonden gør det mindste dertil, når først det er sået! Sådan er det med korn, og sådan er det med alt. Tænk på det lille sennepsfrø, der er så lille bitte og næsten usynligt. Når det først kommer i jorden og ligesom dør og bliver begravet, så først spirer det ved hjælp af usynlige kræfter og vokser op til nærmest et helt træ, så himlens fugle kan bygge rede i dets skygge.
Jeg tror ikke, der var mange, der forstod alle disse fortællinger, som Joshua strøede om sig med ved enhver given lejlighed, og han sagde da også engang, at kun den, der har ører at høre med, kan forstå hans glædelige budskab.
- Det er kun de færreste givet, men I hører til de færreste, sagde han og så på os med et smil.
- Når jeg bruger billeder til at forklare Guds kongedømme med, så er det selvfølgelig for at gøre det nemmere at forstå, men hvis de så tager billederne bogstaveligt, så er vi jo lige vidt. Hør nu her: Det er *mig*, der er den uforsigtige bonde, der bare sår og sår og prøver at få noget godt nyt til at bære frugt på denne hårde jord. Men det er svært, for mennesker er så forstenede og forstokkede og så bange for det nye, at de hverken kan eller vil høre efter – måske med et øjebliks begejstring, men så falder de fra, for der er jo så meget andet at bekymre sig om her i livet. Men I, mine kære venner, har fået Guds kongedømmes dyrebare hemmelighed betroet, og jeg er sikker på, at I nok skal føre det videre og bære frugt. I skal være mine efterfølgere, og I skal skabe dette uendeligt trevne folk om til et frit og frygtløst folk. I skal være mine vidner ud over hele landet – ja, hele verden.

Hold af de mennesker, I møder, for sådan som I bedømmer andre mennesker, skal I også selv blive bedømt. Kærligheden kan ikke holdes skjult – den skal være jeres lys for mennesker. I skal brænde for Guds kongedømme som manden, der finder en stor skat i jorden, og han bliver så glad, så han ikke siger noget til nogen, men han sælger alt, hvad han ejer og har og konen og børnene med for at få råd til at købe jorden, så skatten kan blive hans. For han må og skal eje den. Og endelig har han penge nok, og så køber han jorden af den intetanende ejer, og så er skatten hans.
Eller som købmanden, der handlede med perler, og en dag finder han så sit livs perfekte perle. Og han sælger alt, hvad han ejer og har og konen og børnene med blot for at få råd til denne ene fantastiske perle. For han må og skal eje den. Alt andet er ligegyldigt. Sådan skal også I sætte alt ind på Guds kongedømme, men I skal gøre det af glæde og begejstring – ikke bare fordi jeg eller nogen anden siger det. I skal være jer selv – først og fremmest jer selv. Det er jeres eget hjerte, I skal lytte til, hvad ellers?
Og Joshua sprudlede videre. Han var virkelig som en uudtømmelig kilde.
- I skal være som manden, der var forvalter på et af de store godser, fortalte han. På et tidspunkt fik godsejeren nys om, at forvalteren lige så stille ødte hans ejendom bort. Så kaldte han ham til sig og foreholdt ham de nøgne kendsgerninger: Hvad er det, jeg hører om dig? Vil du straks aflægge regnskab for din forvaltning. Her kan du ikke længere blive. Godsforvalteren tænkte ved sig selv, at nu så hans fremtid ikke godt ud. Han orkede ikke at påtage sig legemligt arbejde, og han skammede sig ved ligefrem at tigge, men hvad skulle han gøre? Så fik han en lys ide. Han kaldte godsejerens skyldnere til sig en for en og eftergav dem simpelt hen hovedparten af deres gæld til godsejeren, hvad enten det nu var olie eller korn, eller hvad det var. Sådan. Og tænk jer, godsejeren roste den uretfærdige godsforvalter, fordi han havde handlet klogt og på den måde sørget for, at han ville blive modtaget i de mange hjem, hvor han havde eftergivet dem gælden, når han nu blev fyret. Sådan skal I også være lidenskabeligt engagerede i livet, så I aldrig giver op, selv om alt ser sort og håbløst ud. Brug jeres hjerter, men også jeres forstand og jeres fantasi. Vær milde som duer, men snedige som slanger, og brug politisk tæft, så I skaffer jer venner, om det så også sker med uretfærdige midler. Det er Guds kongedømme, det gælder! Det er altafgørende!

Sådan fortalte han, og sådan forvirrede han os med disse enkle og ligefremme og alligevel så underlige fortællinger, der gjorde gammel nedarvet visdom til skamme og satte lidenskab, vilje og fantasi højere end… ja, højere end al normal anstændighed. Det var

det, vi ikke kunne forstå, Alexamenos. Man sætter ikke en ny lap på en gammel frakke eller hælder ny vin på gamle vinsække, for så ødelægger det nye det gamle. Der må en helt ny indstilling til – en helt ny gudsforestilling og et helt nyt menneskesyn - før man kan begribe hans budskab. Den gamle surdej skal ud, så en ny kan komme til og gennemsyre hele mennesket og hele samfundet på ny. Og det er jo ikke sådan bare lige noget, man gør fra den ene dag til den anden. Alt, hvad du tror på, alt, hvad du *er*, skal først brydes ned, før det nye kan komme til, og det er som regel en lang og sej proces, indtil det pludselig, når du er åben og nøgen og elendig nok, rammer dig som en åbenbaring.

Joshua kæmpede en brav kamp for at gøre sig begribelig, men der var som sagt ikke mange, der forstod ham, og jeg tror også, at mange af dem, der havde fulgt Johannes og var blevet døbt af ham, følte, at Joshua svigtede sagen. De ventede jo alle på Guds store dag. Det må have været en ensom vandring mange gange; måske endda mere og mere ensom som tiden gik – indtil den ultimative ensomhed på korset.

På en eller anden måde lykkedes det ham alligevel at få samlet en lille flok omkring sig. Jeg var en af de første sammen med min bror, Andreas, og så Zebedæus' drenge, Jakob og Johannes. Måske var det fordi, vi ikke havde så meget at miste; måske fordi vi håbede, han kunne skabe bedre tider. Eller måske havde han alligevel sået noget i os, som vi troede, ville spire og bære frugt på en eller anden måde. Hvem ved? Vidste vi det selv? I hvert fald forlod vi fiskeriet og for så vidt også familien og begyndte at gå omkring i landet sammen med ham. Først i omegnen, men senere også længere væk og til sidst fulgte vi ham jo helt til Jerusalem. Han havde godt nok arvet et hus i Kapernaum efter sin far, som han i øvrigt aldrig fortalte nogen om. Der gik til gengæld rygter om, at hans far havde været en romersk soldat eller en samaritansk fårehyrde. Der var endda dem, der mente, at han var uægte søn af kong Herodes. Men han brugte ikke huset ret meget. Han var jo ikke meget for at slå sig ned.

- Vi skulle jo nødig skabe et nyt helligsted, sagde han med et smil. En gang imellem brugte vi dog huset til at holde fællesmåltid i. Jeg kan tydeligt huske en aften – det var lige efter gudstjenesten i synagogen. Huset var pakket af mennesker, og udenfor flokkedes de, så man end ikke kunne komme ind ad døren. Så pludselig begyndte nogen at fjerne tagstenene på huset over det sted, hvor Joshua stod og talte. Han så op og et svedende ansigt kom til syne i hullet.

- Hvad sker der, spurgte Joshua.

- Det er min bror, lød det oppe fra taget. Han er lam, og vi ville så gerne, at du helbredte ham, men vi kunne ikke komme til for mennesker, så vi tænkte, at vi måske kunne fire ham ned gennem taget. Vi ved jo, at du kan helbrede ham, hvis du vil, Joshua.
Joshua vendte sig smilende mod de andre.
- Se, det kalder jeg tiltro, sagde han. Og til manden på taget sagde han: Fir ham endelig ned, så jeg kan se på ham. Og nu blev der travlt oppe på taget. Tagsten og brædder blev fjernet, så de regnede ned med støv og spåner, og til sidst lykkedes det at få en båre firet ned gennem hullet. Den var tung, for der lå en temmelig kraftig mand på den. Han svedte voldsomt og rystede, som om han havde feber, og han lugtede ikke særlig godt. Det var som at se en død blive firet ned i graven nedefra, tænkte jeg senere på.
Der var blevet helt stille i det overfyldte rum, hvor alle strakte hals for at se, hvad der foregik. Manden lå bare og stirrede på Joshua med store øjne, der vidnede om en dødelig angst hos et menneske, der så fuldkomment helt og aldeles udleverer sig til en fremmed. Joshua så smilende på ham og sagde så de ord, jeg aldrig glemmer:
- Det er ikke din skyld, min ven! Rejs dig nu op og gå hjem. Du er fri. Og tag din båre der med dig.
Manden stirrede vantro på Joshua, og så begyndte han at hulke voldsomt, så hele båren rystede. Joshua bøjede sig ned over ham og løftede ham op i siddende stilling, mens han smilende gentog sit: Det er ikke din skyld! Omsider hørte hans hulken op, og hans blik blev roligt, nærmest fredfyldt, og med hjælp fra Joshua og nogle af de omkringstående kom han op at stå, og vi så, hvordan han stod der og vaklede, som om han var beruset. Han så bare på Joshua, mens han rystede på hovedet og mumlede et næsten uhørligt tak. Så tog de fat i ham og førte ham med besvær ud gennem menneskemængden, der både støttede ham og åbnede sig for den tykke mand og hans stinkende båre. Oppe på taget lod de hul være hul og skyndte sig ned for at tage imod den lam. Jeg kunne se stjernerne gennem hullet.
Der var nogen, der klappede, da de så, hvad der skete, men jeg så også en del stenansigter blandt tilskuerne til dette drama i Kapernaum. Der var ikke så få, der slet ikke kunne deltage i glæden over miraklet, fordi de følte, at Joshua bevægede sig ud på rigtigt dybt vand, når han sådan uden videre skaltede og valtede med menneskeskæbner. De fleste havde jo den indgroede opfattelse, at vores skæbne var bestemt af Guds retfærdige dom, som ikke sådan stod til at ændre. Og var det så ikke i virkeligheden gudsbespottelse, når Joshua uden videre – altid uden videre – så at sige brød ind i Guds orden. Det var i hvert fald, hvad vores præster og lærde belærte os om i synagogen. At man høster som man sår,

og ligger som man reder. Så der var sådan en blanding af begejstring og samtidig dyb skepsis omkring Joshua. Hans mission var i sandhed hverken let eller ligetil. Og modstanden mod ham voksede, som tiden gik.

- Men Simon, spurgte jeg, hvordan kunne han kurere en lam mand, så han ligefrem kunne rejse sig op og gå? Det er da ikke noget, man bare gør sådan uden videre.

- Åh, jo, Alexamenos, det sker, det sker. Og hvorfor ikke? Sygdom er jo noget underligt noget – en skævhed eller en besættelse, der styres af ånden. Men et menneskes ånd kan vel påvirkes – især hvis den møder en ånd, der er stærkere end den selv. Og Joshuas ånd var lysende stærk, kan jeg sige dig. Ingen gik upåvirket fra et møde med ham. Ingen! Engang sagde han, at vi alle kunne helbrede, hvis vi virkelig ville – ja, han sagde endda, at vi kunne få selve tempelbjerget i Jerusalem til at rive sig løs fra sine rødder og kaste sig i havet, hvis vi virkelig ville. Jeg kom senere til at tænke på, at ville han åbenbart gerne selv. Bryde alt ned. Så det handler måske bare om at ville det, man gør.

Nå, men som sagt, så voksede modstanden mod Joshua. Jeg kan huske en aften, hvor der igen var samlet så mange mennesker omkring hans hus, så vi ikke engang kunne få lov til at holde måltid. Det var ellers så vigtigt for Joshua det fællesmåltid, som skulle være et åbent og frit måltid, hvor alle kunne være med. Ingen gik forgæves til Joshuas bord, og mange havde taget med hjemmefra, hvad de nu havde. Men nu var der simpelt hen ikke plads. Til gengæld var der kommet nogle lærde folk til Kapernaum, og de begyndte at sprede rygter om, at Joshua var sindsforvirret og besat af den onde selv, og at det var djævelen, der styrede ham – ikke Gud, som man ellers mente. De spredte også rygter om, at Joshua i virkeligheden var en samaritaner, der var ude på at undergrave den sande overlevering. Og folk begyndte snart at lytte til dem. De havde trods alt stadigvæk stor magt over folk. Og pludselig går det op for os, at folkemængden udenfor huset måske ikke var helt venligtsindet, så vi gik ud til dem for at berolige dem.

- Fik I så beroliget mængden?

- Ja, det gjorde vi. Men kun for en tid. Folkemængder er sært letbevægelige og villige ofre for enhver demagog, der appellerer til dens følelser, og denne folkemængde, der ellers hang ved Joshua, når han helbredte deres syge og besatte, var stærkt medvirkende til, at Joshua blev henrettet. Sære mennesker.

For det meste vandrede vi fra sted til sted, og somme tider sejlede vi længere væk. Der var stort set kun ét sted, vi ikke kom, og det var i de store byer. Der brød han sig ikke om at komme. De er så romerske, sagde han.

- Men hvad med familien, Simon? kan man bare forlade den uden videre? Havde du ikke også selv familie? Simon nikkede frem for sig.

- Jeg havde familie. Min far, den berømte Jonas, der var lidt af en lederskikkelse i Betsajda. Han var en dygtig fisker, der altid kunne finde de bedste fiskepladser. Desværre havde hans håbefulde søn ikke arvet hans næse for fiskeriet, og det var måske også en af grundende til, at det gik så dårligt. Jeg kunne slet ikke leve op til den gamle…

Du forstår, jeg var familiens sorte får. Som den ældste søn skulle jeg jo være et forbillede for de andre, og jeg skulle jo også arve båden og føre det hele videre. Men… jeg duede ikke til noget. Jeg ved ikke hvorfor, men det var, som om alting prellede af på mig. Jeg fik aldrig lært noget ordentligt, og så blev jeg til fulde bekræftet i min uduelighed af min far, der til sidst nærmest opgav mig. Det var vel også derfor, Joshua gjorde sådan et indtryk på mig, fordi han kunne bruge sådan en døgenigt som mig – på trods af alt. Jeg tror, frygten havde omgivet mit stakkels hjerte med en hård skal af utilnærmelighed og uimodtagelighed, og det var den skal, Joshua på en eller anden måde smeltede hos os alle på en måde, så vi pludselig så livet og vores medmennesker et helt andet lys – i hvert fald for en tid.

Nå, men så var jeg blevet gift med Miriam, som heller ikke forsømte nogen lejlighed til at minde mig om min uduelighed. Hun og hendes mor. Hæ! Engang havde jeg taget Joshua og de andre med hjem efter synagogen, uden at de anede noget om det derhjemme, og jeg skal da love for, jeg kom til at høre for det. De havde ikke en krumme i huset til alle de mennesker og min svigermor havde lagt sig med feber, og hvad lignede det også. Men så brød Joshua ind:

- Har din mor feber? Lad mig lige se på hende.

Og så gik han simpelt ind og rejste hende op fra sengen, frisk og rask som aldrig før. Og så kom der gang i serveringen, kan du tro.

Men måske var denne mistillid til mig fra mine nærmeste også medvirkende til, at jeg forlod det alt sammen på grund af denne… denne vandreprædikant. Og min lillebror, Andreas – ja, han har jo altid set op til mig og gjort hvad han kunne for at efterligne mig, stakkels knægt. Ja, det lyder underligt, men på en måde kom vi vel til at holde af Joshua, og han påstod jo, at han havde brug for os. Lige netop os! Og så var han en lykkemand som en anden kong David. Det var, som om alt, hvad han foretog sig, lykkedes for ham. Han kunne gå på vandet, hvis han ville.

Men vi fulgte altså med ham på hans lange vandring og forlod uden videre det derhjemme. I øvrigt havde han jo også selv forladt sin familie. Jeg kan huske en aften, hvor vi som sædvanlig sad og spiste sammen med alle disse arme eksistenser, der altid var med til de frie og åbne måltider, Joshua holdt, og så kom hans mor og hans brødre og ville have ham hjem. Han bragte jo skam over familien med sin tåbelige snak og sin sære opførsel, mente de, og han – og måske også de selv - endte med at få myndighederne på nakken, hvis han fremturede på den måde. Men Joshua afviste dem og ville ikke engang have dem indenfor.
- Din mor og dine brødre står her udenfor og vil tale med dig, Joshua.
- Min mor og mine brødre, sagde han og så rundt på os alle sammen. Nej, det kan det ikke være, for *I* er jo min sande familie – min far og min mor og mine søskende – I, der tror på mig og holder ud med mig til enden og forkynder det nye frihedsbudskab. Det andet er bare tomme titler. Lad dem skøtte sig selv, hvis de kan. Lad de døde begrave deres døde.
Det har været en tung meddelelse at få for hans mor, at han ikke længere regnede hende og familien, som jo ellers betød alt for vores folk. Familien og slægten. Men det var ikke det væsentlige for Joshua. Der var noget, der var langt vigtigere.

Efterhånden blev vi sådan en lille kreds, der alle havde deres særlige grunde til at følge ham. Judas, der var gammel frihedskæmper ligesom Joshua, håbede og troede til det sidste, at Joshua ville starte et altafgørende væbnet oprør mod romerne. Thomas mente, at Joshua kom med en helt ny spirituel visdom, der skulle erstatte den gamle religion. Det samme gjorde Johannes – bare på en anden måde. Og så var der Maria, som Joshua elskede. Det var hende, han engang havde reddet fra at blive stenet. Og flere andre, som alle håbede på nye tider for vores stakkels folk.
- Hvordan havde han reddet hende?
- Maria? Ja, hun var jo blevet opdaget sammen med en gift mand – de påstod de i hvert fald - og så slæbte de rettroende selvfølgelig af med hende for at stene hende udenfor byen i henhold til deres lov. På vejen møder de Joshua, og da han jo går for at være lærd, og måske også for at sætte ham i et umuligt dilemma, så standser de og spørger ham, om han ikke også synes, det er rigtigt at stene en kvinde, der er blevet grebet på fersk gerning i hor? Joshua svarede ikke noget, men gav sig bare til at skrive i sandet med en pind. Jeg ved ikke, hvad han skrev, og det er der heller ikke andre, der gør. Det eneste, Josua nogensinde har skrevet, blev skrevet i sand. Men da de spurgte ham igen, så han op på dem og svarede, at den, der var uden synd, kunne jo bare gå i gang med at kaste den første

sten. Så tegnede han videre. De stod der med stenene i hænderne, men da det kom til stykket, kunne de alligevel ikke få sig til at stene hende, og lidt efter lidt lod de stenene falde og gik lige så stille deres vej med de ældste i spidsen. Maria blev bare liggende på jorden – stiv af skræk. Til sidst sagde Joshua til hende:

- Nå, var der ingen der ville dømme dig alligevel? Så rejste han sig og gik hen og tog hende ved hånden.

- Heller ikke jeg vil dømme dig, min ven, så gå nu bare hjem med fred og nyd din frihed. Det er jo ikke din skyld! Hun fortalte senere, at hun nåede halvvejs hjem, men hun kunne jo ikke bare slippe ham på den måde, så hun vendte om, og siden fulgte hun ham. Og elskede ham.

Simon sad lidt og så ned for sig. Det var, som om minderne overvældede ham. Så sagde han ligesom for sig selv:

- Ja, *hun* elskede ham… Så så han op på mig og smilede.

- Men du forstår, denne omgang med alle synderne og de fortabte var ikke populær i de ledende kredse, og det blev jo ikke bedre af, at han aldrig henvendte sig til præsterne eller de lærde eller de indflydelsesrige farisæere – de lovkyndige og lovlydige – hans egne så at sige - men ligesom Johannes bevidst holdt sig til de fattige og udstødte – alle de forkerte – alle de, der efter den gamle overlevering var under Guds dom, og som ordentlige mennesker derfor holdt sig på sikker afstand af. Men Joshua opsøgte dem ligefrem, som om de var hans bedste venner.

- Toldere og syndere – ja, selv gudløse fremmede skal gå ind i Guds kongedømme før jer, sagde han engang til de fromme farisæere, der kun havde foragt til overs for de elendige, og som mente, at de selv var selvskrevne til at sidde til højbords.

Som nu den skurk til Levi, som alle foragtede og kun kendte som en hård hund, der var gået i romernes tjeneste og udsugede sine landsmænd, hvor han kunne komme til det. En dag kommer Joshua forbi hans lille forhadte toldbod og så går han hen til ham og spørger uden videre, om han ikke vil give et måltid mad. Levi var ved at tabe både næse og mund:

- Mig!? Vil *du* spise sammen med mig!?

- Ja, og dine toldervenner. Det bliver en fest! Og det blev det. Sjældent har man set en så broget skare af såkaldte udskud – samfundets bærme – samlet til måltid. Der var ludere og ågerkarle og banditter, tiggere og gale – alle de udstødte og fordømte. Og midt i det hele sad Joshua og strålede som en sol – fuldstændig som dengang i synagogen. Ser du, det var jo ikke bare det, at vi fik mad og spiste, men det var det, at vi spiste sammen

venner og fjender. De toldere, der var romernes alt for villige lakajer, når der skulle opdrives skatter og afgifter, sad nu og spiste sammen med deres svorne fjender – og det med glæde! Det var, som om alle gamle fjendskaber og uoverstigelige mure smeltede omkring Joshua. Selv de mest indgroede modsætninger måtte vige. Levi og flere andre besluttede efter den oplevelse at slå følge med Joshua, så vores brogede flok omkring ham voksede i de dage.

Men det var jo ikke alle, der holdt ud til enden. Mange, der var grebet af øjeblikkets begejstring, glemte det snart igen og faldt tilbage i den vante gænge. Der var en overtolder i Jeriko, der hed Zakæus, som i sin overmåde begejstring lovede at give alt, hvad han havde tyvstjålet fra folk, firedobbelt tilbage, men jeg tror nu ikke, det kom så vidt. Én gang tolder altid tolder, sagde man jo dengang. Og et er at love, et andet at holde, hvad man lover. Vi er jo bare mennesker. Og det var netop til disse almindelige arme mennesker, Joshua følte sig mest knyttet.
- De raske har jo ikke brug for lægehjælp, men det har de syge. Jeg er ikke kommet for at kalde på de såkaldt retfærdige, men på syndere og fortabte. Har I ikke hørt om farisæeren og tolderen, der gik ind i synagogen for at bede. Farisæeren stod frem og takkede sin Gud, fordi han var blevet et godt menneske, der kun gjorde, hvad der var ret og sandt i Guds øjne, holdt alle Guds forskrifter og mere til. Og han takkede sin Gud fordi han ikke var endt som tolder eller det, der var værre. Tolderen derimod stod blot og så ned i jorden og bad om nåde. Men ser I, det var ham, Gud lyttede til, for det kan godt være *jeres* Gud ikke bryder sig om sådan nogen som ham, men min far elsker ham og hans lige, som en far elsker sine egne børn. Og det er præcis det, min far har sendt mig for at fortælle alle de mennesker, som I kalder ugudelige syndere.
Hvis en af jer har hundrede får og mister bare ét af dem, efterlader han så ikke de nioghalvfems i ørkenen og går ud og leder efter det, han har mistet, indtil han finder det? Og når han har fundet det, lægger han det på skuldrene og bærer det hjem med glæde – og hvilken glæde! Gør I ikke sådan? Eller er I ligeglade med sådan et enkelt sølle får, der sikkert selv har været ude om det? Jeg kan godt sige jer, at der er større glæde i Guds kongedømme over én synder, der omvender sig end over nioghalvfems retfærdige, der ikke har brug for hjælp.
Jeg er den gode hyrde. Den gode hyrde vil gøre alt for fårene, fordi han elsker sine får. Han vil endog sætte livet ind på at frelse dem, om så skal være. Men sådan er I åbenbart ikke. I er i virkeligheden ligeglade med fårene, bare I får jeres udkomme, og hvis fårene

kommer i fare, stikker I af og overlader hjorden til ulvene. Men mine får kender mig. De kender mig på stemmen og de følger mig, for de ved, jeg elsker dem. Jeg er den gode hyrde. Jeg er kommet for at give dem nyt liv - liv i overflod.

Forstår du, Joshua ville forandre vores måde at tænke på radikalt. Og han brugte alle de midler, han kunne. Engang tog han os med op i bjergene, og der holdt han en tale til os, hvor han prøvede at omvende os fra den almindelige vanetænkning til det foruroligende nye, han kom med, og som kun de færreste, om nogen overhovedet, forstod. Det var på en måde for stort for os og for nyt til at vi uden videre kunne begribe det, men vi nød det. Åh Gud, hvor vi nød disse hellige øjeblikke omkring bordet eller på vejen, eller når vi sad omkring ham ude ved søen eller oppe i bjergene. Det var så helt og aldeles anderledes og frit og… ja, muntert, end vi var vant til. Han nedbrød jo alle de kendte institutioner og helligdomme og satte mennesket – satte os - i stedet. Det hellige menneske. Aldrig talte han ned til os – altid behandlede han os med en respekt, vi slet ikke var vant til – uanset hvem eller hvad vi var. Om vi var mænd eller kvinder eller børn, sorte eller hvide, forbrydere eller retfærdige, slaver eller frie, jøder eller romere eller samaritanere. Men så forlangte han også meget af os – ja, alt, kan man roligt sige.
- Det handler ikke om at ophæve Guds lov eller profeternes advarsler, tværtimod. Men I skal forstå lovens *ånd* og ikke blot dens bogstav, sagde han.
- I skal være retfærdige, men ikke som farisæerne og de lovkyndige, der blot følger lovens bogstav. Jeres retfærdighed skal være båret af jeres kærlighed og barmhjertighed - af jeres hjerte. Husk på, at det er *jer*, der skal være lys og salt i verden. *I* er de udvalgte.

Bed, så skal der gives jer, søg, og I skal finde, bank på, og der skal lukkes op for jer. Sådan er det blandt mennesker. Der er jo ingen af jer, der ikke vil give jeres børn, hvad de beder om, eller som ønsker at skade dem med vilje. Hvem af jer ville give sin søn en slange, når han bad om en fisk eller en sten, når han bad om et brød? Eller hvis en af jeres venner kommer og banker jer op midt om natten for at låne tre brød, fordi han har fået uventede gæster, så kan det godt være, I havde mest lyst til at bede ham gå igen, men selv om I kvier jer ved at stå op og måske vække hele huset, så vil I jo alligevel skamme jer over ikke at give ham, hvad han beder jer om. Sådan er det jo. Hvor meget mere vil da ikke jeres far i himlene give gode gaver til dem, der beder ham?
I skal ikke vise jer frem som de religiøse hyklere, der beder længe for et syns skyld i synagogen og på gader og stræder. De har allerede fået deres løn. Men hvis du beder, så

gå ind til dig selv og luk døren og bed til din far, som er i det skjulte, og som hører, hvad ingen andre hører. Bed ikke lange bønner som hyklerne, der tror, at jo mere og jo højere og længere, man beder, desto større chancer er der for at blive hørt. Dem skal I ikke efterligne, for jeres far ved jo godt, hvad det er, I trænger til, også før I overhovedet åbner mund og hjerte. Gud er ikke tunghør.

Når I faster, så gå ikke rundt og se sørgmodige ud, sådan som hyklerne, der bare faster for et syns skyld. De har allerede fået deres løn. Men I skal vaske jer og se ordentlige ud, så ingen kan se, at I faster, for at jeres far, som er i det skjulte og ser, hvad andre ikke ser, skal lønne jer.

I behøver i det hele taget ikke samle jer anseelse og skatte på jorden. De bliver bare ædt op af tidens tand eller stjålet eller brugt imod jer, og I kan jo alligevel ikke tage dem med herfra, når den tid kommer. De er intet værd i forhold til den skat, I skal samle jer ved at give det hele væk. Husk, at der hvor din skat er, der vil også dit hjerte være, og det eneste du kan tage med dig herfra, er det, du har givet bort.

Dit øje afslører dig, for øjet er hjertets glans, så hvis øjets glans er klar, kan man se hjertets lys, men hvis glansen er borte, så skyldes det, at hjertets lys er gået ud, og mørket ruger over dig. Ingen kan tjene både lyset og mørket. Han vil jo enten hade den ene og elske den anden eller holde sig til den ene og foragte den anden. I kan ikke tjene både Guds kongedømme og kejserens.

Derfor skal I holde op med at bekymre jer for, hvad I skal spise eller drikke, eller hvad I nu skal tage på. Der er sørget for det alt sammen. Hvad betyder maden i forhold til livet eller klæder i forhold til kroppen selv? Læg mærke til himlens fugle. De hverken sår eller høster eller samler til huse, og dog giver Skaberen dem deres føde i rette tid. Og I er mere værd for Gud, end de er. Eller tror I måske, at bekymringer forlænger livet. Tværtimod. Og hvorfor bekymrer I jer for tøj på kroppen? Læg mærke til markens liljer. Se, hvor de trives og vokser uden at hverken sy eller spinde, og end ikke kong Salomon i al sin pragt var klædt som bare én af dem. Når Gud i den grad tager sig af markens liljer, som allerede i morgen er visne, hvor meget mere så ikke jer. Eller har I slet ingen tiltro til jeres skaber? Så vær ikke bekymrede for mad og klæder, som alle andre gør et stort nummer ud af, for jeres far ved godt, hvad I trænger til. Søg først og fremmest hans kongedømme, så får I alt det andet i tilgift ganske gratis.

Når I dømmer hinanden, så tænk på, at den dom, I idømmer folk, skal I selv dømmes med. Så lad hellere være. Vær ikke så emsige med at fjerne splinten i din brors øje uden at

lægge mærke til bjælken i dit eget. Tag først bjælken ud af dit eget øje, så kan du bedre se, når du skal fjerne splinten i din brors.
Hvis I lytter efter, hvad jeg siger og lever efter det, så ligner I den kloge mand, der byggede sit hus på klippen. Og regnen kom og det stormede og suste imod huset, men det faldt ikke, for grunden var lagt på selve klippen. Men hvis I bare lytter efter, men ikke også handler efter det, jeg siger, så ligner I den tåbelige mand, der byggede sit hus på sand. Og regnen kom og det stormede og suste imod huset, og det faldt med et brag.

Simon sad lidt og så ned for sig, mens han rystede stille på hovedet.
- Det var sådan Joshua talte til os, Alexamenos, og det var så vidt forskelligt fra det, vi ellers var vant til at høre i synagogen. Det lød så ægte og sandt og fortroligt og samtidig så myndigt. Vi var aldrig i tvivl om, at det kom lige fra hjertet. Samtidig var vi målløse over hans forkyndelse, der satte fingeren på de ømmeste punkter i hele vores vante tilværelsesopfattelse. Men det var, som om han *ville* ryste os ud af alt det, vi var vant til; alt det, vi uden videre opfattede som rigtigt og forkert, fordi vi altid havde fået at vide, at sådan var det.
Vi troede jo, det vigtigste af alt var at adlyde Moseloven og profeterne, men det kaldte Joshua rent ud for skuespil og hykleri. Det var, som om han ville trække os dybt dybt ind i livet – ind i vores egen menneskelighed og vores egen kærlighed, som vi havde svigtet til fordel for – ja, for hele dette spilfægteri, hvor det gjaldt om at opføre sig på en bestemt måde – at efterleve – hele tiden efterleve - fremfor at leve selv. Ja, han kom vel egentlig med livets forunderlige gave til os – vores retmæssige ejendom, som han sagde. Vores arv. Det liv, vi havde forkastet til fordel for det strålende flotte, men så overfladiske skuespil, vi var blevet trukket ind i – for så vidt uden at vide det. Derfor talte han altid til os som til ligemænd – som frie værdige mennesker, men jeg tror ikke, der var nogen af os, der fattede hele betydningen dengang. Vi var – ja, nok begejstrede, men samtidig underligt døve og blinde og uendeligt trevne i opfattelsen. Vi troede ikke rigtig på ham, når sandheden skal frem. Det var ligesom alt for fantastisk. Det må have været en ensom og frustrerende oplevelse for ham. Men han gav ikke op. Han *ville* have os ud af Djævelens klør, som han sagde, og med over i det Guds kongedømme, han hele tiden talte om.

Ser du, Alexamenos, en af grundene til, at Joshua så stort på alle autoriteter og traditioner i vores samfund var, at de efter hans mening var døde. Derfor blev han også snart udråbt til folkefjende, og i sidste ende gjort tavs. Der var jo for eksempel alle disse regler og

forskrifter, som alle i vores folk skulle indrette sig efter – bl.a. fastereglerne. Men for Joshua var det ikke vigtigt.

Engang i fastetiden kommer der nogle teologer og spørger ham, hvordan det kunne være, at han og hans ledsagere ikke fastede som alle andre, og så siger han til dem:

- Man kan ikke bare faste, fordi det står skrevet. Hvordan skulle man kunne faste, hvis man nu er inviteret til fest? Lige nu har jeg for eksempel lyst til at holde fest for alle de udstødte og fortabte mennesker omkring mig, som ikke har bestilt andet end at faste hele deres liv, så I kunne mæske jer, og så gør jeg det. Men der skal nok komme tider, hvor både jeg og de har mest lyst til at faste – og så gør vi det. I må ikke glemme, at den sande faste ikke kommer udefra, men indefra. Ikke fra forordninger og regler og hellige principper, men fra dit eget hjerte. Og sådan er det med alle forordninger. De er til for at tjene mennesker – ikke for at herske over dem.

Tag nu helligdagen, vores sabbat. Den er jo en Guds gave til hårdtarbejdende mennesker og såmænd også husdyr, men ikke hvis den tager magten og bliver sig selv nok. Så bliver den pludselig det rene djævelskab. Jeg hørte engang om en from mand, hvis dreng faldt i brønden og råbte om hjælp, og manden hørte det nok, men det var jo sabbat, og brønden lå længere væk, end det var tilladt ham at gå på hviledagen, så drengen druknede. Og det var jo aldrig Guds mening med hviledagen. Og det står nu heller ikke i jeres skrifter, at man bare skal holde forskrifterne uden at tænke sig om. Har I ikke læst om dengang kong David og hans mænd blev sultne og spiste af alterbrødene, selv om det kun var præsterne, der måtte spise af dem? Var det helligbrøde? Nej, det var da sund fornuft. Pas på, at I ikke gør det, som var ment som en gave til mennesker, til noget, der underkuer os og gør os til umennesker. Forleden, da det var sabbat, gik vi gennem en kornmark, der var moden, og vi kunne da ikke lade være med at spise af de dejlige fuldmodne aks, men det måtte vi måske heller ikke, når det nu var sabbat?

Teologerne gav igen:

- Jamen, er det da ikke rigtigt, at du er en gal samaritaner, der ikke har noget med os at gøre? Du kan da ikke bare komme her og lave om på traditionen, Joshua. Sådan har det jo været så langt tilbage, vi kan mindes, og sådan har vores forfædre bestemt det for generationer siden. Skriften og loven er jo lige så hellige for enhver jøde som omskærelsen og sabbatten, og det hellige kan man ikke bare skalte og valte med, som du gør…

- Nej, dér tager I fejl, afbrød Joshua. Det er hverken skriften eller loven eller omskærelsen eller sabbatten, der er hellig – det er *mennesket*. I tager fuldstændig fejl, hvis I sætter døde bogstaver og gamle traditioner højere end levende mennesker. Hvordan kan I være så

forstenede og kolde? Tror I virkelig, Gud er mere interesseret i lovlydige mennesker end i frie mennesker? Hvad er det for en Gud, I dyrker, der foretrækker skriftlærd og rituel fromhed og bogstavelig lovlydighed fremfor levende, frie, fornuftige mennesker med hjerte i livet? Guds mennesker er skabt til frihed – ikke til slaveri under en eller anden selvbestaltet herremand.

- Frihed? Kom det fra teologerne, hvad ved du i det hele taget om frihed? Er der nogen, der er frie, er det da os, men vi kender også vort ansvar. Vi har fået loven og profeterne overleveret, og vi skal give dem videre til næste generation. Det er vores pligt som jøder – som Abrahams børn - og det skal du ikke komme her og lave om på. Som om du vidste bedre end Abraham eller om noget som helst, Joshua. Du ved jo ikke engang, hvem, der er din far. Ved din mor det? Er du overhovedet en af vore?

Ser du, teologerne kæmpede en brav kamp for at sætte ham på plads eller gøre ham latterlig og umulig i folks øjne. I virkeligheden var de jo bange for ham, forstår du nok. De var bange for, at han skulle opildne de mange fattige i landet, så de samlede sig til oprør. Landet var jo hele tiden på randen af krig med romerne, og et oprør af den slags, kunne som ingenting puste til ilden.

Man mindedes endnu med gru det år, romerne kom. Det var lige efter den gamle kong Herodes' død, hvor der opstod uro og oprør i Galilæa, og frihedskampen så ud til at lykkes - lige indtil kejser Augustus sendte sine legioner gennem landet. De efterlod intet levende på deres vej. Alt blev hugget ned, landsbyerne blev brændt af og jævnet med jorden – ja, selv en storby som Sepforis blev fuldkommen raseret, så den aldrig blev opbygget igen. Stadig taler man om det år, romerne kom med rædsel i stemmen, og frygten for, at det skal gentage sig, sidder dybt i folk – ikke mindst i os, der er vokset op med frygten. Dertil kom, at de rige familier ville gøre alt for at stå sig godt med romerne, som jo på sæt og vis holdt dem ved magten, og derfor ville de af med Joshua for enhver pris.

Som nu dengang de igen fandt på, at Joshua brød loven og traditionen - denne gang fordi de opdagede, at vi spiste nogenlunde, hvad der var for hånden uden at skele til, om det nu også var kosher – altså tilladt ifølge Moseloven. Så de spurgte Joshua, hvordan det kunne være, at han lod os bryde de gamles overlevering og de hellige forskrifter på den måde.

- Hør nu her, svarede han, intet menneske kan blive urent af det, der kommer ind i mennesket. Det er det, der går ud af et menneske, der gør det urent. Det, der kommer ind i munden udefra af mad og drikke, går jo ikke ind i et menneskes hjerte, men blot gennem

maven og så ud igen i lokummet. Alle disse spiseregler, som I går så højt op i, har ingen betydning i forhold til det, der udgår fra menneskehjertet. Det er herfra alle de onde tanker kommer, som fører til utugt, røveri og mord, hor, begær, ondskab, bespottelse, hævngerrighed, svigt, hovmod og hidsighed. Det er alt det, der gør et menneske urent og da ikke den mad, vi spiser. Så hold nu op med at hænge jer i småting, som ingen betydning har, mens I ser gennem fingre med det, der betyder alt.

Joshuas største provokation bestod i, at han i modsætning til teologerne og præsterne virkelig troede på, at ethvert menneske bar både noget stort og godt - ja, guddommeligt i sig, som blot skulle frigøres eller købes fri, som han sagde; som en slave, der købes fri af sin trældom eller en syg, der helbredes og løses fra sin sygdom, så han kunne blive det sande og hele menneske, der var Guds mening med ham. Sådan skulle mennesker løses fra samfundets og religionens jerngreb, så de kunne blive de hele, levende, frie mennesker, de var tænkt som fra skaberens hånd.

Og det fik han at høre for, kan jeg love dig, for i vores tro er det en given sag, at landets mange ulykker er et resultat af folkets svigt. Der er en klar sammenhæng mellem skæbne og skyld, og folkets religionspraksis er én lang bøn om nåde, fordi folket har brudt den nedskrevne aftale, som endda var skrevet af Gud selv på stentavler og overleveret gennem Moses selv. Og hvis nu ethvert menneske i bund og grund er godt, Alexamenos, hvad skal vi så med alle de selvbestaltede instanser, der skal holde det onde menneske i ave og trygle Gud om tilgivelse for folkets svigt – hvad skal vi så med en Gud og hans præsteskab, der skal holde ondskaben nede med dyrekøbte ofre og straf til de onde og belønning til de gode? Og hvad skal vi så med en kejser, der skal styre og regere mennesker, så de opfører sig ordentligt – som om vi var en tøjlesløs hob, der bare ventede på den mindste lejlighed til at udfolde vores medfødte, altdominerende ondskab?

Joshua kaldte det alt sammen løgn og hykleri, fordi han troede på mennesket, det enkelte menneskebarn, og han kom for at rive det ud af kløerne på det kejserlige og præstelige samfund, der med held havde foregøglet mennesker den tro, at de var onde, og at *deres* ondskab var årsag til al samfundets elendighed. Han kom for at frikøbe mennesker, Alexamenos, og derfor slog samfundet ham selvfølgelig ihjel, for intet samfund kan undvære sine slaver. Og derfor slår det enhver ihjel, der bekender sig til og tror på Joshua. Sådan må det være, for intet samfund i denne civilisation kan bestå af lutter frie mennesker.

Det var jo også derfor, han ustandseligt og utrætteligt gik omkring blandt de mest elendige mennesker med al den trøst og hjælp, han kunne. Selv blandt de spedalske gik han frygtløst omkring og forsøgte at lindre, så godt han kunne. Og de elskede ham for det – mest af alt fordi han gav dem deres værdighed som mennesker tilbage. Han kom ikke ovenfra til dem med godgørenhed, men nedefra med medmenneskelighed og bad om at blive lukket ind i deres fællesskab.

- Det er ikke din skyld, plejede han at sige til alle de fordømte, der ikke blot led under sygdom eller fattigdom, men også under Guds retfærdige dom og straf ifølge præsterne og de lovkyndige, som i øvrigt ikke kunne drømme om at komme i nærheden af de elendige. Men Joshua var sammen med dem og gav dem håb, og snart bredte rygtet sig om, at han ligefrem kunne helbrede de syge. Jeg ved ikke, måske. Han havde jo levet sammen med nazaræerne og bl.a. lært forskellige helbredelsesteknikker, men derudover var han var jo som sagt en lykkemand. Det var, som om alt lykkedes for ham, uden at han gjorde et stort nummer ud af det som de mange andre troldmænd og magikere, der gik rundt og lavede mirakler.

Men så bragte vi jo i øvrigt mad og tøj, og hvad vi sådan havde ud til dem. Ja, jeg glemmer aldrig de gange, hvor vi holdt måltid med de spedalske ude i gravhulerne. I starten var vi rystende bange for at blive smittet, hvad vi også blev, men ikke af de spedalske – vi blev smittet af den Joshua, der ligesom gav livet tilbage til de stakkels mennesker bare ved at være sammen med dem, spise sammen med dem og tale med dem – lytte til dem – tage dem alvorligt – more sig sammen med dem. Det var fuldstændig nyt for dem, og jeg tror nok, det også hjalp mange til at blive helbredt. Alene dette, at du ikke er ensom og fordømt af Gud og hvermand, som de sagde, og som de selv troede. Du skulle se ham sidde der og tage for sig af retterne sammen med alle de gale og alle de syge. Han var som en solopgang i deres håbløst formørkede sind. Det var igen udtryk for den ligeværdighed, han hele tiden forkyndte. Han… jeg tror, han elskede mennesker, Alexamenos. Simpelt hen. Og det forklarer måske også hans udfald mod de lærde, der kun havde foragt til overs for alle disse skæve eksistenser, som de kaldte dem.

Det vigtigste var hans menneskesyn. Joshua betragtede ikke mennesker som onde eller som forbrydere, men mere som ofre. Ofre for deres egne dæmoner eller ofre for samfundets uretfærdigheder. Og det gjaldt både de syge og de kriminelle. Den virkelige ondskab var for Joshua den samfundsorden, der holdt alle disse mennesker nede i et fysisk og mentalt jerngreb. Og ikke mindst da den religion, hvis Gud fordømte de allerede

dømte. Det var derfor, han fór så hårdt frem mod systemet – såvel det romerske som det jødiske – systemet og alle dets velstillede og velnærede talsmænd og institutioner. Ligeværdighed. Det var det, det handlede om for Joshua. Ligeværdighed.

For ham mindede hele det samfund, vi alle sammen kendte som det eneste mulige – ja, som skabt af Gud selv, mest af alt om en græsk tragedie, hvor vi hver især spillede vores påtvungne roller. Nogle få var herskere, mens langt de fleste var undersåtter og slaver. Det var en forestilling, som magthaverne havde iscenesat for at bevare deres privilegier, hvad enten det nu var de politiske eller religiøse magthavere. En flot og betagende forestilling med kulisser af paladser og templer og hære af soldater og præster i flotte gevandter … men i grunden jo fup og fiduser i forhold til den virkelighed, den påstod at repræsentere.
Tænk over det, Alexamenos, og tænk på, at det var *os* ganske almindelige fattige stakler, der ellers ikke brugte megen tid på åndelige sysler – at det var *os* og ikke højlærde vismænd og asketiske åndspersoner og teologer, han kunne bruge. Hvad tænkte han dog på? Hvem af os kunne rumme det? Det måtte jo gå galt.

- Ræve har huler, og himlens fugle har reder, men den, der forkynder fred og frihed har ikke det sted, han kan hvile sit hoved, sagde han. Og det havde han ret i. Mange mennesker kunne ikke se noget særligt i Joshua. De forstod ikke, hvad han sagde, og mange gange blev de ligefrem aggressive mod os, når vi kom til deres byer. Selv de helbredte var ikke altid lige taknemmelige. Engang havde han uden videre helbredt ti spedalske, men tror du de sagde tak til ham? Nej, de strøg bare hen til deres præster for at blive godkendt. Kun én af dem – en samaritaner – kom tilbage og sagde tak for livet til sin frelser. Og til sidst… ja, til sidst vendte alle de mennesker, han elskede, sig imod ham og råbte med i koret: Korsfæst! Korsfæst!
Men sådan er det jo, Alexamenos. Har du prøvet at omvende bare ét menneske til det, du selv tror på? Det er så godt som umuligt. Og Joshua ville befri et helt folk, som nok vidste, hvad det var værd. Indimellem blev det for meget for ham. Jeg kan huske, hvordan han på et tidspunkt rent ud sagt forbandede byerne, fordi de ikke ville tage imod hans budskab. Betsajda, Korazin, Kapernaum og andre byer.
- Det skal gå jer værre end Sodoma og Gomorra på dommedag. Vi spillede på fløjte for jer, men I gad ikke danse; vi sang klagesange for jer, men I gad ikke græde. Johannes kom, som hverken spiste eller drak vin, og I sagde, han var gal. Så dukkede jeg selv op på scenen,

og I kalder mig fråser og dranker, ven med toldere og synderne. Hvad skal der til, for at I bare en enkelt gang vil lytte og lege med?

Engang ville han bare langt væk fra det hele, så vi sejlede ud til et øde sted, hvor vi kunne være alene. Men mange havde allerede luret os og vidste, hvor vi ville hen, og de skyndte sig at gå derud langs kysten, så da vi endelig nåede frem, var der allerede en del mennesker. Da Joshua så alle disse arme mennesker, der sikkert bare gerne ville have det lidt bedre, end de havde det, fik han medlidenhed med dem, for han syntes, de mindede om får, der er blevet svigtet af deres hyrder. Og han talte til dem og underviste dem og søgte hele tiden at få dem til at begribe det nye liv, hvor det er den levende Gud og ikke konger og kejsere, der har magten i verden. Hvor Guds retfærdighed var skrevet i menneskers hjerter, så hans skaberværk blev æret og respekteret som en velholdt ejendom, hvor alle har nok – hvor dyr og mennesker har det godt, og hvor marker og bygninger og redskaber er velholdte – alt sammen båret af kærlighed til den egentlige ejer.

Utrætteligt og stædigt blev han ved, men jeg tror, det var få, der begreb, hvad han ville, og de, der begreb det, troede ikke rigtig på ham og hans mission – forestillede sig ikke, at livet kunne være anderledes, end det var, det hårde liv, hvor de store undertrykte de små - de få rige de mange fattige – de mægtige de magtesløse. Jeg er sikker på, han mærkede deres mistillid, og håbløsheden stod malet i deres blik, men som hans egen såer i fortællingen blev han ved og ved med at så ordet. Hans kærlighed og lidenskab undte ham ingen hvile. De *måtte* da kunne forstå ham.
Da han omsider havde talt færdig, var det blevet hen under aften, og folk var begyndt at blive sultne. Der var også børn med. Og så var det, Joshua igen lavede et af sine numre, der skulle vise mennesker, hvad det var, han mente.
Først spurgte han os, hvad vi havde tænkt os at gøre med alle de sultne mennesker. Vi så bare på ham og rystede på hovedet. En sagde, at der var en dreng, der havde fem brød og to tørfisk, men det forslog jo ingenting. Joshua så bare smilende og spørgende rundt på os, indtil vi slog blikket ned. Vi anede ikke, hvad vi skulle stille op.
- Nu skal I høre, sagde han så. Først får I dem alle sammen til at sætte sig ned. Her jo fint med græs over det hele. De skal sidde i grupper, så er det nemmere. Og så går vi rundt og beder dem, der har, om at dele med dem, der ikke har, i stedet for bare at sørge for sig selv. Ingen begynder at spise, før alle har fået. Enkelt og ligetil.

Og så gik vi ellers i gang. Folk var helt med på det, og vi slæbte kurve fra den ene gruppe til den næste, og vi fordelte og fordelte, og det viste sig jo, at der var mere end nok til alle.
- Sådan er det i Guds kongedømme, sagde Joshua. Ingen tager for sig, før alle har fået. Ingen har ret til noget, så længe der er nogen, der ikke har.

Vi kunne alle sammen mærke på Joshua, at han på et tidspunkt var ved at være træt. Træt af mennesker, der bare ville helbredes, men til gengæld ikke orkede friheden og ansvaret – mennesker der bare ville have brød og skuespil og som tilbad dem, der gav dem det, men foragtede den, der kom med den barske frihed og den ramsaltede sandhed. Mennesker, der ville have en gud, der klarede tilværelsen for dem – ordnede deres problemer og gav dem mening – en almægtig Gud, der kunne styre deres liv for dem, og ikke den afmægtige og hjælpeløse Gud, Joshua fortalte om og…. og måske selv var – en Gud, der bad mennesker om hjælp.

Engang spurgte Joshua os, hvad folk sagde om ham.
- Hvem siger folk egentlig, jeg er?
- Den oprejste Johannes, sagde en. Det frygter kongen i hvert fald, har jeg hørt.
- Elias eller en af profeterne, sagde andre.
Så standsede han og vendte sig om og så på os.
- Men I, hvem siger I, at jeg er?
Og så røg det ud af mig:
- Du er Messias, den levende Guds søn!
Joshua så længe på mig.
- Simon, Jonas' søn, er du klar over, hvad du siger? Se på mig. Ligner jeg en konge? Ligner jeg en Gudesøn eller verdens frelser? Går jeg i fløjl og silke, og lever jeg i paladser omgivet af et hof af fornemme og indflydelsesrige familier? Har jeg imperier under mig og kan befale, hvad jeg vil, og så sker det? Se på mig, Simon. Er jeg ikke en ganske almindeligt fattig menneskesøn uden pomp og pragt af nogen art. Intet ejer jeg, og ethvert ordentligt menneske må sky mig, fordi jeg lægger mig ud med Gud og hvermand og alt, hvad der er helligt i samfundet. Og mit hof… så smilede han og så rundt på os - mit hof…!
Men Simon, fordi du sagde sådan, vil jeg fra nu af kalde dig Kefas, for du bliver uden tvivl den klippe, mit hus skal bygges på. Og så begyndte han at gå.
Vi så på hinanden, kan jeg huske, og flere rystede betænkeligt på hovedet. Men fra den dag gik det nedad mod Jerusalem og alt, hvad der ventede os der.

- *Var* du klar over, hvad du sagde, Simon?
- Tjoh, jeg ved ikke, om jeg sagde det for at trøste og opmuntre ham. Han var måske selv kommet i tvivl om, hvem han var. Vi var jo efterhånden ikke ret mange tilbage, der fulgtes med ham. Mange havde forladt ham, og endnu flere skulle komme til at forlade ham, da han begyndte at løfte sløret for sin mission – det, som åbenbart hele tiden havde været hans plan.
Det var nærmest en selvmordsmission, han forestillede sig, hvor vi skulle… ja, simpelt hen indtage Jerusalem - løvens hule, og her skulle vi så iværksætte det folkelige oprør, som skulle smide romerne ud af landet, nedbryde templet, fjerne eliten og indvarsle Guds retfærdige kongedømme i verden – alt sammen alene ved ordets og åndens magt. Joshua var ikke et øjeblik i tvivl om, at den mission ville komme til at koste os alle livet, men som han sagde:
- Sådan er det at kæmpe med åndens og ordets sværd. Vel dør vi for denne verdens magter og myndigheder, men ånden kan aldrig dø. Igen og igen vil den opstå, hvor der er mennesker, der ofrer livet for det, de tror på. Tænk på hvedekornet, der dør og begraves, men som spirer og vokser i det skjulte og bryder frem i en ny skikkelse og bliver til liv for mange. Hvis ikke det dør, kommer der slet ikke noget ud af det. De kan torturere os, korsfæste os og slå os ihjel, men de kan aldrig overvinde os, for vi har sandheden på vor side. Vi kæmper for den levende Gud og det levende menneske – imod Djævelen og alle hans gerninger.

Jeg tror nok, de fleste af os på det tidspunkt overvejede, om Joshua var ved sine fulde fem, og om han virkelig mente, hvad han sagde. På et tidspunkt gik jeg hen til ham og spurgte, om det nu virkelig kunne passe. Mange af os havde jo familie derhjemme, og vi behøvede vel ikke være så drastiske, og hvad så, hvis vi alle døde, hvem skulle så føre bevægelsen videre? Ja, jeg prøvede vel egentlig lige så stille at tale Joshua fra sit dystre forehavende. Men det skulle jeg ikke have gjort. Jeg har aldrig set Joshua så rasende. Han vendte sig om og råbte lige ind i ansigtet på mig:
- For Satan i Helvede da, Simon. Er du ude på at lokke mig væk fra min bestemmelse? Har du ikke lige for nylig højtideligt erklæret, at jeg var den ny Messias? Og har jeg ikke for et øjeblik siden udnævnt dig til min efterfølger på jorden og lovet jer alt!? Og så står du her og snakker om familie og om at redde livet. Har du slet ikke fattet, hvad det er, du er med i? Tror du bare, det er for sjov, jeg går rundt og prædiker og helbreder og slider mig op på alle disse mennesker, der er som får uden hyrde, og slås med de forbandede

farisæere og teologer, der hele tiden er ude efter mit hoved på et fad, som Johannes. Johannes nåede aldrig til Jerusalem, før de fik ham, og derfor er det endnu mere vigtigt, at vi gør det. Tror du bare det her er sådan lidt fritidssysler, mens vi venter på, at fisken vender tilbage? Det er da ufatteligt, at selv mine nærmeste – efter alt, hvad de har oplevet og set og hørt - hellere vil hjem til familiens kødgryder og hygge sig end at holde ud med mig til enden. Tror du virkelig, det er Guds mening, at vi bare skal sidde og hygge os med familien, mens verden brænder omkring os, og konger og kejsere og præster gør, hvad der passer dem, så folket går til i åndelig og materiel elendighed og Guds retfærdighed trampes under fode?

Og han samlede de andre og stod nærmest og råbte til os, at det var nu, vi skulle vælge, om vi ville være med – om vi ville redde vores liv eller sætte det på spil. Hvis jeres familie er vigtigere for jer end mig, så gå hjem til jeres familie nu. Hvis jeres liv er vigtigere for jer end mig, så gå hjem og lev jeres liv. Men husk, at den, der vil redde sit liv, mister det, og den, der mister sit liv sammen med mig, skal vinde det til evig tid. Nu går vi mod kamp og sikkert kors og død i Jerusalem, og hvis ikke I tør det, og hvis ikke I tror på, at det nytter noget, så er det nu, I skal gå hjem til jeres eget. Men hvis ikke vi går til Jerusalem, sker der intet, og så har alt været forgæves, fordi vi ikke turde sætte noget på spil. Kun hvis vi tør opgive vores eget – ja, vores eget liv - sker der noget, og jeg siger jer, det bliver stort, og det bliver snart.

Den onde kejser og alle hans håndlangere har taget magten ved hjælp af vold og løgn og mord, men deres dage er talte. Guds retfærdighed og sandhed og kærlighed er på vej, og det er *os*, der skal åbne døren for den. Det er *os*, han venter på. Den, der ikke er med mig, er imod mig, og den der ikke samler med mig, spreder! Sådan er det. Vælg nu, hvad I vil. Følg mig, hvis I tør, og lad dem derhjemme skøtte sig selv. Lad de døde begrave deres døde og kom så og følg mig gennem døden ind til livet, hvis I vil være levende frie mennesker.

I skal ikke lade jer skræmme bort fra frihedens vej af krigstrusler og krigslarm. Krigen kommer altid. Folk skal rejse sig mod folk, der skal komme stor lidelse og hungersnød rundt omkring, men sådan er det jo. Lad jer ikke føre vild af alle de falske profeter, der råber op om Guds vrede, når ulykken er ude. Vogt jer! Tænk jer om. Frygt ikke. Vær altid frimodige og glade.

Og sådan blev han ved, indtil jeg omsider gik hen og bøjede mig ned for ham:

- Hvis du kan bruge mig elendige menneske, så lad mig følge dig til verdens ende. Og også de andre gik hen og lovede højtideligt, at de alle ville følge Joshua, hvad end der skete.

Lidet anede vi dengang i begejstringens hellige øjeblik, at vi snart skulle svigte ham alle som en, da det virkelig gjaldt.

Det var sidste gang, vi var samlet hjemme hos Joshua i Kapernaum. Vi var ikke så forfærdeligt mange tilbage, og det var, som om interessen for Joshua var stilnet af i det hele taget. Og da vi kommer indenfor, spørger Joshua så, hvad det egentlig var, vi talte så ivrigt sammen om på vejen. Han så smilende rundt på os, men vi så ned, og ingen sagde noget, for vi havde faktisk skændtes om, hvem der mon var den mest betydningsfulde af os. Det kom sig vist af det med Kefas, klippen. Jeg mente jo nok, det var en form for lederstilling, Joshua havde givet mig i forhold til de andre, men Jakob og Johannes, Zebedæus' drenge, mente, at det var dem, der skulle have hædersplads erne i Guds kongedømme. Men vi skulle blive klogere. Så satte han sig ned og så alvorligt rundt på os.
- I må forstå, sagde han så, at i Guds kongedømme er det sådan, at den, som vil være den første og største, skal være den sidste af alle og alles slave.
Og han tog en lille pige og satte hende på sit skød.
- Sådan en lille pige er den største, og den der tager sig af sådan en lille størrelse og viser hende respekt, tager sig af mig og ikke bare af mig, men af Gud selv. Glem aldrig det! Hør nu her. Når du bliver indbudt til et bryllup, så sætter du dig ikke øverst ved bordet. Måske er der indbudt en, der er fornemmere end dig, og så kommer værten og siger til dig: Giv ham din plads! Så må du med skam indtage den nederste plads. Nej, når du bliver indbudt, så sætter du dig normalt på den nederste plads, så værten kan komme og sige: Min ven, sæt dig højere op! Så bliver du hædret i alle gæsternes påsyn. Sådan er det også i Guds kongedømme. Enhver, som ophøjer sig selv, risikerer at blive ydmyget, og den, der ydmyger sig selv, kan nemt blive ophøjet. Det handler ikke om at få anseelse og respekt ved hjælp af vennetjenester – nej, det handler om at tjene alle og enhver. Forstår I det?
Når du indbyder nogen til frokost eller til middag, så bed ikke bare dine venner, dine brødre, dine slægtninge eller dine rige naboer, så de kan indbyde dig igen og gøre gengæld. Nej, når du vil holde en virkelig fest, så indbyd fattige, vanføre, lamme og blinde, enker, faderløse og flygtninge. Da skal du blive lykkelig, for de har ikke noget at give dig til gengæld. Du skal altid give uden bagtanke. Bare giv! Ja, den der bare giver en af mine mindste små så meget som et bæger koldt vand at drikke, han skal ikke gå glip af sin løn. Hvad hjælper det at salte noget, hvis selve saltet har mistet sin kraft? I skal selv være det salt, der holder fællesskabet friskt og stærkt. Det gør I ikke ved at skændes om, hvem af jer, der er den største. Det gør I ved at holde fred med hinanden i kærlighed.

På vejen til Jerusalem samlede Joshua igen en del mennesker omkring sig, og han talte til dem, som han plejede om Guds kongedømme, der var ved at bryde frem. Vi var nået ned til Judæa i egnen omkring Jordan, og der kommer igen nogle af de troende farisæere og vil diskutere med ham for at få ham på glatis og hænge ham ud – denne gang om skilsmisse:

- Hvad siger du, mester? Har en mand lov til at skille sig fra sin hustru?

- Hvad siger Moseloven? spørger Joshua dem, kan I ikke læse jeres egen lov?

- Ifølge Moseloven må man skille sig fra sin hustru, hvis man skriver et skilsmissebrev.

- Det er kun fordi, I absolut vil have lov til at hore, I fortolker Moses på den måde. I betragter jo kvinder som en vare, man kan skille sig af med, hvis man er utilfreds med den. Men oprindeligt skabte Gud mennesket som mand og kvinde, ved I jo nok, og derfor forlader en mand sin far og mor og *holder sig til* sin hustru, og de to skal være ét, så hvad Gud selv på den måde har føjet sammen i ligeværdighed, skal mennesker ikke skille ad. Den, der skiller sig fra sin hustru og gifter sig med en anden, er jo utro mod den første. Sådan er det. Og hvis kvinden skiller sig fra sin mand og gifter sig med en anden, så er hun jo lige så vel utro. Så både kongen og dronningen har bedrevet hor, som Johannes så rigtigt sagde ligeud til dem; de har brudt Guds bud, men det tør I ikke indrømme, hyklere! Hor er en form for magtmisbrug, og der kommer ikke andet end elendighed ud af det – for alle parter.

Det var også der, de kom med nogle spædbørn til ham for at han skulle lægge hænderne på dem. Jeg tror nok, mødrene var bange for, at børnene skulle blive sat ud, som det jo ofte skete – især med pigerne, men vi syntes ikke Joshua skulle plages med spædbørn, så vi skældte ud på mødrene for at få dem til at holde sig væk. Da Joshua så det, blev han vred og sagde til os:

- I skal lade de spædbørn komme til mig, for Guds kongedømme tilhører dem. Eller har I slet ingenting forstået? Hør nu hvad jeg siger: Hvis ikke I kan gribe efter Guds kongedømme, sådan som de griber efter livet, og så tillidsfuldt og begærligt griber efter moders bryst, kommer I slet ikke ind. Og han tog børnene ind til sig og lagde hænderne på dem og velsignede dem et efter et, og vi kunne ikke undgå at se, hvor han strålede af glæde og fik mødrene til at stråle af stolthed og glæde.

Engang sagde han, at kun børn og idioter elsker uden forbehold. Det forstod vi intet af dengang, men senere har jeg tit tænkt på det. Kan vi overhovedet elske uden forbehold, når det kommer til stykket? Er vores kærlighed ikke altid forkærlighed? Og var det derfor,

han omgikkes idioterne og børnene fremfor de rettroende og teologerne? For at opleve den umiddelbare og spontane kærlighed?

- Hvis I kun elsker de elskværdige, hvad særligt er der ved det? Det gør alle og enhver jo. Nej, kærligheden – den sande kærlighed er altid uden forbehold. Forkærligheden, det er jo bare politik, når det kommer til stykket, eller begær - så hvis I virkelig vil elske, så gør det hæmningsløst uden bagtanker og uden begrænsning af nogen art. Så er Guds kongedømme kommet til jer.

Jeg kunne ikke holde mig længere:

- Men det kan man vel ikke, Simon. Medmindre man netop er spædbarn eller idiot? Det er vel ikke muligt sådan at elske uden forbehold. Jeg elsker mit land fremfor alle andre lande, og jeg ville elske mine børn fremfor alle andre børn, hvis jeg havde nogen. Jeg elsker mine venner fremfor mine uvenner. Det kan vel ikke være anderledes?

- Nej, det var jo også den almindelige indvending mod Joshua. Det kan man da ikke! Men ser du, Joshua kom jo ikke med praktiske anvisninger på, hvordan vi skulle indrette os mest hensigtsmæssigt. Han kom med… med det, han selv kaldte sandheden, og til sandheden hører altså den chokerende konstatering, at virkelig kærlighed altid er grænseløst uforbeholden, og derfor er det, vi normalt kalder kærlighed, ikke virkelig kærlighed. Forkærligheden kan jo være god nok, det er slet ikke det. Fædrelandskærlighed og kærlighed til familien og vennerne osv. Eller forelskelsen – den vidunderlige altopslugende forelskelse. Jeg kan huske… Nå, men det er bare ikke kærlighed i ordets egentlige betydning, for kærligheden – den virkelige kærlighed - kan aldrig være begrænset. Det, Joshua kæmpede imod, det var i bund og grund forstillelsen – eller løgnen, om du vil. Lige fra teologernes og farisæernes selvretfærdighed til de arme og elendiges selvmedlidenhed. Han ville have os alle til at se sandheden, så uopnåelig den end er, for kun deri ligger den virkelige frihed. Derfor fik de lærde at vide, at det var lodret hykleri at bygge sit eget og ikke mindst andres og samfundets liv på lærdomme eller love og regler og udadvendt fromhed, og derfor fik de syge og besatte at vide, at de var raske – ja, jeg havde nær sagt, selv de døde fik at vide, at de var levende. Det, de anså for sandhed og ret, viste han dem som løgn og uret. Det, de kaldte kærlighed, for eksempel, viste sig at være forstillelse og hykleri i hvert fald i forhold til sand kærlighed – ja, alt, hvad mennesker satte højt og ærefuldt, det pillede han ned til grunden, og alt hvad mennesker foragtede, det løftede han op i højhed og ære.

Og ser du, Alexamenos, det er netop den hjertelige kærlighed, den levende Gud elsker alle sine skabninger med. Ja, Gud *er* denne kærlighed. Og det er den, han sukker efter hos sine skabninger. Fremfor alt andet. Fremfor samfund, slægt og familie – fremfor al retfærdighed og godhed. Fremfor enhver religion. For Gud er kærlighed – ikke andet end kærlighed. Hellenernes guder elsker hellenerne. Romernes guder elsker romerne. Jødernes gud elsker jøderne. Men Joshuas lille far kender i modsætning til alle vores egne afguder ikke til forkærlighed, og det var dét, han så forgæves forsøgte at vise os og lære os. For det kan godt være, det er svært eller umuligt, som du siger, men det giver os dog et helt andet syn på tilværelsen og på samfundet og ikke mindst et helt nyt menneskesyn, hvis vi ellers tør tro på det. Og først og fremmest giver det os et nyt syn på os selv – en længsel efter et bankende hjerte af kød og blod til forskel fra den klippeblok, der normalt styrer vores selvretfærdighed.

- Så du kalder mine guder for afguder?

- Både dine og min og romernes. Jeg ved, det lyder både arrogant og bedrevidende, men jeg kan ikke andet, Alexamenos. Jeg kan ikke andet. Og det kunne du heller ikke, hvis du først havde mærket på din egen krop og i dit eget sind den afgrundsdybe forskel på sand kærlighed og forkærlighed. Hvis du selv havde fået dit liv afsløret som ren forstillelse eller ren efterlevelse, der skal sikre os overlevelse så længe som muligt, og hvor du aldrig drømmer om at lade dit eget menneskehjerte komme til orde.

- I skal ikke efterleve, sagde han gang på gang, I skal leve! Det er det, I er her for.

Men hør nu videre, så kan du skælde mig ud bagefter. Hvor kom vi til? Nå, jo. Da vi var på vej mod Jeriko, kommer der én løbende efter os og bøjer sig for Joshua og siger:

- Gode mester, hvad skal jeg gøre for at komme ind i Guds kongedømme? Joshua smilede.

- Gode mester? Du skal ikke kalde mig god. Kun Gud er god. Nå, men du kender vel budene. Hold dem, som skrifterne siger.

- Jamen det har jeg gjort. Lige fra jeg var helt ung har jeg overholdt alle budene. Hvad er det så, jeg mangler?

Joshua så på ham, lagde hånden på hans skulder og sagde til ham:

- Jamen, så mangler du jo kun én ting. Gå hjem og sælg alt, hvad du ejer og giv pengene til de uværdige. Så skal du få den sande rigdom, og så er Guds kongedømme dit. Og kom så med mig til Jerusalem, så skal du bare se.

Men manden, der var meget velhavende, brød sig ikke om det svar og gik bedrøvet sin vej. Joshua så rundt på os og sagde:

- Hvor er det svært for en rig at komme ind i Guds kongedømme. Ja, det er i det hele taget svært, men en kamel går lettere igennem et nåleøje, end en rig går ind i Guds kongedømme. Sådan er det. Der var en rig mand, som gerne ville investere sine mange penge, så han kunne så og høste og plante og fylde sine lader og ikke mangle nogen ting. Hele dagen gik med disse overvejelser om den rette investering, men samme nat døde han. Den, der vil kontrollere og styre sit liv, mister det, men den, der sætter livet på spil for Guds kongedømme, vinder det. Livet er alt for stort og uudgrundeligt til at blive styret. Ingen nok så mægtig kejser kan underlægge sig livet. Alt, hvad vi kan, er at kaste os ud i det med tro og håb og kærlighed.

Vi nærmede os efterhånden Jerusalem, og stemningen var ikke for god iblandt os. Kun Joshua gik glad syngende af sted foran, som om han skulle til fest. Vi var bekymrede for ham, og vi vidste hverken ud eller ind. Men et eller andet sted drømte vi vel også om det store opgør, som ventede og om Guds kongedømme, der snart skulle bryde igennem ved hjælp af os.

Måske var det denne drøm, der fik Jakob og Johannes til at trække Joshua til side og spørge, om de ikke nok måtte blive tildelt de fornemste pladser til sin tid i Guds kongedømme – lige ved siden af Joshua selv. Men Joshua sagde til dem:

- Har I slet intet forstået? Kan I virkelig tømme lidelsens bæger til bunds? For det er den første forudsætning, men selv om I også kunne, så er den slags slet ikke op til mig. Det er for længst afgjort.

Jeg må nok indrømme, at vi blev noget fortørnede på Jakob og Johannes, da vi hørte om det. Hvorfor skulle de føre sig frem på den måde igen? Joshua kaldte os da sammen og sagde til os:

- Kære venner! I ved, hvordan det er derude i verden, hvordan de selvbestaltede kejsere og konger og præster og herremænd styrer folk hårdt og brutalt, samtidig med at de kalder sig deres velgørere. I ved, hvordan de store altid lader de små føle deres magt, og hvordan de kloge altid narrer de mindre kloge. Men sådan skal det slet ikke være blandt jer. Hvor tit skal jeg sige det til jer, at den, der vil være stor blandt jer, skal være jeres tjener, og den, der vil være den fornemste, skal være alles slave. Jeg er jo heller ikke her i verden for at lade mig opvarte og betjene af andre, men for selv at tjene alle – ja, lige indtil døden, så mennesker kan blive frie og hele mennesker. Og sådan skal det også være blandt jer. I skal tjene hinanden i kærlighed og aldrig - aldrig herske over hinanden.

Hvem kunne vide, at det blev to røvere, der skulle få hæderspladserne til højre og til venstre for Joshua, da han blev ophøjet på sit kors. Alle vi andre var stukket af med halen mellem benene. Også Jakob og Johannes.

Så kom vi da til Jerusalem. Påsken nærmede sig, og det betød stor opstandelse i byen og omegnen. Mange jøder kommer jo hvert år til Jerusalem langvejs fra for at fejre påske omkring templet, så der var et sandt mylder af mennesker fra alle egne af Romerriget. Under det hele ulmede frihedskampen, der nu og da brød ud i lys lue, så for at sikre freden foranstaltede den romerske guvernør hvert år et større militært optog, hvor han kom ridende ind i byen sammen med en hærstyrke fra Cæsarea i fuld udrustning og med faner og fanfarer. Det skulle få eventuelle oprørere til at tænke sig om to gange, inden de forsøgte noget.
Jeg tror, det var det, der fik Joshua til at foranstalte sit eget lille indtog i den anden ende af byen. Et jødisk indtog i de gamles ånd i modsætning til det romerske. Han fik fat på et æsel, som han satte sig op på, og så red han ind i byen med hele flokken af tilhængere bagefter. Det var en underlig oplevelse. Og et underligt optog. Folk stod måbende og så på. Enkelte vinkede og råbte hurra, fordi de mindedes de gamle profetier om den sande konge, der skulle komme ridende sagtmodigt ind i byen på et æsel, men de fleste anede vist ikke, hvad der foregik. Mange morede sig over denne sagtmodige narrekonge og hans følge af landarbejdere og fiskere og kvinder og børn. På en eller anden måde var det også lidt pinligt, men det viste, hvor frygtløs han var. Sådan at gøre nar ad selve Pilatus – ja, ad Rom.
Jeg gik og tænkte på, at det jo var rigtigt, det der var faret ud af mig deroppe ved Cæsarea. Han var i sandhed Messias, den sande konge i al sin magtesløse ydmyghed, og – skulle det vise sig – på vej til sin egen forfærdelige lidelse og grusomme død. Og Pilatus' eget indtog i den anden ende af byen – så fornemt og så velgennemført efter alle kunstens regler, så magtfuldt, og så alligevel ikke andet end løgn og bedrag. Kan du se forskellen, Alexamenos, den afgrundsdybe forskel på de to riger - kejserens og Guds?

Efter dette minderige indtog gik vi ind i templet, og Joshua så sig omkring derinde, men da det var ved at være sent, tog vi ud til Bethania, hvor vi overnattede hos Martha og Maria. Da vi kom derud, blev vi hjerteligt modtaget af søstrene, der straks bød os indenfor. Joshua satte sig ned og begyndte at fortælle, og vi andre satte os rundt omkring. Sent skal jeg glemme de stjernestunder, hvor vi sad omkring et bord, og Joshua bare

fortalte. Også Maria satte sig og lyttede og snakkede, mens Martha gik ud i køkkenet og forberedte måltidet.

- Nå, det havde I ikke regnet med, at vi skulle holde indtog i Jerusalem? Men det kunne ikke være anderledes, når man tænker på, hvad der venter os. Det var sandheden, der red ind i byen, samtidig med at løgnen holdt sit indtog. Og nu må Jerusalem så vælge mellem den storladne løgn og den usle sandhed. Hvad tror I, hun vælger, hende Zions datter?

Så rejste Joshua sig op og hentede et vandfad og et håndklæde, og så gav han sig til at vaske fødderne på os, en efter en. Vi vidste ikke, hvad vi skulle sige, men til sidst spurgte jeg vist, hvad det nu skulle forestille:

- Hvad er det, du gør, Joshua? Hvorfor vasker *du* vores fødder?

- Tja, Simon, det kan du jo nok ikke forstå lige nu, men måske engang. Måske engang med tiden. Det virker, som om der er noget vigtigt, I har svært ved at begribe, og så må jeg jo vise jer, hvad det er, jeg mener.

Da han var færdig, så han rundt på os og sagde:

- Det er sådan, det skal være, også mellem jer, når jeg er borte. Jeg har somme tider hørt, at folk har kaldt mig både Herre og Mester og Guds søn, og i dag har I alle oplevet mig som den sande Messias, men i Guds kongedømme er der nu ingen, der er større og mere betydningsfulde end andre, og ingen, der er lavere end andre, så herren kan lige så godt vaske slavens fødder som omvendt. Derfor må I heller aldrig tilbede mig som konge eller noget andet end et ganske almindeligt fattigt menneske, for det er det, jeg er: Jeres bror. Nå ja, og så syntes jeg lige, I trængte til at få vasket jeres fødder. Også af hensyn til Martha. Hun går meget op i den slags. Det sidste sagde ham med en fortrolig hvisken, og vi kunne ikke lade være med at fnise.

På et tidspunkt kommer Martha ud fra køkkenet og går lige hen til Joshua og spørger, om han ikke kan få Maria til at hjælpe hende, så hun ikke skal stå med hele måltidet selv?

Men Joshua siger til hende:

- Åh, Martha, du bekymrer dig for meget. Maria har valgt at være sammen med os, og det skal ikke tages fra hende. Husk på, at det vigtige er at søge Guds kongedømme, også for travle kvinder. Så kommer alt det andet såmænd nok af sig selv.

Martha stod lidt og så på Joshua. Så så hun på vaskefadet og det våde gulv, sukkede og rystede på hovedet, mens hun vendte tilbage til køkkenet. Men jeg så nu godt, at hun smilte. De to søstre holdt meget af Joshua, og han af dem.

- Men Simon, hvis Joshua ikke ville være noget stort og fornemt, hvorfor kalder alle ham så for Kristos i dag? Og jeg har også hørt dig omtale ham som din Herre?
- Det er et godt spørgsmål, Alexamenos. Engang kaldte Thomas ham ligefrem for 'min Herre og min Gud.' Men jeg tror, det er fordi vores hjerte ikke kan lade være. Og så er det måske også fordi, vi gerne vil markere overfor alle de konger og kejsere og gudesønner og frelsere, der findes i verden, hvem vi anser for at være den eneste sande konge – den eneste sande Gud. Hvem, der er den eneste, vi nogensinde vil bøje os for.
- Den eneste sande Gud?
- Ja, jeg ved godt, at du sikkert har mange guder, Alexamenos, og det kan jo også være godt nok, men for os er der kun én gud, og det er dette fattige og misforståede menneske, som blev korsfæstet af magtens mænd. Korsfæstet af den verden, han kom for at befri. Der er ikke mange, der forstår det. Romerne kalder det for tåbeligt og foragteligt, og vores eget folk kalder det selvfølgelig for gudsbespottelse, men sådan er det, Alexamenos. Sådan er det. Det var jo det, han hele tiden prøvede at gøre os begribeligt, når han vendte op og ned på alt, hvad vi vidste og kendte. Den almægtige himmelgud har forladt sin kongetrone i himlen og er blevet et menneske – er blevet vores lidende bror. Eller rettere: det har han altid været, vi har bare ikke anet det, fordi vi altid er blevet belært om en helt anderledes fjern og ophøjet gud. Men Gud er ånd, Alexamenos, og den ånd er lige her og nu i vores forhold til vores medmennesker. Ja, det er næsten ufatteligt, og selv blandt vores egne er der stærke kræfter i gang for at få Gud tilbage i templet eller i Himlen, for det er alt for stærkt med ham så tæt på. Tænk på, at det, du gør mod dit medmenneske, gør du mod Gud selv, og hvem kan holde det ud i længden? Som de gamle skrev, så er Guds stråleglans så stærk, at man dør, hvis man kommer for tæt på, og de kunne ikke engang udtale hans navn af ærefrygt for ham. Og nu har Joshua så hentet denne højhellige og dødsensfarlige Gud ned fra sin fjerne himmeltrone og sat ham lige midt iblandt os hver eneste evige dag. Det er en svær kamel at sluge for enhver, der gerne vil tilbede og underkaste sig det numinøse og vældige. Og hvem vil ikke det? Men at kunne se det store i det små og usle, Alexamenos, det er sagen. At kunne se Gud i det elendigste menneske…

Nå, men nu skal du høre slutningen på historien om Joshua – eller begyndelsen på historien om Kristos, om du vil. Næste morgen regnede vi så med, at oprøret skulle begynde. Vi drog igen ind til templet, og på vejen standsede Joshua og så ind over den smukke by. Jeg så, han havde tårer i øjnene, og han rystede på hovedet og sagde:

- Åh, Jerusalem, du som altid slår dem ihjel, der kommer til dig med sandhed og frihed. Hvor gerne ville ikke også jeg samle dine børn, som hønen samler kyllingerne under sine vinger, men I vil ikke lytte til andre end jer selv, og nu er det for sent.
Da vi så kommer ind i templet, sker der igen noget. Joshua går pludselig amok og begynder at jage de handlende ud, og han tager en kæp og vælter vekselerernes borde og duehandlernes bænke og jager dem ud af templet. Det blev et større postyr, og han forbød også folk at bære deres ting og sager gennem templet, mens han råbte:
- Har I ikke læst i skrifterne, at Guds hus skal være et bedehus for alle folkene? Hvorfor har I så gjort det til et fristed for udbyttere og røvere?
Da præsterne og de lærde hørte det, blev de rasende og talte igen om, hvordan de skulle få Joshua skaffet af vejen. Det var jo en helligbrøde der ville noget, for det var jo selve offertanken, Joshua gjorde op med – altså det at du ved at komme med en eller anden gave til Gud, kunne få hans velsignelse over det liv. Det var sådan set, den tanke, præsterne levede af, for det var jo dem, der stor for hele denne forlorne formidling mellem mennesker og deres åbenbart korrupte gud, som Joshua kaldte ham.
Vi vidste ikke, hvad vi skulle mene. Var det her det store opgør med romerne og med templet? Det mindede mest om en storm i et bæger vand, og det medførte da heller ikke noget nævneværdigt andet end at Joshua lagde sig ud med købmændene i byen.

De følgende dage kom vi hver dag i templet, hvor Joshua ikke bestilte andet end at diskutere med de skriftlærde teologer og forkynde det nye kongedømme. Det var som daglige gladiatorkampe, og det trak mange mennesker til.
Mens Joshua en dag stod i templet og fortalte en større flok tilrejsende om Guds kongedømme, kommer de lovkyndige og nogle fra rådet hen til ham og spørger ham, med hvilken ret han sådan holder indtog i byen og smider de handlende ud af templet. I hvis navn handler du? Og Joshua svarede med et modspørgsmål:
- Kære venner. Var den dåb, Johannes døbte jer med fra Gud eller var den bare menneskeværk? Svar mig på det, så skal jeg også svare på jeres spørgsmål. De overvejede, hvad de skulle svare, men kunne jo ikke svare: Fra Gud, for så ville Joshua straks spørge, hvorfor de så ikke troede på ham, og de kunne heller ikke så godt svare menneskeværk af hensyn til folk, som mente, at Johannes virkelig var en stor profet. Så det ender med, at de siger:
- Vi ved det ikke. Og Joshua sagde til dem:

- Så fortæller jeg heller ikke jer, med hvilken ret og i hvis navn jeg gør, hvad jeg gør. Men hør nu her: Der var engang en mand, der plantede en vingård og indhegnede den og gravede en perse og byggede et vagttårn. Da han var færdig, lejede han den ud til nogle forpagtere og drog selv udenlands. Da det blev høsttid, sendte han en slave til forpagterne, for at han kunne få sin del af høsten som aftalt. Men de greb slaven og gennembankede ham og sendte ham tomhændet bort. Så sendte vingårdsejeren en anden slave, men ham gik det ikke bedre. De slog ham og ydmygede ham. Vingårdsejeren blev ved med at sende slaver til forpagterne, men nogle bankede de, andre slog de simpelt hen ihjel. Til sidst havde manden ikke flere slaver, men så sendte han sin elskede eneste søn, for han tænkte, at ham vil de da lade være i fred. Men de onde forpagtere sagde til hinanden: Se, det er arvingen, kom, lad os slå ham ihjel også, for så tilfalder arven nok os. Og de greb ham og slog ham ihjel og slæbte liget ud af vingården.

Hvad vil vingårdsejeren nu gøre med de onde forpagtere, når han kommer. Vil han ikke give dem et ondt endeligt og overlade sin vingård til andre?

Joshua nåede dårligt at blive færdig med fortællingen, før de lovkyndige blev rasende og råbte og skreg imod ham, og nogle af dem forsøgte at gribe ham, for de forstod jo nok, at denne fortælling var møntet på dem og alt, hvad de stod for. Men de turde alligevel ikke arrestere ham af hensyn til de sammenstimlede folk, der godt kunne lide at lytte til Joshua, så de lod ham være og gik deres vej.

Men de var på ingen måde færdige med ham.

Sådan forsøgte Joshua hele tiden at afsløre holdningen hos de såkaldt retfærdige, så de kunne se det umenneskelige i deres lovretfærdighed. Men han talte selvfølgelig for døve øren. Det minder mig om en anden historie, Joshua fortalte om ikke at ville være med:

En mand ville fejre sin søns bryllup og inviterede en masse mennesker til festen. Men til mandens undren undslog de sig på selve dagen. En havde lige købt en mark og var nødt til at gå ud og se på den, en anden havde lige fået fem par okser, som han skulle ud at prøve og bad sig undskyldt, og en tredje sagde, at han lige var blevet gift, så han ikke kunne komme. Ingen af de indbudte kunne komme. Så sagde manden til sine tjenere, at de skulle gå ud på gader og stræder og hente alle de vanføre og lamme og blinde ind til festen. Nød dem til at komme, så mit hus kan blive fuldt. Aldrig skal de indbudte, som afslog, smage mit måltid.

Og sådan fortalte Joshua den ene historie efter den anden - ikke mindst om teologerne og farisæerne og deres mangel på lydhørhed og menneskelighed. Og folk elskede at høre på ham.

Der var også den om manden, der var blevet overfaldet af røvere på vejen mellem Jerusalem og Jeriko. En af teologerne havde spurgt Joshua om, hvilket bud, han anså for det første bud, og han citerede fra vores hellige skrift buddet om at elske Jahve med alt, hvad du har i dig:

- Hør Israel! Jahve vor Gud, Jahve er en, og du skal elske Jahve din Gud af hele dit hjerte, af hele din sjæl, af hele dit sind og med al din styrke. Men der er et andet bud, der er lige så vigtigt, og det er buddet om, at du skal elske dine nærmeste som dig selv. På de to bud hviler hele jødedommen, sagde han.

Teologen nikkede, men så spurgte han om, hvem der egentlig var hans nærmeste – om det ikke blot var ens familie og naboer – ens eget folk? Så fortalte Joshua historien.

- Mere død end levende efterlod røverne den stakkels mand nøgen og blødende i grøften. Lidt efter kommer der en tempelpræst gående, og han ser godt manden i grøften, men han kan ikke få sig til at hjælpe ham, så han skynder sig forbi. Der kommer også en tempeltjener gående, og også han ser manden i grøften, men heller ikke han kan få sig til at hjælpe ham. Endelig kommer der en samaritaner forbi, der var på rejse, og da han ser manden, får han medlidenhed med ham. Han skynder sig at forbinde hans sår og hælde olie og vin på dem, og han løfter ham op på sit eget muldyr og bringer ham til den nærmeste kro, hvor han tager sig af ham. Næste dag betalte han kromanden, inden han tog videre og lovede, at hvis der kom flere udgifter, skulle han nok betale dem, når han kom tilbage.

Hvem af de tre, spurgte Joshua så den lærde mand, hvem af de tre synes du nu, var den stakkels mands nærmeste? Den lærde kunne åbenbart ikke få sig til at sige samaritaneren, så han sagde blot: - den, der viste ham barmhjertighed, går jeg ud fra.

- Der ser du, sagde Joshua, kærligheden kender ingen grænser. Din næste er ikke altid den, man skulle tro, men enhver, du møder på din vej.

Snart efter sendte præsterne igen nogle af de lovkyndige og romervenlige til ham for at hænge ham ud hos folk. Så de siger til ham på den mest indladende måde:

- Mester! Vi ved, at du er sandfærdig og ikke gør forskel på mennesker eller ligger under for andres dom, når du lærer sandheden om Guds veje. Sig os nu: Er det rigtigt at betale skat til kejseren, eller er det forkert? Skal vi, eller skal vi ikke?

Men Joshua gennemskuede dem og spurgte:

- Hvad er det nu, I er ude på? Giv mig en denar!

De gav ham en, og han spørger så:

- Jamen, hvad er det for et billede, og hvad er det for en indskrift? De svarer ham:

- Det er kejserens. Guds søns. Så spørger han dem:
- Hvad laver et billede af romernes guddommelige kejser her i vores tempel? Kender I ikke budene: Du må ikke have andre guder end mig? Eller: Du må ikke lave billeder af din Gud? Er det nu kejseren i Rom, der har skabt verden og alt hvad der er i den? Tilhører alt kejseren i Rom? Så giv nu hellere kejseren den mønt tilbage, der åbenbart er hans, men giv først og fremmest Gud, hvad Guds er.

Og sådan gendrev han teologerne gang på gang med deres egne midler. Og de mange mennesker, der var i templet kunne godt lide at høre Joshua tale – især når han skældte ud på teologerne:
- Tag jer i agt for teologerne og de lovkyndige, sagde han engang. De vil gerne gå omkring i lange gevandter og lade sig hilse på torve og pladser og sidde øverst i synagogen og indtage de øverste pladser ved gilderne, men i virkeligheden er de ingenting.
Og han pegede på indsamlingskisten ved templet, hvor folk kom og lagde penge til templet. Der kom mange rige og lagde store beløb deri, men der kom også fattige mennesker – bl.a. en stakkels enke, der bare lagde et par småmønter i kisten.
- Prøv at se denne fattige enke. Hvorfor giver hun alt hvad hun ejer til templet – alt, hvad hun skulle leve af? De rige kan sagtens betale skat af deres overskud, og det ser smukt ud, men hun har i sin fattigdom givet alt væk, bare fordi præsterne og teologerne kræver det. Og sådan er de, hyklerne! De opæder enkers fattige hjem, samtidig med at de beder længe til Gud og takker ham for deres gode, velfortjente liv. Men de skal nok få deres dom. Bare vent

Det var en aften, vi sad ude i Bethania og holdt måltid. Stemningen var noget trykket, og vi var alle bekymrede for fremtiden. Hvad skulle der ske med os? Selv Joshua var usædvanligt stille og indadvendt. På et tidspunkt bryder Maria sammen, og hun går grædende hen og giver sig til at kysse Joshuas fødder, og hun omfavner ham og hulker hæmningsløst. Det var meget pinligt. Men Joshua smiler bare og klapper hende på hovedet. Pludselig rejser Maria sig og går ud, og lidt efter kommer hun ind med en lille flakon, som hun åbner og hælder indholdet ud over hovedet på Joshua. Det viser sig at være en overordentlig kostbar nardussalve, som Maria sikkert havde fået af en af sine rige kunder, og snart bredte der sig den lifligste duft i lokalet.
Det var Judas, der først brød den pinlige tavshed:

- Maria, var det nu også nødvendigt? Den salve kunne jo være solgt og pengene kunne være givet til de fattige eller være brugt i kampen. Der er vel ingen grund til at ødsle sådan med de dyre sager. Flere af de andre stemte i, og jeg selv var også noget forarget på Maria. Hvad skulle det nu til for? Men Joshua smilede til Maria, som bare stod med den åbne flakon i hånden, mens tårerne løb hende ned over ansigtet. Hun vidste vist selv dårligt, hvad hun havde gang i. Så sagde Joshua til os:

- Hvorfor er I sådan imod Maria? Kan I ikke se, hvor stort det er, det hun gør, når hun salver mig? Er hun den eneste af jer, der har fattet, hvem jeg er, og hvad der skal ske med mig? Og de fattige? De skal såmænd nok klare sig, og dem kan I jo altid gøre godt imod. Men mig har I ikke altid. Det, hun har gjort mod mig i dag, skal aldrig nogensinde blive glemt. Hun har allerede salvet mig til min begravelse. Og han rejste sig og bøjede sig for Maria i taknemmelighed og respekt. Og så sagde han henvendt til mig.

- Simon, min klippe, elsker du mig?

- Jamen det ved du da, at jeg gør! Hvordan kan du…?

- Men elsker du mig, sådan som Maria her gør? Hvornår har du sidst kysset mig? Hvornår har du sidst salvet mig? Elsker du mig virkelig, Kefas, så vis det. Og henvendt til de andre sagde han:

- I skal ikke bare følge mig som en flok får, der følger hyrden. I skal elske mig, for kun kærligheden kan gøre jer virkelig frie. I skal ikke bare være sammen i et fællesskab. Dem er der så mange af. Nej, I skal elske hinanden med alt, hvad I har i jer, for jeres Gud er kærlighed. Nu har Maria her vist jer vejen med hendes overstrømmende kærlighed til mig, og det kan godt være, I ikke forstår det, men hun er den af jer, der er det frieste menneske. Lær af hendes kærlighed. Bliv som hende.

Så blev det Påske, og som traditionen byder, skulle vi spise påskemåltid sammen til minde om vores befrielse fra slaveriet i Egypten. Det var, da vi alle var forsamlede omkring bordet om aftenen, Joshua til vores rædsel fortalte, at han snart ville blive forrådt af en af sine nærmeste. Vi så på hinanden og forstod ingenting, men der kom selvfølgelig en sær kulde imellem os, og hvem kunne man nu stole på eller betro sig til? Joshua sagde ikke, hvem det var, blot at det var bedre for forræderen, om han aldrig var blevet født. Vi var alle under mistanke.

Da vi havde spist, sagde han:

- Nu vil jeg ikke mere drikke vin, før Guds kongedømme er brudt frem, og vi alle skal drikke den nye vin sammen. Men før det sker, vil I alle vende mig ryggen og forlade mig

som rotterne, der forlader den synkende skude – som får, der spredes for alle vinde, når hyrden bliver slået ned. Sådan må det gå, men bag det hele venter det nye liv i Guds kongedømme. Vi er på vej hjem – hjem til Galilæa.

Vi var alle sammen forvirrede og bange, men jeg kunne alligevel ikke lade være med at forsikre Joshua om, at om så alle de andre vendte ham ryggen, ville jeg aldrig gøre det, men holde ud til den bitre ende.

- Om det så skal koste mig livet, vil jeg aldrig fornægte dig, min herre og mester. Og de andre stemte i med den samme dyrebare forsikring…

Jeg kunne se på Simon, at det blev sværere og sværere for ham at fortælle, men han fortsatte efter at have sundet sig lidt.

- Senere på aftenen gik vi ud på Olivenbjerget og kom til et sted, der hedder Gethsemane, og her brød Joshua sammen i gråd og bøn om at måtte slippe for det, der ventede ham, for han mærkede, at tiden var nær. Og han klamrede sig til os og bad os hjælpe ham med at våge og bede, men det var, som om vi ikke magtede noget. Som om, vi allerede havde givet op. Et par stykker var allerede gået, og flere af os faldt simpelt hen i søvn i det, som må have været de sværeste timer i Joshuas liv. Og først da de kom for at hente ham – en hel flok med sværd og knipler – vågnede vi op, men kun for at flygte til alle sider og overlade Joshua til sin grusomme skæbne.

Jeg stod og så det hele på afstand. Så med skræk, hvem det var, der førte mændene hen til Joshua og kynisk nok hilste ham med et broderkys. Så, hvordan alle flygtede i panik over hals og hoved. De greb fat i Maria, men hun krængede tøjet af sig og flygtede nøgen. Jeg så, hvordan de til sidst førte Joshua med sig og hvordan han vendte sig om og så efter mig. Natten havde sænket sig over Jerusalem, så ingen andre så mig. Men *han* så mig. Rystende som af kulde fulgte jeg med på afstand – ude af stand til at gøre noget som helst. De førte Joshua ind til ypperstepræsten, og jeg fulgte med ind i gården, hvor der brændte et lille bål. Jeg gik hen for at varme mig, men så var der en, der genkendte mig og råbte, at hun havde set mig sammen med ham Joshua. Jeg benægtede selvfølgelig, men flere kom til, og til sidst måtte jeg selv råbe og sværge for at undgå at blive taget til fange. Så lod de mig være. Jeg satte mig hen i et hjørne og frøs til tidligt om morgenen, hvor de førte Joshua ud. Han var bundet, og jeg kunne se, at de havde mishandlet ham. Han havde et ophovnet øje og størknet blod i ansigtet, og han haltede. De havde åbenbart dømt ham til døden, for de førte ham hen til Antoniaborgen og overgav ham til romerne, så han kunne blive korsfæstet. Jeg fulgte efter på afstand.

I løbet af morgenen samlede der sig en større flok mennesker foran borgen, fordi det var den dag, Pilatus plejede at frigive en fange i anledning af højtiden. Der var en berømt eller for romerne berygtet frihedskæmper, de kaldte Barabbas, Guds søn. Det var ham, de kom for at få frigivet, men Pilatus spurgte dem nu, om de ikke hellere ville have Joshua frigivet – jeres konge, som han sagde. Men folkemængden holdt fast ved Barabbas, og han blev frigivet, mens Joshua blev dømt til at blive korsfæstet allerede samme dag.

Jeg stod der og så ham, da de senere førte ham ud. Han var forfærdeligt tilredt af romerne, der åbenbart havde moret sig med at give ham en krone på hovedet flettet af tjørnegrene, så blodet løb ned over hans ansigt, og han kunne næsten ikke holde sig oprejst, så de måtte tvinge en tilfældig forbipasserende til at bære hans kors for ham. Ved ni-tiden kommer de endelig ud til det sted, de kaldte Golgotha, hvor de plejede at korsfæste forbryderne, og her flåede de alt tøjet af ham og korsfæstede ham. De satte en indskrift over ham til skræk og advarsel, hvor der stod Jødernes Konge. Der var to andre, der blev korsfæstet ved samme lejlighed. De skreg og råbte og udslyngede de værste forbandelser. Kun Joshua tav.

Jeg stod der på afstand og så, hvordan folk gik forbi og hånede og spottede Joshua.

- Han talte så meget om frihed – lad ham nu befri sig selv, hvis han virkelig er Guds søn, som de siger. Stig ned af korset, Joshua! Så skal vi nok tro på dig. Sådan hånede og spottede vores præster og teologer den torturerede og døende mand. Jeg stod der og græd som pisket og oplevede, hvordan mørket samlede sig og rugede over vores land og vores folk, selv om det var højlys dag. Så dybt kan man synke og så djævelsk kan man opføre sig, når det handler om at bevare magten over andre mennesker.

I seks ulidelige timer hang han der på sit kors, indtil han endelig gav efter for smerten og råbte på sin Gud:

- Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!?

Da forstod jeg, at alt var forbi. At alt, hvad Joshua havde kæmpet for, havde været forgæves. Ingen, ingen forstod ham, og han døde som verdens ensomste menneske, forladt af Gud og forladt af os. Måske havde han bevaret en tro på, at der var en mening med det alt sammen, men til sidst mistede han også den – og så var der intet tilbage – intet håb, blot uendelig tomhed og meningsløs smerte.

En af dem, der stod der, rakte en fugtig svamp op til ham som for at lindre hans tørst, men da Joshua opdagede, at det var vineddike, skreg han højt og hans hoved faldt ned. Han var død – den mest forsmædelige død, et menneske kan dø… hånet til det sidste.

Der stod en romersk befalingsmand henne ved korset, men jeg prøvede alligevel at snige mig hen til min døde herre. Jeg ved ikke, hvorfor – måske i et eller andet desperat håb om at få tilgivelse. Det var, som om det var min skyld alt sammen. Sådan følte jeg det. Jeg havde jo svigtet ham igen og igen og igen på trods af alle mine dyre løfter og højtidelige forsikringer. Og nu hang han her, død på et kors til spot for alverden. Da soldaten opdagede mig, råbte han mig an. Jeg blev bange og skulle som sædvanlig til at løbe væk, da jeg så, at han vinkede mig hen. Han havde taget sin hjelm af for at tørre sveden af panden, og det var, som om hans ansigt udstrålede en sær mildhed.

- Kendte du ham i midten, spurgte han så, ham, de kalder jødernes konge?

Jeg nikkede og så op på min døde mester. Min herre og min Gud, der hang der til skræk og advarsel for alverden, så død og nøgen og forrådt og forhadt af Gud og hvermand. Selv af sine nærmeste. Mest af alle af mig… Soldaten fortsatte:

- Jeg hørte på et tidspunkt, hvordan folk gik og hånede ham, og jeg hørte også, hvordan de to andre korsfæstede hånede ham og råbte, at han skulle se at få dem alle ned af korset. Men så hørte jeg ham sige, ganske som om de sad og drak et glas vin sammen på en taverna og ikke hang på et kors:

- I dag, kære venner, skal vi være sammen i Paradis. Og de andre lyste op i store forbavsede smil og nikkede med hovedet:

- Selvfølgelig skal vi det. Selvfølgelig… Paradis!

Og der faldt en nærmest velsignet ro over de tre deroppe… Ja, jeg har aldrig oplevet noget lignende, og jeg har dog oplevet en del korsfæstelser. Sådan en… kærlig åndsnærværelse midt i det allerværste mareridt, et menneske kan opleve. Jeg ved ikke… måske var han virkelig jødernes konge, uden at de vidste det – eller ville vide det. Eller måske… han sagde det nærmest for sig selv - måske var han i virkeligheden Guds søn. Ham her og ikke vores mægtige kejser i Rom. Tja, hvem ved? Hvem ved? Nå, vi holder det her for os selv, ikke? Vi må vel videre. Du må hellere stikke af, inden nogen opdager dig. Så tog han hjelmen på igen og gav ordre til, at de korsfæstedes knogler skulle knuses. De var allerede godt i gang, da jeg løb tilbage til soldaten med tårerne løbende ned ad kinderne og hulkede:

- Ikke *ham*, vel? Ikke *ham*?

Han så længe på mig. Så smilede han:

- Nej, min ven. Ikke *ham*!

Jeg stod der, Alexamenos, og så, hvordan de ikke så længe efter tog Joshua og de andre ned fra korset. De måtte jo ikke hænge der på helligdagen. De andre blev kørt væk til det

sted, hvor de plejede at smide de korsfæstede, men jeg forstod senere, at et af rådsmedlemmerne, der åbenbart havde fået sympati for Joshua, havde bedt om lov til at begrave ham, og jeg så, hvordan de bar Joshua hen til en klippegrav, hvor de lagde ham ind. Jeg så, hvordan de rullede den store sten for indgangen. Jeg turde ikke nærme mig, men det var, som om en stor tung og kold sten blev lagt i mit bryst for altid, og jeg slæbte mig væk i bevidstheden om, at resten af mit usle liv ville mit forræderi mod ham, jeg elskede, tynge mig mod jorden, indtil den omsider ville forbarme sig over mig og opsluge mig…

Tja, Alexamenos, hvad skal jeg sige? Sådan gjorde de det af med den Joshua, der kom for at befri sit folk. Fra starten mødt med skepsis og foragt og mistro, selv af de nærmeste. Latterliggjort, tortureret, henrettet som en forbryder og buret inde i en klippegrav af præsterne, folket og romerne i fællesskab, mens hans nærmeste, som havde lovet ham evig troskab, flygtede fra ham, forrådte og fornægtede ham til det sidste. Sådan slipper magtens mænd af med enhver, der sætter sig op imod dem. Og sådan går det åbenbart, når kærlighedens og fredens Gud viser sit sande ansigt blandt mennesker. Vi så et glimt af den kærlighed og frihed, som ifølge Joshua er Guds mening med mennesket; vi følte et sug af genkendelsens barnlige glæde, mens han var her og forkyndte Guds kongedømme i ord og handling i forventning om vores glæde og befrielse, og vi oplevede vores egne svigt som en skærende kontrast til det liv, han forkyndte og selv var. Vi fattede det ikke – troede ikke på det – turde ikke tro.
Og nu var det hele så forbi, og verden vendte tilbage til den gamle frygtsomme orden med herskere og slaver. Konger, kejsere og præster, der underkuede folk og kaldte sig for deres velgørere. Det var, som om vi havde oplevet noget stort, men var vendt om, da vi endelig stod ved Det røde Hav, fordi vi var bange for friheden og det nye liv. Som om vi var vendt tilbage til Egyptens kødgryder og slavefogedens kæp – med glæde! Arme mennesker - arme, arme mennesker!

Der var stilhed i det fugtige kælderrum. Simon sad og så frem for sig, mens minderne huserede i hans sind. Minder om et stort menneske, men måske endnu mere minderne om hans egne svigt. Så fortsatte han stille:
- Jeg fandt sammen med de andre, men stemningen var jo klart nok elendig, efterhånden som vi kunne berette om vores svigt. Bl.a. fortalte de, at Judas og vist også flere andre havde begået selvmord. Samtidig var vi bange for både romerne og vores egne

landsmænd, og vi ventede hvert øjeblik at blive taget ind til forhør. En af de sidste, der dukkede op, var Maria, men det var sørgeligt at se, hvordan hun var blevet gal af sorg. Hun plaprede op om, at hun havde været ude ved graven, som var tom, og hun havde set Joshua lyslevende, og han havde sagt til hende, at vi skulle møde ham i Galilæa. Vi gjorde selvfølgelig, hvad vi kunne for at berolige hende, men hun insisterede på, at vi bare selv kunne gå ud til graven og se. Johannes og jeg sneg os til sidst ud til graven, men den var selvfølgelig lukket, som den havde været hele tiden, og jeg tror endda, der var sat en vagt ved graven, så ingen skulle komme og stjæle liget. Langt inde i min sjæls inderste var der tændt et lillebitte håb, men selvfølgelig var han både død og begravet. Jeg havde jo selv set det. Så vi gik tilbage til de andre og fortalte det, som det var, hvilket fik Maria til at bryde sammen og hulkende påstå, at hun havde set ham lyslevende. Lidt efter lidt fik vi hende dog beroliget – bl.a. ved at love hende, at vi ville tage til Galilæa snarest muligt. Det var nok også det klogeste, vi kunne gøre under de omstændigheder. Tage hjem og forsøge at genoptage vores liv, og så lige så stille glemme, hvad der var sket. Selv om vi godt vidste, at det var umuligt.

Så et par dage senere drog vi to og to nordpå. Jeg tog Maria med. Atter engang på vandring, men nu var den båret af frygt og tynget af en dyb sorg, som gjorde det vanskeligt bare at sætte den ene fod foran den anden. Vi anede heller ikke, hvordan vi ville blive modtaget hjemme – om vi overhovedet *ville* blive modtaget, eftersom vi bare havde forladt alt uden videre. Kone og børn, familie og venner og arbejde. Ville de overhovedet kendes ved os mere? Og hvordan kunne vi selv nogensinde komme os over det, vi havde oplevet? Så det blev en lang og træls vandring gennem Judæa og Samaria.

På et tidspunkt kommer vi til Sykar, og der møder vi en kvinde, som Joshua havde talt med i sin tid ved brønden. Hun genkendte Maria, der havde været sammen med Joshua dengang. Både hun og folk i Sykar var blevet meget optaget af Joshua, som havde boet hos dem et par dage. Nu kom hun os smilende i møde og hilste på os og spurgte, hvor mesteren var. Jeg fortalte hende det, som det var, at han for nylig var blevet korsfæstet af romerne i Jerusalem på foranledning af vores egne præster og teologer, og at vi var flygtet fra byen og nu var på vej tilbage til Galilæa. Kvinden skulle til at svare, men Maria kom hende i forkøbet.

- Men du skal ikke være ked af det, for han er opstået af graven. Jeg har selv set ham lyslevende, da jeg tidligt om morgenen efter sabbatten gik ud til graven for at sørge. Så var stenen væltet fra, og der sad en engel inde i graven, og Joshua kom selv hen til mig og

talte med mig og sagde, at han ville møde os alle i Galilæa, og at jeg skulle skynde mig hen og fortælle det til Simon og de andre…
Jeg så på kvinden og rystede umærkeligt på hovedet. Kvinden så på Maria og smilede til hende. Så vendte hun om og skyndte sig tilbage mod byen. Jeg følte mig uendeligt træt.
- Ja ja, lille Maria. Det er godt. Skal vi se at komme videre? Du forstår, det var slemt nok med den vandring tilbage, og det blev jo ikke bedre af at følges med Maria, der tilsyneladende havde taget alvorligt skade på sin forstand. Somme tider sang hun på vejen, så folk vendte sig om efter os.
- Så alt det med den opstandelse, som vi har hørt så meget om, det var i virkeligheden bare en stakkels piges forvirrede hallucinationer?
- Så så, Alexamenos, nu må du være tålmodig. Jeg er jo ikke færdig med min beretning. Tror du, du kunne skaffe mig et bæger koldt vand? Simon smilede til mig, og jeg gik ud og fandt vand og lidt brød til ham.

- Tak skal du have, min ven. Det er jo mærkeligt, men mennesker kan åbenbart ikke undvære idoler og guder og helte, der kan alt det, de ikke selv formår. Vi vil så gerne have tryghed, og derfor skaber vi os trygge rammer omkring vores liv på mangfoldige måder. Alle de foranstaltninger, der skal beskytte os mod livet. Mirakler, der skal give os håb og mening. Guder, der skal tage sig af os i livet og ikke mindst i døden, og som skal hævne vores nederlag. Mystiske ritualer og spirituelle øvelser, der skal nærme os det såkaldt hellige. Men man kan ikke beskytte sig mod livet, Alexamenos. Det er en illusion. Og livet er langtfra retfærdigt, hvis ikke vi gør noget ved det. Det var noget af det, jeg lærte af Joshua, ja, det var et hjerteanliggende for ham. Og alligevel bliver han af alle mennesker lynhurtigt ophøjet til mirakelmager og messias og gudesøn og jeg ved ikke hvad – alt det, han kæmpede så lidenskabeligt imod, fordi han ville give hvert enkelt menneske frihed – frihed til at leve selv.
- Jeg er ikke kommet for at blive tilbedt, Simon, jeg er kommet for at give frihed og værdighed til mennesker. Jeg er din ven og din bror og din næste. Jeg er din slave og ikke din herre og mester og konge. Men frihed betyder ansvar – medansvar for Guds skaberværk. At være fri er at påtage sig ansvaret for dit medmenneske og for dit samfund. At være fri er at være fri til at tjene og elske uden andet formål end at tjene og elske.
Åh, ja, Alexamenos, hvad skal jeg sige? Hans budskab var så befriende og forløsende, som den milde forårsregn over udtørrede marker og sårede sind, men jeg frygter, at det bliver glemt til fordel for mirakler og opstandelse og filosofiske spekulationer og spirituelle

øvelser, og hvad ved jeg. Som du selv siger, så er det det, alle taler om i dag – ikke om hans budskab. Og sådan var det allerede kort efter hans død. Rygterne bredte sig med vindens hast, og folk var mere end villige til at lytte og tage imod. For hvad er et forpligtende frihedsbudskab mod dødes opstandelse og helbredelsesmirakler? Arme mennesker.

Men hjem kom vi. I den første tid ville min far ikke se os. For ham var vi et par fusentaster, der havde svigtet alt ved at rejse bort på den måde og forlade familien og arbejdet og fællesskabet for noget, som enhver kunne sige sig selv, var det rene fantasteri. Guds kongedømme, Vorherre bevares! Og nu kom de fortabte sønner og døtre så hjem og bad om godt vejr, sikkert med både de jødiske og romerske myndigheder i hælene. Det kunne lige passe. For gamle Jonas var familiens ære hellig og ukrænkelig, og den havde lidt et alvorligt knæk med sådan et par forløbne sønner. Den eneste trøst for ham var, at Zebedæus og flere andre nok havde det på samme måde.

Men som tiden gik, og vi stille og roligt vendte tilbage til vores dagligdag i familien og ved fiskeriet, mildnedes luften, og vi faldt ind i den gamle rytme og blev genoptaget i fællesskaberne med den overbærenhed og tilgivelse, alle elsker at udvise. Og for os selv gled tiden med Joshua mere og mere i baggrunden til fordel for de nære ting. Ikke længe efter blev Miriam igen gravid. Selv Maria syntes at komme sig efter det chok, som nær havde kostet hendes forstand. På en måde ville vi vel også helst glemme alt det med Joshua. Det havde jo i bund og grund været en udstilling af vores egen menneskelige elendighed og ikke mindst *mine* utallige svigt og til sidst min fornægtelse af det menneske, jeg elskede. Han troede på mig, havde store planer med mig, og jeg… Hvorfor er vi sådan, Alexamenos? Så bange for vores skind, så vi ikke engang tør vedkende os det dyrebareste i livet?

- Den, der vil redde livet, mister det, sagde han.

Jeg forstår det ikke, gør du? Det var, som om vi havde været med til noget stort og nyt og eventyrligt, men nu var vi så fornuftigvis vendt hjem og havde genoptaget vores fornuftige dagligliv – måske en anelse klogere på livet end før - måske ikke. Som en lang, intens tragedie, der nu var slut, og publikum vender tilbage til hverdagen i god ro og orden og genoptager den daglige dont, som om intet var hændt.

Ja, sådan var det – troede vi. Vi var efterhånden gledet helt ind i livet i Betsajda igen. Fiskeriet gik bedre end forventet, og familien trivedes. Men så kom de. Drømmene. De var så livagtige, og de handlede alle sammen om Joshua. En nat drømte jeg, at vi var ude i et gevaldigt stormvejr på søen, og så ser vi en lysende skikkelse komme gående hen over

vandet imellem bølgetoppene. Først i små glimt, men efterhånden mere og mere tydeligt. Vi blev om muligt endnu mere skrækslagne, fordi vi troede, det var et spøgelse med bud om vores undergang, men så lyder der en kendt stemme derudefra:

- I skal ikke være bange. Det er mig. Så var det Joshua, der kom gående i måneskinnet hen over bølgerne og midt i stormvejret. Jeg slap åren og rejste mig op i båden og råbte ud til ham:

- Er det dig, Joshua, så sig at jeg skal komme ud til dig på bølgerne. De andre råbte op om, at det var det rene vanvid og om jeg var ivrig efter at drukne mig, men Joshua råbte tilbage, at jeg bare skulle stige ud af båden, hvis jeg turde. Og så steg jeg ud over rælingen og mærkede med det samme, at vandet var som en fast grund under fødderne, og jeg begyndte vaklende at gå hen imod Joshua, der bare stod og smilede til mig. Jeg var nået næsten hen til ham, da jeg ligesom mistede fodfæstet og sank i dybet. Jeg sank og sank, men så mærkede jeg en hånd, der greb fat i min og trak mig op, og snart var jeg igen oppe i båden. Lidt efter steg Joshua også om bord, og stormen lagde sig, og det blev helt blikstille.

Der er nogle drømme, man aldrig glemmer, Alexamenos, og det var en af dem. Nå ja, og så var der jo dengang jeg drømte, at Joshua tog Jakob og Johannes og mig med op på et højt bjerg. Vi vidste ikke, hvad vi skulle deroppe, men da vi kommer derop, bliver Joshua forvandlet for øjnene af os og bliver igen sådan en lysende hvid skikkelse. Og pludselig dukker der to andre lysende skikkelser op og de begynder at samtale med Joshua. Det viste sig at være Moses og Elias. Vi anede ikke, hvad vi skulle gøre, men jeg fik vist sagt noget om, at her kunne vi godt blive, og vi kunne bygge nogle hytter, hvor de kunne overnatte, men der var ingen af dem, der hørte på mig, og så kom der en sky og skjulte dem, og vi hørte klart og tydeligt en stemme inde fra skyen, der sagde:

- Joshua er min elskede søn. Hør på ham! Vi mærkede jo nok, at vi var frygteligt tæt på Gud selv, så vi skyndte os at kaste os ned, men lidt efter, da vi så op, stod Joshua der helt alene og sagde:

- Det var det. Skal vi se at komme ned?

Jeg vågnede igen op badet i sved og med hjertebanken. Det var jo, som om Gud selv forkastede hele den gamle overlevering for øjnene af os og satte Joshua i stedet – ganske almindelige menneskesøn Joshua blev udråbt som den sande gudesøn – den sande Messias. Den sande Gud, Alexamenos. Den sande Gud.

Jeg drømte mange mærkelige drømme, men jeg holdt dem i begyndelsen for mig selv. Jeg ved ikke – jeg håbede vel på, at de ville forsvinde af sig selv lidt efter lidt, men det gjorde

de ikke. Tværtimod blev de mere og mere livagtige og intense. Drømme vil en noget, Alexamenos, de er budskaber, man skal lytte til. Men det vidste jeg ikke dengang. Jeg vidste jo ikke noget som helst om nogen ting.

Heldigvis var jeg også begyndt at gå lange ture alene ud i bjergene, når tiden tillod det, og det var på en af disse ture, jeg mødte ham. Det var vel et par år efter, at vi kom hjem. Vi havde lige fejret påske, og det bragte jo alle minderne frem igen. Han sad ved siden af vejen i sit lasede tøj og skrev med sin stav i sandet. Jeg tænkte ikke nærmere over det; der var så mange fattige hyrder i bjergene, og jeg tænkte heller ikke over det, da han hilste på mig. Jeg hilste igen og gik videre i mine egne tanker, og det var først, da jeg havde gået et stykke, jeg hørte, hvad han sagde og genkendte stemmen… Simon sad tavs et stykke tid, indtil jeg mistede tålmodigheden.

- Hvad sagde han? Hvem var han? Den gamle mand løftede hovedet og så på mig.

- Han sagde bare lige så stille:

- Elsker du mig, Kefas?

Jeg standsede og vendte mig om, men der var ingen at se. Jeg gik hen til stedet, hvor han havde siddet, og der stod det skrevet i sandet: Min klippe. Jeg løb tilbage ad vejen, men der var ingen at se noget steds. Da jeg kom tilbage, havde vinden allerede udvisket skriften. Der stod jeg som himmelfalden, og pludselig kom det hele rullende tilbage og fyldte mit tomme og sørgende sind, så jeg måtte sætte mig ned for ikke at falde om. Jeg skulle jo ikke være familiefar eller fisker for den sags skyld. Mit liv havde for længst fået et helt andet indhold og mål, som jeg blot ikke havde turdet vedkende mig før nu: Det var *mig*, der skulle føre hans budskab videre. Det var *mig*, der skulle begynde bevægelsen på ny, den bevægelse, som Gud selv havde sat i gang gennem Johannes og Joshua. Nu var det mig, lille Simon, Jonas' umulige søn, der skulle ud og befri mit folk med livet som indsats som en anden Moses.

Jeg rejste mig op så let om hjertet som aldrig før, og jeg sang i vilden sky op mod himlen, så det gav ekko imellem bjergene og får og geder forbavset vendte sig om og gloede. Ja! Jeg skal være hyrde! Jeg skal være hyrde, som verden aldrig har set mage til! Nu kommer jeg, Herre! Nu kommer jeg!

Fra den dag var mit liv viet til kampen, Alexamenos – den daglige kamp for Guds retfærdighed. Ikke noget nemt liv og slet ikke noget behageligt liv, men et liv med mening. Det har været et fantastisk liv, også selv om det har været fyldt med skuffelser og nederlag og slutter på denne måde. Men det hører ligesom med, når man vover at sige sandheden

i en løgnagtig verden, og når man afstår fra vold i en voldelig verden. Det er prisen for et levet liv efter Guds bestemmelse.

Men jeg var begejstret, og begejstringen smittede. Jeg skyndte mig at få fat i Andreas og Jakob og Johannes og de andre, og det var, som om de blot havde ventet på den mindste anledning til igen at melde sig ind i kampen. Det viste sig, at de fleste som jeg selv havde haft både drømme og syner, som vi hver især havde holdt for os selv, men nu endelig kunne dele med hinanden. Vi kunne næsten ikke lade de andre få ordet for selv at komme til. Alt det indestængte skulle ud. Det var en forløsning, som jeg aldrig har oplevet siden.

Forstår du, det, at vi havde oplevet Joshua, havde mest af alt betydet vildrede og forvirring og i sidste ende en dyb smerte over hans lidelse og død i Jerusalem og en skærende afsløring af os selv i forhold til ham. Vi stak jo af med halen mellem benene som slagne hunde. Men når vi så så tilbage på det efter nogen tid, så kom det hele alligevel til at stå for os som en åbenbaring af skønhed og kærlighed, der ramte os og gav vores forrevne og forslåede liv et helt nyt indhold. Selv hans forfærdelige død fik en egen skønhed, fordi den ikke, som vi først troede, var meningsløs eller var den bitre afslutning på eventyret. Tværtimod så vi den nu som begyndelsen - som en smertefuld fødsel, uden hvilken livet ikke kommer til. Ja, det var som en genfødsel til et nyt liv, der såmænd ikke var så forfærdelig forandret – verden går jo sin skæve gang – men som alligevel nu var fuldstændig forandret, fordi… fordi det hele ligesom stod i et andet lys end før; livet var fra nu af båret af denne uudgrundelige skønhed og kærlighed, som netop kunne bære livet, fordi den pegede ud over det nære og gav det en egen højtid – gjorde livet helligt så at sige – gav det farve og smag og ånd, hvis du forstår, hvad jeg mener. Som vand, der pludselig bliver til vin…

Når livet kunne fostre et menneske som Joshua, så var det måske slet ikke så slemt, for nu at sige det på den måde. Han gav vores liv en uendelige stråleglans og dybde, og vi hørte ekkoet af hans stædige tro på os og vores muligheder og hans evige kald til os om at folde vingerne ud og komme i gang med at være dem, vi blev skabt til at være. Ja, han kom vel egentlig bare for at gøre mennesker glade, og vi – hans landsmænd og hans nærmeste - svarede igen med mistro, hån, svigt og forkastelse.

Og nu så vi så det hele som en livsnødvendig proces, og mere end det så vi os selv som dem, der skulle videreføre hans livsglæde som glædens gesandter i en mørk og frygtsom verden. Det var det, der var den egentlige omvendelse, den indre forvandling, han altid talte om – omvendelsen fra frygt og mistro til glæde og tillid. Tro på livet – ærefrygt for livet – livsglæde. Guds kongedømme.

Vores møder tog snart form af fællesmåltider, hvor vi mindedes tiden med Joshua. Det var lidt som at være sammen med ham igen. Flere kom til efterhånden – nogle for at deltage aktivt – andre blot for at lytte eller for at få et måltid mad. Og vi delte ud med glæde som dengang.
Som en løbeild bredte budskabet sig fra landsby til landsby, og rundt omkring i Galilæa begyndte folk selv at mødes til fællesmåltider i det små og mindes tiden med Joshua. Det var en forrygende tid, Alexamenos, de første år, inden det begyndte at gå galt…
- Hvordan gå galt?

Simon sad lidt og så tomt frem for sig, inden han fortsatte.
- Ja, der skete vel det, som sker med enhver begejstret bevægelse. På et tidspunkt kommer der nogen, der vil organisere og strukturere og effektivisere. Og ikke mindst kommer der nogen, der vil forklare. Og så bliver det jo det, der bliver det vigtige, og lige så stille og uundgåeligt bliver rammen mere og mere betydningsfuld, indtil indholdet – begejstringen, glæden, mysteriet, om du vil – fortoner sig for til sidst at blive glemt eller i hvert fald reduceret til minder om noget, der var engang – dengang i begyndelsen. Der kommer retningslinjer og regler og ledere, der ved bedst, og før du aner det, har du skabt en ny religion.
Det begyndte i Jerusalem, og en af foregangsmændene var sjovt nok Joshuas bror, Jakob. Mens Joshua levede, havde Jakob nærmest betragtet ham som gal, ligesom den øvrige familie gjorde og så mange andre, men nu, hvor han var død, havde han pludselig fået et helt andet syn på manden. Sådan er det vel tit mellem brødre, når det, man angrer, skal have afløb. Det bliver mellem os, Alexamenos, men den retfærdige Jakob var ikke helt uden skyld i, at det gik, som det gik med Joshua. Det var jo svært for familien – ikke mindst Maria – at komme sig over den forsmædelige hjemsendelse fra Kapernaum i sin tid, da de kom for at hente ham hjem, og Jakob var ikke typen, der lod en fornærmelse gå upåagtet hen – slet ikke når det gjaldt familiens ære. Han var jo selv teolog og havde gode forbindelser i Jerusalem. Tja, historien gentager sig. Vores hellige skrifter handler for en stor del om brødres opgør med hinanden, og jeg ved, at det, Joshua frygtede mest, såmænd ikke var tortur og henrettelse, men det at blive forrådt af de nærmeste. Først senere fandt jeg ud af, hvem han mente med 'de nærmeste'.
Forrådt blev han i hvert fald, og jeg så selv Jakob kysse Joshua dengang i Gethsemane, da de kom for at hente ham. Hvad lavede han der? At det så skulle ende med en romersk korsfæstelse, havde han måske ikke ligefrem forestillet sig, men sådan gik det jo, og så er

det, angeren melder sig og du vil gøre alt for at skaden skal blive god igen. Jeg har jo selv været der og kender fortvivlelsen til bunds. Jeg har godt hørt alle rygterne om, at det var Judas, og at det var derfor, han begik selvmord, men det kunne Judas aldrig finde på – han var jo en kriger – og måske den allermest loyale af os allesammen.
Så for Jakob var der pludselig ingen tvivl om, at Joshua var den forventede Messias, som skulle frelse sit folk, og han var også overbevist om, at Joshua snart ville komme igen, så det gjaldt om at forberede – ikke blot sig selv, men hele folket på den store begivenhed. Han fortalte, at han ganske som sin navnebror for længe siden i en drøm havde set himlen åben, og Joshua var steget ned som Menneskesønnen fra de gamle profetier sammen med alle englene og havde sat sig i dommersædet, for at skille folkeslagene som en hyrde, der skiller fårene fra bukkene.
Så ifølge Jakob og med ham mange af de andre i Jerusalem, så gjaldt det nu om at forberede folket på hans snarlige genkomst, og vi skulle nå ud til så mange som muligt og forkynde det glade budskab, så det kunne sprede sig som ringe i vandet.

Flere af de andre havde haft lignende drømme, fortalte de. Johannes havde drømt en forfærdelig dramatisk drøm om de sidste tider, hvor hele verden skulle bryde sammen inden Joshua kom tilbage for at holde dom og frelse de udvalgte.
Andreas havde haft en mærkelig drøm om at Joshua havde forvandlet en hel romersk legion til svin, der så havde styrtet sig selv i havet.
Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle mene. I mit stille sind var jeg vistnok bekymret og ikke så lidt forbavset over alle disse voldsomme visioner, jeg jo slet ikke kunne genkende fra Joshua selv. Jeg er jo i bund og grund en jordbunden mand, der har det svært med de alt for store armbevægelser. Og jeg havde uendeligt svært ved at forene den Joshua, jeg kendte, med sådan en profetisk menneskesøn, der skulle komme og sætte hele verden i brand. Men på den anden side kunne jeg godt se, at det ville fremme bevægelsen – eller gæringsprocessen, om du vil; og tænk nu, hvis drømmene gik i opfyldelse, og Joshua virkelig kom igen i al sin himmelske herlighed for at befri vores stakkels folk og dømme vores undertrykkere en gang for alle. Tænk hvilken formidabel sejr – også for os!

Vi har jo i vores folk altid haft denne drøm om en Messias, der skulle komme og skaffe vores stakkels folk ret. Guds udvalgte konge, der som den legendariske kong David skulle kaste fjenderne ud af landet, samle kongeriget og skabe fred og velstand, sådan som det ifølge skrifterne altid havde været Guds mening med os. Og jo mere håbløs situationen

så ud, desto større var længslen efter Messias eller denne Menneskesøn, de gamle profeterede om. Det er vel et meget menneskeligt træk, denne længsel efter en frelser, der skal komme og genoprette retfærdighed, fred og glæde for sit folk, og i tidens løb har det ikke skortet på mennesker, der har udråbt sig selv til sådan en frelsende Messias. Desværre er det som regel endt i tragedie og somme tider ligefrem i massakrer, som da Judas Galilæeren for ikke så mange år siden førte en stor ubevæbnet menneskemængde over Jordan i Josvas og profeternes spor og drog mod Jerusalem i den forvisning, at Gud selv ville gribe ind og skaffe dem sejren. Men Gud kom dem ikke til hjælp, og de blev alle slagtet af de romerske legionærer – mænd, kvinder, børn – alle som en. Romerne har jo ikke opnået verdensherredømmet ved at vise hensyn. Men jeg kunne ikke frigøre mig fra tanken om, at Joshua aldrig selv påtog sig den frelserrolle. Tværtimod blev han nærmest vred, når andre tillagde ham den, sådan som jeg jo også selv oplevede det.
Men… presset var for stort, Alexamenos, og vi faldt alle for fristelsen til at blive noget stort. Glemt var alle formaninger om, at den, der vil være stor, skal blive den lille.

Jeg tror, det også var Jakob, der fandt på, at vi skulle have et navn. Vi var jo jøder, selvfølgelig, og vi kom i synagogerne, ligesom Joshua selv havde gjort det hele tiden, og senere i templet, men for ligesom at adskille os fra de andre, kaldte vi os 'Vejen'. De andre jøder så skævt til os, men de tolererede os – i hvert fald i begyndelsen og i hvert fald ude på landet. Vi fik endda lov til at prædike i synagogerne. Det var værre i byerne og helt galt i Jerusalem, hvor de, der fulgte 'Vejen', snart blev forfulgt af de rettroende.
Det lyder jo ret uskyldigt, det med navnet, men dermed afsondrede vi os fra de andre – de, som ikke fulgte 'Vejen' - og vi blev noget særligt. Men det var jo lige præcis det, han advarede os imod. Vi skulle *ikke* være noget særligt, men netop virke som en surdej, der langsomt gennemsyrer hele dejen – en gæring i samfundet, hvor det enkelte menneske gennem sin livsførelse og gennem sit menneskesyn langsomt som en sindig sæer skaber en ny afgrøde - en ny frugt – uden at nogen i og for sig lægger mærke til, hvad der sker.
- Guds kongedømme kommer ikke, så man kan sige: her er det eller dér, men det findes allerede inden i jer og midt iblandt jer, sagde han igen og igen. Det er en holdning – en glæde – en befrielse. Ikke andet – og slet slet ikke en ny religion eller en ny organisation.
Men det blev det. Så forbavsende hurtigt.
Åh, Alexamenos, vi ville jo være noget – noget særligt. Ligesom alle andre. Og vi *blev* noget, skal jeg love for. Men var det det, der var meningen? Hvordan kunne han overlade sit livsværk til små magtbegærlige mennesker som os på den måde? Han måtte da kunne

forudse, at det ville gå galt i en verden befolket af mennesker, der altid sætter hårdt mod hårdt, fordi vi har hjerter af sten. Jeg svigtede ham, Alexamenos – ikke blot mens han levede, men også bagefter. Den klippe, han så rundhåndet udnævnte mig til, viste sig at være mit hårde og begærlige stenhjerte. Ordet faldt i sandhed på klippegrund. Det er historien om Petrus.

Nå, men jeg foregriber historien. Det begyndte såmænd meget godt. Atter engang forlod vi arbejdet og til dels familien for at hellige os den opgave, vi nu mente, vi havde fået af Joshua selv. Vi ville simpelt hen gå ud i landet og forkynde sejr og frihed til alle arme og elendige mennesker og bedre deres kår, hvor vi kunne. Vi skulle ikke tage noget med andet end stav og sandaler, men håbe på folks gæstfrihed, når de hørte, hvem vi var. Vi skulle være forberedt på at blive modtaget, men også på at blive afvist. Og to og to gik vi ud i omegnen og forkyndte det nye budskab – forkyndte at undertrykkelsens tid var forbi og en ny tid var ved at bryde frem med frihed og glæde for alle arme og elendige mennesker i vores land. Forkyndte, at den Joshua, de havde korsfæstet og henrettet i Jerusalem, levede og var blevet set af os – at det var ham, der havde sendt os. Der var mange rundt omkring på gårdene, der var skeptiske overfor den slags vandreprædikanter, men det hjalp at vi kom parvis.
Selv gik jeg sammen med Maria, og der var også mange, der tog imod os og gav os mad og husly, og vi gjorde, hvad vi kunne for at helbrede deres syge og befri de besatte. Maria var i øvrigt fantastisk. Det var svært ikke at holde af hende. Hun havde en evne til at tale med folk, og jeg tror, mange blev raske bare ved at møde hende. Så smilende ligefrem og venlig. Mange havde allerede hørt rygter om den genoprejste Joshua, som de sagde, og rundt omkring begyndte folk at samles til fællesmåltid og samvær også udenfor synagogerne. Alene det var en form for lindring i deres kummerlige kår, at folk kom mere sammen og også fandt på at hjælpe hinanden, og det gav håb for fremtiden.
- Var I sådan en slags kynikere, der har meldt sig ud af samfundet?
- Både ja og nej. Vores påklædning og fattigdom kunne godt minde om dem, men i modsætning til kynikerne, der vel nærmest vendte ryggen til samfundet og satte en ære i at klare sig selv, satte vi en ære i at gøre os dybt afhængige af andre mennesker – at give og modtage, så at sige.
Men det var en god tid ude på landet i Galilæa, og ikke mindst i Samaria, hvor vi virkelig blev modtaget med åbne arme, og måske var det ikke gået så galt, hvis vi bare var blevet der, og hvis vi havde ladet kornet spire og gro af sig selv og til sin egen tid, men vi blev

utålmodige, og den opbakning, vi efterhånden fik på gårdene og i småbyerne og overalt, hvor vi kom, fik os til at drømme om Jerusalem. Måske også fordi det jo var der, han var død og begravet. Ikke mindst Jakob pressede på for at få os derned, så bevægelsen kunne blive samlet. Han sagde, at det altid havde været Joshuas mening at skabe en national bevægelse – ikke blot en lokal. Det var jo ikke tilfældigt, at Joshua selv absolut ville til Jerusalem, for, som allerede profeterne havde sagt det, så udgår frelsen nu engang fra Jerusalem.

Jakob var veltalende, og de fleste var enige med ham. Jakob den Retfærdige, som de begyndte at kalde ham. Og så var Joshuas mor, Maria og flere af Joshuas søskende jo allerede i Jerusalem sammen med Jakob, hvor de havde etableret et netværk omkring 'Familien'. Vi vidste godt, at det var i Jerusalem, vi ville møde den største modstand fra dem, der havde fået Joshua korsfæstet – fra eliten - men det afskrækkede os ikke. Begejstrede som vi var. Og da slet ikke dem, der var overbevist om, at Joshua selv ville komme og møde os som Messias. Jeg tror endda, de mente, han ville dukke op på selve Olivenbjerget, så det var bare om at komme af sted.

Det var svært ikke at lade sig rive med af deres begejstring og dette vibrerende håb, så vi besluttede igen at forlade Galilæa og Betsajda og familien til fordel for en meget menneskelig drøm om noget stort og betydningsfuldt.

For resten – har jeg fortalt dig om stenen?

- Stenen?

- Ja, der stod jo en berømt sten oppe ved Galilæasøen. Det var selvfølgelig bare en sten, men den havde en sær grøn farve og så stod den helt for sig selv og ragede op nede ved stranden. Vi kendte den alle sammen, og ikke mindst Joshua fattede en egen kærlighed til den. Det var ikke sjældent, han stod ved stenen eller sad lænet op af den, når han fortalte eller underviste eller skældte ud på eliten, og folk begyndte snart at kalde den for Joshuastenen – nogle begyndte endda at dyrke den som en hellig sten, man mente kunne helbrede dem, der rørte ved den eller bare var i nærheden af den. Flere og flere talte om, at de havde mærket en mærkelig udstråling fra den, og enkelte påstod, at de havde set den lyse om natten. Nå, men i hvert fald, så fandt Jakob på, at denne sten skulle med til Jerusalem og stilles op i templet for ligesom at symbolisere den nye jødedom og den nye tid, der var ved at oprinde for vores folk.

Det var jo det rene vanvid, men dengang syntes de fleste, at det var en rigtig god ide – bortset selvfølgelig fra ypperstepræsterne og de skriftkloge, der blev rasende og truede

med alverdens ulykker og afslutningen på alt, hvad der var jødisk, hvis sådan en besudling af det hellige tempel fandt sted.
Men vi var begejstrede, og inden længe fik vi stenen væltet og lagt på en æselkærre, som vi så fulgte helt til Jerusalem.
Fulde af håb og glædelig forventning drog vi af sted med en umulig drøm om at møde *ham* igen – vores korsfæstede, døde og begravede mester. Jeg glemmer aldrig den vandring. Overalt blev vi modtaget på gårdene både i Galilæa og i Samaria. Folk stimlede sammen for at være sammen med os og lytte til os, og mange sluttede sig til vandringen. Alle var optændt af længsel og håb og denne glædelige forventning, der gør mennesker så smukke. Det var et triumftog, og jo mere vi nærmede os Jerusalem, jo mere steg vores forventning og glæde.
Til vores forbavselse blev vi modtaget ikke blot af Jakob og familien, men en større menneskemængde ventede på os, da vi nærmede os Fåreporten og fulgte med os ind i byen. Tænk, at så mange alligevel havde holdt fast ved Joshua efter hans død. Som det første fulgte vi vores dyrebare last hele vejen op til templet, hvor vi læssede stenen af under megen højtidelighed og stillede den op i forgården. Senere fik Jakob den vist endda stillet ind i det allerhelligste, men det var efter at jeg igen havde forladt byen.
Bagefter samledes vi på Olivenbjerget, hvor vi delte, hvad vi havde tilbage af brød og vin og holdt et kort måltid, inden vi skiltes og sivede ud i de små hjem rundt omkring i byen og omegnen.

Først senere gik det op for mig, at det jo ikke var Joshuas lære, folk havde holdt fast ved – ikke hans budskab om denne usynlige modstand gennem barmhjertighed og den stadige opøvelse i kærlighed som en stilfærdig modsigelse af det menneskelige begær, samfundet byggede på, men dette indstændige og vedholdende rygte om hans snarlige genkomst i magt og herlighed som den store dommer og befrier. Graven var tom, gik rygtet, og flere havde allerede set Joshua lyslevende, og snart ville han komme tilbage på himlens skyer som en anden menneskesøn fra de gamle skrifter og skaffe folket retfærdighed, fred og glæde. Ganske som Johannes havde forventet det og med ham så mange andre fortvivlede profeter og messiasser, der ventede Israels frelse – den frelse folket havde ventet så forgæves på i flere generationer.
Selv var jeg som sædvanlig i syv sind. Var det virkelig Joshuas mening med sådan en pludselig og magtfuld åbenbaring? Jeg kunne ikke få det til at rime med alt, hvad vi havde oplevet sammen. Men presset var for stort, og selvfølgelig endte det med, at jeg også lod

mig gribe af begejstringen – ikke mindst fordi der begyndte at ske noget, som skulle få afgørende betydning for fremtiden.
Hør Alexamenos, kunne du ikke finde os lidt brød og vin, for al den snak gør mig både sulten og tørstig, og du vil vel gerne have slutningen på historien med.

Jeg var så optaget af fortællingen, at jeg først ikke opfattede, at Simon havde spurgt mig om noget. Det var den afventende stilhed, der vækkede mig, så ordene gav genlyd, og jeg for op, nikkede kort og styrtede ud i byen efter brød og vin. Da jeg kom tilbage, tog han brødet og sad længe med det i hånden med lukkede øjne, mens han hviskede for sig selv. Så brækkede han det i stykker og gav mig noget.
- Det er livets brød, sagde han med et smil.
- Når vi samledes rundt omkring i husene i Jerusalem – som regel på sabbatten, så var det altid omkring måltidet. Enhver, der kunne, havde taget lidt med, og så delte vi det imellem os. Og når vi havde spist, delte vi brødet og vinen rundt og mindedes det sidste måltid, vi havde haft sammen med Joshua. Det forfærdelige måltid, som kun var til at holde ud i lyset af den tanke, at Joshua selv var med – at det så at sige var ham, der delte brød og vin ud og igen og igen inddrog os alle i sit fællesskab – på trods af svigt og fornægtelse, forræderi og drab på alt, hvad der var godt og sandt. På den måde blev måltidet en umådelig og grænseløs accept af deltagerne – uanset hvem de var, og hvad de måtte have begået af ugerninger og svigt. Det forfærdelige blev vendt til noget glædeligt. Det blev et styrkende måltid på trods af alt, hvad det mindede os om.
- Var det det, der fik afgørende betydning for fremtiden?
- Hm. Tja, det kunne man vel godt sige, men det var nu ikke det, jeg tænkte på før. Nej, der skete det, at flere skriftlærde teologer lidt efter lidt begyndte at interessere sig for vores bevægelse, og det skulle få konsekvenser – både på godt og på ondt. Det var jo dem, der som de første forsøgte at sætte Joshua ind i en større religiøs sammenhæng. Det vil sige, de fandt steder i vores hellige skrifter, der ligesom pegede hen på Joshua som Messias – som Kristos. De fandt f.eks. fortællingen hos profeten Esajas om Jahves stakkels tjener – en fortælling, der, som de sagde, var en forudsigelse af Joshuas korsfæstelse, så betydningen af korsfæstelsen blev den stedfortrædende lidelse:
'… det var vores sygdomme, han tog, det var vores lidelser, han bar; og vi regnede ham for en, der var ramt, slået og plaget af Gud. Men han blev gennemboret for vores overtrædelser og knust for vores synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt… '

Og mange andre steder i de hellige skrifter kunne de tage frem som vidnesbyrd om, at Joshua var opfyldelsen af alt, hvad der indtil nu var skrevet. Selv Abraham, Moses, Elias og David var blot forløbere for Joshua – hans tjenere så at sige. Og prøv at høre, hvad profeten Hoseas skriver:

'Lad os vende om til Herren; han har sønderrevet, men han vil helbrede os - han har slået, men han vil læge os. Han giver os liv efter to dage, rejser os på den tredje dag, og vi skal leve for Guds ansigt. Lad os kende Herren, lad os stræbe efter at kende ham. Han bryder frem så sikkert som morgenrøden, han kommer til os som regnskyl, som forårsregn, der væder jorden…'

Er det ikke smukt? Og for den, der har ører at høre med, handler det om det nye liv, som broder Paulus kalder livet i Messias. Dette, at vel lider vi som Messias led, og vel dør vi, som Messias døde, men som han blev oprejst skal vi også oprejses og leve med ham for Guds ansigt – så sikkert som morgenrøden afløser nattens mørke. Jeg siger dig, det var storslået, Alexamenos. Det var jo den endelige bekræftelse på, at vores hjertelige fornemmelse var rigtig. Det her var stort – måske større end vi havde forestillet os. Vores Joshua, som vi havde vandret med, spist og drukket med, var den sande Messias – ham, alle de hellige skrifter pegede hen på. Ham og ingen anden. Og så, ja, så var alt andet uden betydning. Templet, præsteskabet, kongen, kejseren i Rom. Det var alt sammen menneskeværk i forhold til det sande – det virkelige og enkle liv i Messias. Det liv, Joshua på sin egen måde havde sat i gang, og som han havde overgivet til os – ja, til alle mennesker gennem sin lidelse og død og oprejsning…

Simon holdt en pause og så på mig.

- Stakkels Alexamenos. Jeg snakker og snakker. Det er en slem vane, som kommer af de mange mange gange, jeg har siddet i forsamlingerne og talt – somme tider til den lyse morgen. Fortællingen blev på en måde vores kendemærke. Paulus fortalte engang, at han havde talt så længe en aften i en forsamling, at en ung mand var faldet i søvn i en vindueskarm og var skvattet to etager ned. Heldigvis overlevede han vist. Det kunne sagtens blive for meget, men fortællingen var jo ikke blot ord, men også ånd. Det var, som om fortællingen kunne fylde rummet og os alle med hellig ånd, så vi blev ramt og bevægede – ligesom når Joshua talte til os i sin tid. Det var både smukt og stort og meget anderledes end de sædvanlige synagogegudstjenester med deres alenlange oplæsninger. Ja, det var mere intenst og bevægende end selv de flotteste og største tempelforestillinger med præsteprocessioner og salmer og basuner og guld og røgelse, og jeg ved ikke hvad. At lade dit hjertes stille længsel komme til orde i en forsamling af lydhøre mennesker…

Og nu sidder du sikkert her og er ved at falde i søvn over en gammel mands minder fra en svunden tid…

- Nej, Simon. Det må du ikke tro. Jeg lytter, og din fortælling bevæger mig. Og jeg vil gerne høre mere om den glædelige forventning. Hvem ved, det ender måske med, at du får mig gjort til en jøde. Selv om jeg gruer for at blive omskåret.

Simon smilede.

- Du skal ikke omskæres, Alexamenos, og du skal heller ikke blive hverken jøde eller kristen. Som Paulus engang skrev, så handler det ikke om at være jøde eller græker, slave eller fri, mand eller kvinde. Men hvis jeg kan give dig bare lidt af min egen glædelige forventning, så skulle det såmænd glæde mit gamle hjerte. For ser du, den glædelige forventning er på en måde frihedens grundlag, fordi den ikke er op til dig eller din formåen så lidt som andres, men bare er der og hele tiden har været der – lige til at leve på. Liv er glædelig forventning. Det var det, Joshua ville vise os, fordi vi var sunket ned i frygten og havde bøjet os for denne verdens fyrste, og hvor den glædelige forventning ikke er, der lukker frygten sig om mennesker, og livet bliver det slaveliv, vi kender så godt. Kun den glædelige forventning, som man vel også bare kunne kalde tro eller hengivenhed, åbner livet for det, som hjertet inderst inde længes efter – den fred og barmhjertighed, Joshua hele tiden fortalte om og forlangte af os. Det store og åbne sind, glemsomheden med andres fornærmelser og egne nederlag og svigt - selvopgivelsen: at lade andre komme til og komme ind i dit liv. At bære over med mennesker og med sig selv, ja, at se skønheden i ethvert menneske på ny og nedbryde alt det, der holder os borte fra hinanden. Forventningen om at møde Gud selv i ethvert medmenneske. Og med sit liv og ikke mindst med sin død viste han os i praksis, at det, vi frygter og gruer for og underkaster os alt for nemt, overhovedet ikke er værd at frygte – ikke i virkeligheden.

Det er, som om den glædelige forventning bærer opfyldelsen i sig – at det, man venter, så at sige allerede er begyndt – at man allerede er ved målet, mens man endnu er på vejen, hvis du forstår. Som morgenrøden, der nok kun giver forventning om en solopgang, men allerede er solen jo stået op i dit sind. Eller når du hører den elskedes stemme, så er I allerede sammen, selv om stemmen kommer langt borte fra, eller måske bare inde fra dit eget hoved. På samme måde er fortællingen i sit væsen både forventning og længsel og samtidig inderligt nærvær. Den glædelige forventning er ikke blot forventning, men også glæde – fuldkommen glæde, der kaster sit lys ind i livets mørkeste afkroge.

Men ser du, Alexamenos, sådan forstået er det jo fint nok med forventningen, hvis forventningens glæde ligesom smitter af på dit liv, løser det fra frygtens lænker og giver

det frihed for både dig og din næste. Men hvis den betyder, at du bruger hver dag på at vandre ud til Olivenbjerget, så at sige, for at se, om ikke han skulle komme i dag, så bliver forventningen bare en forventning om hævn og forløsning - om retfærdig gengældelse, og det var den forventning, jeg ikke kunne forene med Joshuas budskab, som jeg forstod det – budskabet om intenst og glædeligt nærvær i livet, uanset hvad det så måtte byde dig. Men jeg er bange for, at det var den forventning, de fleste nærede, når de talte så inderligt om Israels forløsning – om vredens dag, hvor Davids kongedømme skulle genoprettes. Om denne Menneskesøn, der skulle komme og sprede rædsel og dom over jorden og frelse de udvalgte. For mig – og i øvrigt også for Maria, som jeg talte mere og mere med – var det lige præcis forskellen på Joshua og Johannes og alle hans ligesindede – ikke mindst Jakob den Retfærdige. Som Paulus siger så rigtigt: Jøder kræver tegn, grækere søger visdom - de religiøse beder længe, og filosofferne tænker dybt - men vi, vi forkynder Messias som korsfæstet! Det er nok for os. Mere end nok.

Glæden, kunne man sige. Der var glæden til forskel – den fuldkomne, nærværende barnlige glæde over livets gave her og nu. Uden beviser, uden visdom, nærmest som en hemmelighed om det enkleste og barnligste af alt: Vi er i livets gode og kærlige hænder, uanset… Så, nu prædiker jeg vist igen, det må du…

- Det må du gerne, Simon. Jeg lytter. Men du nævner somme tider Paulus. Hvem er han egentlig? Har han være her?

- Åh, ja. Broder Paulus, den lille skidtmads, som han kalder sig, hed oprindeligt Saul efter den store konge. Han stammer fra Tarsos, og han var en meget ivrig og veltalende farisæer, som havde læst teologi hos den berømte rabbi Gamaliel i Jerusalem. Han var en af de ivrigste blandt vores modstandere i Jerusalem, og han ville gøre alt for at udrydde os. Intet middel skyede han, og han blev jo støttet af eliten – af ypperstepræsterne og den kongelige familie. Jo, Saul var kendt i vide kredse som en retfærdig og nidkær forkæmper for den rette lære og den sande jødedom, og han stod bl.a. bag den første regulære henrettelse af en af vore.

Og så pludselig fra den ene dag til den anden blev han selv en af vore, og lige så nidkær og fremfarende han havde været som farisæer, blev han det nu som kristen. Han blev åbenbart døbt i Damaskus, og ifølge ham selv havde han haft en oplevelse, hvor Joshua selv havde talt til ham. Lidt ligesom min egen oplevelse deroppe i Galilæas bjerge. Herrens veje er i sandhed uransagelige. Det er, som om han foretrækker de allerværste udskud til sine medarbejdere, sådan nogle som Paulus og mig. Men så forsvandt han i nogle år –

ingen ved hvorhen – og da han endelig dukkede op i Antiokia, kaldte han sig for Paulus – den lille - og mente, at Joshua selv havde udvalgt ham som apostel med særligt henblik på dem, der ikke var jøder af fødsel, og som han mente også skulle høre frihedsbudskabet, inden det var for sent, som han udtrykte det. For også Paulus var sikker på, at Messias snart ville komme igen på Himlens skyer og frelse de troende og dømme de vantro. Derfor rejste han rundt i Romerriget og stiftede nye forsamlinger i Galatien, Hellas, Illyrien og Makedonien – ja, helt til Spanien kom han efter sigende.

Som regel begyndte han i synagogerne hos jøderne på stedet, men det endte gerne med, at det blev de uomskårne proselytter, der tog imod ham og hans budskab. Mange steder blev han fængslet og også tortureret, men han har altid været en frygtløs apostel, der anså lidelsen som en kristen pligt – ja, ære. Nu har jeg hørt, at han skulle være blevet ført her til Rom som fange, men om han er ankommet, ved jeg ikke.

- Var du og Paulus enige? Du sagde, at han forventede den kommende Messias, men jeg har indtryk af, at du er mere tvivlende?

- Det er ikke det væsentligste for mig mere; måske også fordi – ja, fordi han jo ikke er kommet. Jeg ved ikke… Måske er jeg den ynkeligste af alle, når jeg sådan har opgivet håbet. Det ville Paulus nok mene, men det er jo ikke fordi, jeg ikke håber – blot ikke på denne genkomst, de alle taler om og forventer sig. Mit håb bygger på den glædelige forventning, som ikke nødvendigvis har et konkret mål, men er en glædelig forventning til livet i sig selv, så at sige – til denne dag, på trods af lidelse, dom og død. Jeg har ikke som dem noget konkret at hænge mit håb op på – ikke andet end det, som Joshua har lært mig.

Ser du, Paulus er faktisk ikke spor interesseret i, hvad Joshua havde sagt og lært. Det var ikke Joshuas lære, der betød noget – hans fortællinger eller hans måde at leve på, nej, det var hans død på korset – dette at Guds egen søn var blevet menneske og havde ydmyget sig – ja, ydmyget sig til døden for at frelse mennesker. Det var det afgørende – det *eneste* afgørende. Derfor gør han også meget ud af det, han kaldte det sidste måltid – påskemåltidet, som han gjorde til det store nye ritual for menighederne. På mystisk vis blev brød og vin forvandlet til Joshuas legeme og blod, som deltagerne spiser og drikker for at få kraften fra Joshua selv. Samtidig blev måltidet en stærk forkyndelse af Joshuas død og en bitter erkendelse af menneskers skyld og forræderi mod livet og kærligheden. Men bag denne erkendelse venter friheden – frelsen. Underligt nok bliver korset i Paulus' optik et symbol på frihed.

Egentlig gjorde han dette måltid til en dødekult i lighed med Mithraskulten og andre tilsvarende mystiske bevægelser. Det var her, han hentede sin form, og indholdet fra vores egen påskefejring med blodet, der frelser fra døden, og han påstod ligeud, at han havde fået det alt sammen overleveret af Joshua selv. Og folk troede fuldt og fast på ham.

- Men Simon, du var jo med til det måltid sammen med Joshua og de andre. Var det virkelig sådan, det foregik? Det var ikke sådan, du beskrev det tidligere.

- Hvad er virkelighed, Alexamenos. Nej, det var ikke sådan, det foregik, men måske har Paulus på sin egen eminente måde fanget essensen af måltidet på et dybere plan end det, vi kalder virkeligheden – det vi oplevede. Sådan som jeg fortalte dig om måltidet, var det jo bare en dramatisk fortælling, mens Paulus fortælling på sæt og vis bliver guddommelig, hvis du forstår. Han skaber med sin fortælling en helt ny dimension i menneskers liv – han sprænger grænserne for vores begrænsede forståelse af livet og af os selv ikke mindst. Og som Joshua selv smelter han det guddommelige og det menneskelige sammen til en uadskillelig enhed gennem dette mystiske måltid.

Den jordbundne fisker, Simon fra Betsajda kan fortælle dig om sit møde med et stort menneske – en ener med en håbløs og mislykket mission om at befri sit folk.

Poeten Paulus kan både se og beskrive den dybe betydning af dette korte og håbløst naive menneskelivs fiasko – han kan så at sige forvandle den døde Joshua til den levende Messias og give os alle sans for storheden – det guddommeligt store i det, vi ellers anså for det allermest sølle og elendige. Og det er det, han gør. Og hvad er så virkeligheden, Alexamenos?

For Paulus var Messias Joshua altså det ny påskelam, der var blevet slagtet, og som for de gamle i sin tid i Egypten, der smurte offerlammets blod på dørstolperne, så dødsenglen gik forbi, så var blodet på korset nu det, der frelste både jøder og hedninger fra den evige død. Den død, som Adam havde bragt ind i verden gennem sin ulydighed mod Gud – den død, der var ulydighedens konsekvens – det var den død, Joshua nu afskaffede med sin egen død på korset. Og derfor havde Gud oprejst Joshua til evigt liv – ja som sin nærmeste rådgiver. Men Joshua var blot den første. Enhver troende kristen ville som Joshua selv blive oprejst fra døden til evigt liv med Messias Joshua. At efterfølge Joshua var at efterleve hans lære i forhold til samfundet – til kejseren og til din næste. Men at efterleve Messias var ifølge Paulus at vandre med ham gennem kors og død til det nye liv i opstandelsens himmelske lys.

- Lad det samme sind være i jer, som var i Messias Joshua, sagde han, - han som gav det hele væk, ejendom, anerkendelse, venskaber, ja liv og ære, om end han var den højestes

søn med ret til alt. Det er den *kenosis*, den selvudlevering, som Joshua viste os, der skal være jeres forbillede. I skal udtømme jeres liv i kærlighed i stedet for at klynge jer til det eller tage magten over det – I skal turde give slip, så skal I virkelig leve – ja, mere end det: så skal I arve det evige liv. Det gjaldt altså om for de hengivne at udvise det samme ydmyge sindelag, som Joshua havde udvist – tjenersindet, kærligheden og ikke mindst lydigheden – lydigheden mod kaldet - mod Gud. Det var troen, håbet og kærligheden, der var nøgleordene for Paulus, og så dette, at frelsen ikke blot gjaldt jøder, men for så vidt alle og enhver, der turde kaste sig ud i dåben - uden nogen form for personsanseelse.

- Det handler ikke om at være jøde eller græker, slave eller fri, mand eller kvinde, sagde han, for i Messias Joshua er vi alle ét. Det handler for Paulus om at være tro – det vil sige at turde leve med begejstring og glædelig forventning på trods af alt. Fra at være et slaveliv, der var bestemt af alle disse vilkår, som loven eller traditionen foreskrev og ikke mindst af den skyld og angst for Guds dom og straf, der klæber sig til ethvert menneskeliv – angsten for den evige død - blev mennesker sat fri – blev børn af huset, så at sige, med arveret til alt. Livet blev for den troende Guds frie gave, som blot skulle modtages med taknemmelighed og glæde og gives videre kvit og frit. Det var det, Joshuas død på korset betød for Paulus. Guds egen søn gik på sæt og vis i menneskers sted og påtog sig både dommen og straffen, så mennesker kunne blive frie – frie til at leve og dermed også frie til at dø uden dødens tomhed, ensomhed og fortvivlelse, i kraft af hans oprejsning – det dyrebare pant på vores egen opstandelse til det nye liv.

For Paulus er det afgørende, at tingene ligesom passer sammen i hans teologiske system. Han er jo skriftlærd og henter hele sin argumentation i vores hellige skrifter, som han fortolker, så de understøtter hans åbenbaring af Messias, som den person, der her ved tidernes ende står som kronen på værket – som den, der i sidste ende giver de gamle skrifter mening og dermed også giver menneskelivet sin dybeste mening. Han følte virkelig, at hele hans tidligere forståelse, som var den farisæiske og ortodokse, skyldbetyngede opfattelse af skriften, ramlede sammen som et korthus i lyset af den fantastiske frihed, han havde fået gennem sin Messias Joshua. Og du kan jo nok forstå, at det skabte røre og forargelse i alle de synagoger, han kom til på sine rejser rundt i riget. Jøderne følte med en vis ret, at han forrådte sine egne – forrådte forfædrenes overlevering og hele traditionen.

De, der til gengæld lyttede til ham, det var klart nok de uomskårne, der kom i synagogerne, fordi de var blevet optaget af vores tradition og mere eller mindre havde mistet troen på deres egne guder. Med al respekt, Alexamenos, så er Olympens mange guder ved at være

noget utidssvarende for moderne, søgende mennesker. De er, som så mange guder før dem, ved at gå på pension. Så der var mange, der så Paulus' forkyndelse som en opfyldelse af deres egen dybe længsel efter mening og indhold i livet, og de begyndte snart at samles udenfor synagogerne rundt omkring i hjemmene. Også fordi de med rette fornemmede en ny spiritualitet eller mystik i dette budskab om genopstandelse fra de døde - indoptagelsen af Joshua gennem måltidet – den rituelle drukning ved dåben, men selvfølgelig først og fremmest troen, håbet kærligheden.

Men splid var der mellem de omskårne og de uomskårne. Det blev jeg kraftigt belært om, engang, Paulus overfaldt mig. Det var i Antiokia, hvor han rent ud kaldte mig en hykler. Vi havde været sammen med de uomskårne i nogen tid og havde spist og drukket sammen, og det var først, da der kom udsendinge fra Jakob i Jerusalem, jeg blev nervøs for, om vores samvær kunne skabe splittelse i menigheden mellem de uomskårne og de omskårne jøder. Så jeg trak mig tilbage fra de uomskårne. Men det skulle jeg ikke have gjort, for så var Paulus der ellers og kaldte mig en hykler, der bare var bange for Jakob og jøderne i det hele taget, så jeg ikke turde efterleve den frihed fra alle spiseregler, som Joshua selv havde forkyndt. Ja, ikke blot spiseregler, men jødiske lovregler i det hele taget. Det er ikke dem, der frelser nogen, råbte han, men hengivelsen til Messias – troen - den glædelige forventning og det håb, der afføder kærlighed.

Han kunne jo tale sin sag, lærd som han var, mens jeg blot er en ulærd fisker, der altid handler, før jeg tænker mig om. Jeg ville jo så nødig være årsag til splid og kiv, men Paulus opsøgte det nærmest, og det kom til flere brud med ellers gode venner og medarbejdere. Nem var han ikke at omgås – så fuldkommen kompromisløs og desværre også ret arrogant overfor sine modstandere.

I sidste ende betød det, at vores veje skiltes, og siden har jeg ikke mødt ham. Men jeg har som de fleste stor respekt for ham, selv om jeg har hørt, at han ikke altid er lige nem at forstå, når han udlægger de hellige skrifter, så de peger hen på Messias. Men det er jo ikke mindst takket være ham, at kendskabet til Joshua er kommet ud i verden – ikke blot til jøder, men til hvem som helst. De siger, han næsten dagligt skriver breve rundt til forsamlingerne.

Årh, jeg ville ønske, de ville lade være med al deres skriveri. Det kan kun blive en forbandelse, når kommende generationer skal skændes om betydningen og den rette fortolkning. Hvis de virkelig mener, at Joshua snart kommer igen som Messias, så skulle det jo ikke være nødvendigt at gemme noget til eftertiden. Men hvad ved sådan en gammel fisker som jeg om det? De er så kloge og så lærde, så det halve kan være nok, men

indimellem savner jeg nu min gode gamle Joshua, som jeg kendte ham. Det næste bliver vel, at de gør ham til Gud selv og bygger store templer i hans navn – han, der kom for at nedbryde alle templer og paladser og præsteskaber af enhver art.

Fortalte jeg dig om den drøm, jeg havde engang, hvor jeg så et tempel her i Rom, der var større end nogen anden bygning i hele verden med en enorm kuppel, der næsten nåede op til himlen? Her skulle Joshua tilbedes af alverdens folk, og konger og kejsere og mennesker strømmede til fra hele verden for at tilbede min korsfæstede ven, som jeg havde vandret sammen med, spist sammen med og drukket sammen med – og som jeg havde svigtet og forrådt. Og foran templet var der rejst enorme statuer af mig og af Paulus og min lillebror, Andreas og Filip og Johannes og Jakob og flere af de andre og selvfølgelig af Joshua selv. Vi lignede alle gamle ærværdige græske guder, og inde i templet var der statuer af Joshua på korset, for det var, som om hans død var langt vigtigere end hans liv, og der var statuer af Maria, Joshuas mor, som blev tilbedt af tusindtallige skarer. Og en sværm af præster forrettede tempeltjenester. Over det hele svævede en ypperstepræst, der klædte sig og agerede som en almægtig konge eller kejseren selv. Alle hyldede ham som Joshuas efterfølger, og alt hvad han sagde, blev betragtet som Guds egne ord og gjaldt som lov for alle. Det var mageløst. Og ved du hvad det værste ved det hele var? Dette enorme tempel var opkaldt efter mig!

Jeg vågnede op badet i sved, og jeg så Joshua stå ved min seng. Og han lagde hånden på min arm og så bedrøvet på mig og sagde:

- Hvor skal vi hen, Kefas? Hvor skal vi hen? Og så var han væk.

Jeg tror, det kommer af, at jeg hele tiden ser tegn på, at vi er ved at etablere en ny religion, og det ved jeg, Alexamenos – det ved jeg med sikkerhed, at det aldrig var Josuas mening. Og hvis det bliver resultatet, så er alle de henrettede døde forgæves. Det var ikke magt og herlighed, de døde for – det var frihedens glædelige og grænseløse forventning.

Simon så pludselig op på mig.

- Åh, Alexamenos, her sidder jeg og snakker, og jeg gad vide, om du forstår noget af det hele. Jeg ville ønske…

Jeg afbrød ham.

- Jeg ved ikke, om jeg forstår dig, Simon – eller om jeg forstår din Joshua. Men så meget ved jeg, at jeg fornemmer den dybe sandhed i det små og lave - i det, som denne kejserlige verden forkaster og foragter. Og det er vel også nok. Simon, jeg vil gerne bede dig om at døbe mig, så jeg kan blive en kristen. Jeg ved godt, du ikke er meget for alle de religiøse

ceremonier, men jeg tror, det vil kunne styrke mig, så jeg ikke glemmer din Joshua eller dig for den sags skyld…

Simon så på mig. Så rystede han på hovedet.

- Alexamenos, du er ung og har hele livet for dig. Vil du virkelig risikere dit liv ved at lægge dig ud med din herre og med hele kejsermagten – ja, hele folket? Det kan koste dig livet at blive døbt. Se bare på mig. Snart kommer de og henter mig…

- Jeg er slave, Simon. Andre mennesker kan alligevel gøre med mig som de vil. Jeg har ingen betydning – mit liv har ingen betydning. Jeg er også slave af min frygt, og mit liv er i grunden et kummerligt liv. Men du har talt om en frihed og om en glædelig forventning, der gennembryder de kummerligste kår, og jeg tror på dig og på din herre. Jeg tror ikke på denne verden med alle dens konger og kejsere og templer og paladser og brød og skuespil. Og det kan godt være, denne verden vil stræbe mig efter livet, fordi sandheden er ilde hørt af dem, som lever i løgnen, men hellere én dag i sandhed end et langt liv i løgnen.

Døb mig nu! Vil du ikke nok?

- Ja, ja da. Bare du ikke tror, at alt er gjort med denne ene dåb. Hvis jeg døber dig, må du love, at du hver gang, du vasker dig eller bader, tænker på denne dag, hvor du blev døbt til at være kristen og følge Joshua på hans vanskelige og for verden så ærelløse vej. På samme måde som vi hver gang vi spiser, tænker på Joshuas sidste måltid.

Engang vi holdt dåb i Antiokia, brugte Paulus et billede, jeg aldrig glemmer. Han talte om dåben som en drukning og en oprejsning på samme tid. Det gamle frygtsomme menneske druknes, og et nyt menneske oprejses af vandet til frihed og glædelig forventning. Det var også i Antiokia, de begyndte at salve de døbte som konger som tegn på den frihed og værdighed, vi har. Enhver, der er døbt, er i sit væsen Messias. Vi er alle ét. Det var ikke så meget de højtidelige erklæringer under vældige ceremonier, Joshua forlangte af sine efterfølgere. De er mere til for et syns skyld og gør måske ikke så megen gavn i virkeligheden udover det rent ornamentære. Vi er så hurtige til at bygge nye templer med nye ritualer, som nemt bliver det egentlige. Men det egentlige, det er dit daglige valg i de situationer, du hele tiden står overfor i dit liv, hvor du så at sige kan vælge livet og vælge døden, som profeten siger. Som regel vælger vi døden, mærkeligt nok. Som regel vælger vi at lade os styre livet igennem af vores frygt for døden – vi lever som døende og ikke som levende, fordi vi lader døden overskygge livet. Og religionerne spiller på denne frygt for døden og gør døden til den store fjende eller til Guds straf eller hvad ved jeg. Og

mennesker bukker og skraber for religionen, der lover evigt liv til de trofaste og evig straf til de utro.

- Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger han. I skal være levende, selv om I er nok så døende. I skal ikke leve i frygt for den død, som i virkeligheden er det mest naturlige af alt. Alt levende må dø, for sådan har den gode Gud nu skabt verden, og verden er god, og livet er godt, hvis vi har øjne, der kan se og et hjerte, der kan åbne sig for dette vidunderlige liv. Frygt ikke! siger jeg. Det er spild af det gode liv, I har fået forærende af en, der vil jer det bedste. Tro på Gud og kast jeg frygtløst ud i det liv, han har givet jer.

Altså, man kan godt blive omskåret eller døbt eller kalde sig både det ene og det andet, eller drage til Eleusis eller templet i Jerusalem hvert år, men det er dit hjerte, han spørger til, Alexamenos. Ikke *hvem* du er, om du nu er dette eller hint, men *hvad* du gør. Og ikke blot *hvad* du gør, men *hvorfor* du gør, hvad du gør – om du virkelig elsker. Dét er det afgørende. Alt det andet er kun pynt og stillads – og som skabt til at skabe splittelse og ufred mellem mennesker – dem indenfor og dem udenfor. Og derfor gælder det hele tiden om at være opmærksom og vågen og påpasselig med, hvad du gør – ikke mindst når du står overfor et medmenneske. At du ikke bare uden videre følger dine indskydelser, for dem har samfundet indpodet i dig gennem opdragelse og undervisning fra du var barn, og de ligger i din inderste sjæl som en arv fra fortiden; men at du hele tiden lytter til ham, der kom for at nedbryde det bestående og alle gældende normer og traditioner. At du så at sige hele tiden er dig selv i lyset af ham – at du *er i* ham, som broder Paulus ville sige på vanlig mystisk vis - bevidst om, hvem du er, inden du farer til at tale eller handle. Det er det svære, og det kræver opmærksomhed og årvågenhed hele tiden. Det er at være et menneske.

Det nemme er at udleve sine nedarvede og tillærte tilbøjeligheder og bare gøre, hvad man føler for eller har fået besked på gennem hele livet af sin far og sin lærer og sin herre og sin kejser og så tro, at det også er Guds vilje. Det er den brede vej, som han sagde, men den fører kun til død og tomhed. Den smalle vej, den vanskelige og stenede langsommelige omvej gennem de små gyder og snævre porte, det er den, der fører til livet… ja, som *er* livet. Også selv om den som regel fører til døden i denne verden. Men hvad betyder det i forhold til den evige død på den brede vej? At være kristen er at være alt og ingenting på samme tid, hvis du forstår, hvad jeg mener. Alt i Guds øjne. Ingenting i verdens øjne. Sådan er det…

Nå, min ven. Nu ikke mere snak. Vi kan jo nok ikke gå ud til Tiberen, så vi må klare os, som vi kan. Kan du skaffe et fad med vand og lidt olie?

Og således gik det til, at jeg, slaven Alexamenos fra Delfi i Hellas blev et levende menneske – at jeg på et øjeblik blev forandret fra at være slave til at være konge i Guds kongedømme.

- Hvordan gik det egentlig til, at du kom her til Rom, broder Simon?

Vi sad ikke længe efter min uhøjtidelige dåb ved det tarvelige træbord og spiste. Jeg havde været ude i byen og stjæle lidt brød og frugt og vin på en markedsplads, og nu sad vi og fordøjede de rare sager.

Det var underligt. Egentlig skulle sådan en smule vand og lidt olie i panden jo ikke gøre den store forskel, men jeg følte alligevel, at alle stirrede på mig derude i byen, som om det lyste ud af mig, at jeg var blevet kristen – som om alle måtte kunne se min ranke holdning og mit knejsende hoved. Men det var nok bare indbildning. Man ser, hvad man ønsker at se – eller hvad man frygter mest.

- Jeg blev smidt ud af mit eget hus, broder Alexamenos, det blev overtaget af velmenende og kloge mennesker med langt større ambitioner og langt større visioner, end jeg nogen sinde kunne opbyde.

Det begyndte jo ellers så godt, da vi kom fra Galilæa til Jerusalem dengang. Vi blev overrasket over den fremgang, Vejen havde fået og de mange mennesker, der havde sluttet sig til, men som jeg fortalte dig, så blev jeg ikke mindre overrasket over den iøjnefaldende forandring, der var sket i retning af at gøre Joshua til Messias og opbygge en forsamling på forventningen om hans genkomst. Ganske som hos Paulus blev Joshuas lære skubbet i baggrunden til fordel for denne religiøse forventning om retfærdighed og Guds indgriben.

I begyndelsen blev jeg som nævnt betaget af alt det, de havde opnået i Jerusalem og ikke mindst betaget af Jakob, der virkelig havde skabt en bevægelse – den nye, den sande jødedom, som han kaldte den. Også Johannes og hans bror Jakob og Alexamenos, min egen bror, var begejstrede, og vi begyndte snart at se os selv som ledende skikkelser i en stor folkelig national frihedsbevægelse. Og var det i grunden ikke det, Joshua ønskede, hvis han havde kunnet? Efterhånden som vi vandt flere og flere tilhængere, voksede modstanden fra de ortodokse jøder, præsterne ved templet, teologerne, farisæerne, og snart kom det til direkte konfrontationer. Præsterne begyndte at sende folk på gaden med slagord og hadefulde råb mod Vejen og dens tilhængere, og det kom ligefrem til voldelige sammenstød. Vi fandt os jo heller ikke i hvad som helst. Der var en landsmand til dig, der hed Stefanos, som altid gik i spidsen, når der skulle demonstreres på gader og pladser.

Han var meget veltalende, når han – næsten som Joshua selv – hånede de ortodokse for deres stivsind og hykleri, og når han ud fra de hellige skrifter påviste deres forræderi mod fædrenes overlevering og deres ildhu med at undertrykke sandheden og slå friheden ihjel, så de selv kunne mæske sig i overflod og rigdom.

Folk elskede at høre Stefanos, og det fik mange til at slutte sig til Vejen.

En af hans hovedmodstandere var en lige så veltalende ung jøde fra Tarsos ved navn Saul. Også han kunne tale til folk, så de lyttede, når han forsvarede den rette lære og de gamles overlevering mod denne nye sekt, som han kaldte os. Netop i en tid, hvor der som aldrig før var brug for nationalt sammenhold omkring de sande jødiske værdier, spredte Vejen tvivl og anfægtelse blandt folk, så der kom splittelse i folket, i familierne, i hele samfundet til gavn og glæde for romerne, men til ødelæggelse for Guds eget folk. Det er vores overlevelse som folk, der står på spil, råbte han.

Tja, Alexamenos, så gik det jo, som det altid går mellem brødre. Ja, for egentlig var vi jo alle jøder, om end vi snart sagt kom fra hele verden, men hvis du kendte vores historie, ville du vide, at jøde er jøde værst. Hvorom alting er, så endte det med, at Stefanos blev dræbt – stenet ihjel af en rasende mængde under ledelse af den gode Saul.

De vidste jo ikke, hvad de gjorde. De troede, de kunne stoppe en folkelig bevægelse som vores med terror og ved at hugge hovedet af bevægelsen. I sin tid var det jo til dels lykkedes med Johannes' henrettelse at standse bevægelsen, fordi Johannes fyldte så meget, som han gjorde, men denne gang virkede det modsat. Måske fordi bevægelsens egentlige leder allerede for længst var blevet korsfæstet. Og hans ånd kunne man jo ikke komme til livs. Det var ligesom med jeres Hydra, som Herakles skulle dræbe. Hver gang han huggede et hoved af, voksede der flere nye frem. Sådan er det også med vores bevægelse, hvor alle de, der bliver henrettet, tværtimod styrker os umådeligt. De gør os til martyrer, blodvidner, der anser det for en pligt, ja, en ære at holde fast i vores tro på trods af alt, ligesom Joshua selv gjorde det. Med alle deres henrettelser skaber de en enorm respekt omkring os. Hvis de bare havde ladet os være, var vi nok aldrig blevet til noget særligt, men nu… Om man så udrydder os alle sammen, så kan man aldrig dræbe frihedens ånd. Før eller senere vil den opstå igen, og nye frihedskæmpere vil komme til og stå frem, hvor de gamle faldt. Mordet på Stefanos var det første, og det satte virkelig gang i bevægelsen. Folk strømmede til som aldrig før.

Det er aldrig forgæves at dø for en sag, Alexamenos, men at torturere og gå i krig og slå ihjel for sagen – det kan aldrig være rigtigt. Aldrig! Hverken imperier eller mennesker kan retfærdiggøre terror, vold og drab som midler til at nå deres mål, heller ikke selv om disse

mål så kan være nok så smukke og fredelige. Og heller ikke selv om målet så er friheden selv. Hvad hjælper din frihed dig, hvis den har kostet din sjæl, fordi du har brolagt vejen til friheden med ligene af dine brødre og søstre? Joshua forkyndte modstand mod uretfærdigheden overalt, men aldrig ved hjælp af vold og drab. Han skældte os ud, hver gang vi snakkede om at gribe til våben. Det var kærligheden, der var drivkraften for ham, og han troede fuldt og fast på kærlighedens uhyre magt til at ændre verden. Vold ændrer intet, men føjer blot nye uretfærdigheder til de gamle.

Nå, men det er jo nok ikke noget, der bliver ændret lige med det samme, og den dag kommer vel også, hvor man begynder at slå hinanden ihjel i Joshuas navn. Så er ironien og vanviddet da endelig blevet fuldkomment.

Saul var selvfølgelig gået for langt, og han blev sendt væk til Damaskus, indtil roen havde lagt sig igen, og det var så åbenbart på vej derop, han fik sin omvendelse og blev til Paulus. Men det har jeg fortalt dig om. Hvordan han blev døbt og alt det der. Og hvor svært det var for os at forsone os med denne pludselige omvendelse og ikke mindst hans krav på at være en sand apostel, lige så god som os, der havde fulgt Joshua. Han havde jo selv set Herren, som han sagde.

Efter nogle år vender han så tilbage til Jerusalem, og på trods af mange protester bliver han modtaget af os som en anden hjemkommen fortabt søn, selv om vi nu ikke slagtede nogen fedekalv til hans ære. Men han talte lige så godt for sin nye tro nu, som han havde talt for den gamle førhen – ja, bedre og endnu mere overbevisende. Hans gamle frastødende arrogance var som blæst, og han fremstod som det mest ydmyge og skyldbetyngede menneske. Det var måske også med til at overbevise folk om, at han virkelig var blevet omvendt til Vejen på forunderlig vis. Det var, som om han så betydninger af Joshua, som ingen af os før havde opdaget, og der var da også dem, der mente, at han bare brugte Joshuas navn og ikke mindst hans død til at etablere sin egen religion med. Jeg var tilbøjelig til at give dem ret, hvad jeg også gjorde Paulus og de andre opmærksom på, men jeg fik svar på tiltale:

- Joshua har jo ikke sagt andet, end hvad profeterne før ham for længst har sagt, når de hudflettede den etablerede jødedom: Du skal elske med hjertet og ikke bare for et syns skyld. Du skal vise respekt mod de fattige og nødlidende og fremmede iblandt jer. Du skal elske din gud og ikke kejseren. Det er der jo ikke noget nyt i, selv om det altid er godt at blive mindet om, når vi forstener i selvtilfreds lovoverholdelse og from gudsdyrkelse og tror, at det er godt nok. Det var også, hvad Johannes forkyndte på sin egen barske måde, og sådan er det jo, Kefas. Enhver tro dør, hvis den ikke til stadighed bliver fornyet

og reformeret – hvis ikke den hele tiden holdes til ilden, så at sige. Vi skal hele tiden ruskes op, når vi er ved at falde i søvn og mister både engagement, lidenskab og kærlighed, og ånden forlader os. Men kan du ikke se, at det her er langt mere end bare en fornyelse eller en genopdagelse af de gamles forkyndelse? Vi taler om de sidste tider, Kefas. Nu sker det, som vi altid har håbet på og længtes efter i vores folk. Og det var det, han kom for at fortælle os. Gud sendte sin egen søn til os som et menneske i kød og blod, og han gav sig selv til os fuldt og helt – ja, helt ind i den forsmædeligste død på korset. Men det var for at vi skulle leve, han døde – det var Guds plan fra starten at sende os et umisforståeligt tegn på hans kærlighed og hengivenhed, så vi ikke kunne gøre andet end at løfte vores magtesløse hænder mod himlen og som de bortløbne børn, der er blevet fundet igen, råbe Abba! Tak! far i himlen, at du fandt os og nu vil tage os med hjem til dit og vores sande hjem. Oh, dyb af visdom og rigdom og indsigt hos Gud vor far, at han frelste os på den måde…

Så så han på mig lidt, inden han fortsatte:

- Jeg forstår ikke, at du ikke kan se det, Kefas. Du, som dog har fulgt Joshua på nærmeste hold.

Simon sad lidt og så stift frem for sig.

- Jeg tror, jeg kunne have slået ham i ansigtet, Alexamenos. Det tror jeg virkelig. Der stod han, som havde fået Stefanos dræbt, og som havde hånet os og vores korsfæstede bror og ophidset mennesker imod os igen og igen. Der stod han som en skinhellig bedrevidende opkomling, der skulle belære os – os, der havde fulgt Joshua selv gennem tykt og tyndt, om den dybere mening med hans død. Guds plan! Hvad er det for en udspekuleret Gud, der spiller med mennesker på den måde? Som bruger sine såkaldt elskede børn som forrædere og fornægtere, så hans vise og indsigtsfulde plan kan blive gennemført? Ikke den Gud, jeg husker fra Joshua selv i hvert fald. Men hvad ved en stakkels uvidende fisker som jeg i forhold til disse alvidende farisæere og skriftlærde teologer?

Nå, jeg slog ham ikke, men jeg rejste mig og forlod lokalet uden et ord. Jeg kunne ikke andet. Jeg måtte have luft. Jeg gik udenfor og græd – græd af harme over den usle måde, min Joshua blev udnyttet af teologerne til at bygge disse åndelige templer med, og jeg græd ikke mindst over mig selv, fordi jeg var så fej og ikke turde tage kampen op for alvor – ikke kunne svare ordentligt igen, præcis som dengang i Antiokia. Som sædvanlig. Klippen Simon! Men mest af alt græd jeg, fordi jeg pludselig savnede Joshua som aldrig før. Åh, hvorfor viste han sig ikke selv for dem og satte dem på plads en gang for alle? Vi

skulle have gennemhullet deres forlorne og opstyltede tankestilladser, så der ikke blev andet tilbage end støv og aske, og så de med skam måtte falde på knæ for ham og bede om nåde. Men det ville de sikkert også bare fortolke til deres egen fordel.

Jeg tror, der var dér udenfor mødelokalet, jeg fik tanken om at forlade Jerusalem. Der skulle gå en del år, før jeg fik taget mig sammen og kom helt til mig selv, men jeg tror, det var dér, tanken blev sået – tanken om, at følge mit hjertes inderste længsel frem for at lade mig føre og dupere af disse teologiske spidsfindigheder, som alle var så optagede af, og som især denne Paulus så som den dybeste sandhed.

Nå, men efter et stykke tid kom han ud til mig og lagde hånden på min skulder.

- Undskyld, Kefas, hvis jeg har fornærmet dig. Det var ikke meningen. Men jeg håber, du forstår, hvor meget det her betyder for mig. Ja, jeg ved godt, at jeg dårligt nok bør kaldes apostel, fordi jeg har forfulgt brødrene, men jeg vidste jo ikke bedre; jeg var jo stæreblind og fuld af ungdommeligt overmod. Men pludselig åbnedes mine øjne, og for første gang kunne jeg se betydningen af jeres Joshua. Ja, du ved jo selv, hvordan det er at tage fejl. Hvordan det er at gøre, hvad man ikke vil med hjertet, fordi der er noget andet, der styrer en. Frygten især. Begæret måske. Det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg. Det er dyre lærepenge, vi betaler livet igennem, og i sidste ende dør vi af det. Sådan er livets lov – eller *var*, indtil Messias Joshua kom og befriede selv mig arme elendige menneske fra syndens og dødens lænker. Sådan havde jeg det virkelig, men jeg skulle selvfølgelig bruge megen tid på at tænke over det og formulere det. Jeg boede hos nabbatæerne en del år og lærte mig et solidt håndværk, før jeg omsider stod frem som den ringeste af alle apostle. Men Joshua havde selv udvalgt mig, talt til mig og givet mig frimodighed til at stå frem for jer på trods af alt, hvad jeg havde gjort imod jer. Og her står jeg altså og kan ikke andet…

- Jeg lyttede selvfølgelig til ham, og jeg tror såmænd også, jeg forstod ham, men jeg følte alligevel en uhyre afstand mellem den Joshua, jeg havde oplevet som et ganske almindeligt – eller rettere ualmindeligt menneske, men dog et menneske - og så denne Messias, der på forunderlig vis befriede Paulus fra synd og død gennem sin egen død og oprejsning. Da jeg gjorde opmærksom på det, sagde han noget, jeg har tænkt over siden.

- Du kan jo sagtens, Kefas. Du og de andre, som kendte Joshua. I kan jo bare mindes ham som den, han var. Men hvad med alle os andre? Fortællingen om et stort menneske holder kun i en snæver kreds i en begrænset tid. Når de, som har oplevet det menneske, dør, dør fortællingen med dem – eller mister i hvert fald sin kraft. Medmindre nogen gør et stykke arbejde med at fortolke fortællingen, så den får værdi – også for andre end jer, som var så

lykkelige at se ham selv. Hvis den skal overleve, må fortællingen på en eller anden måde overskride sig selv, hvis du forstår. De gamle fortællinger om Abraham og Moses og David og Elias og de andre, er jo heller ikke bare fortællinger om store mennesker. Nej de handler først og fremmest om Gud og hans veje og hans retfærdighed, og kun derved har de fået betydning for eftertiden gennem flere hundrede år. Budskabet om Joshua Messias som opfyldelsen af alle de gamle fortællinger er så påtrængende vigtigt, at det skal forkyndes til alle mennesker – og de vil lytte, Kefas, de vil lytte til Guds ord – også selv om de aldrig har set Joshua selv eller hørt ham – også selv om de aldrig er blevet omskåret, for Guds ord angår ethvert menneskes frihed. De vil lytte lige til den dag, hvor han selv kommer i herlighed.

- Tja, måske havde han ret. Måske så jeg ikke ud over min egen næsetip, når jeg ikke kunne begribe den ophøjelse af min ven Joshua til guddommelighed og ikke kunne begribe den indpakning af ham i teologiske vendinger og religiøse formuleringer. Måske havde de ret. Men jeg havde så svært ved at se Joshua som Guds søn og verdens frelser – opfyldelsen af de hellige skrifter og lovens ophør, og hvad ved jeg. Det var, som om min ven, Joshua blev revet ud af favnen på mig og sat ind i et utilnærmeligt tempel – på sin rette plads. Som om min Joshua var alt for fin og kostbar til lille fisker Simon fra Betsajda…

Hvad *jeg* ikke kunne se hos Paulus, så Jakob til gengæld. Han så straks muligheder – kløgtig som han er. I Jerusalem kunne Paulus naturligvis ikke blive, så Jakob foreslog, at han skulle bringe det nye budskab ud til de jøder og – hvis han virkelig ønskede det – til andre interesserede, der boede rundt omkring i Romerriget. Han skulle etablere menigheder, hvor han kunne, men Jakob insisterede på, at Jerusalem altid skulle forblive hovedsædet såvel åndeligt som materielt, og at Paulus til gengæld for sit apostolat måtte love at samle penge ind blandt alle de nye menigheder og bringe dem til Jerusalem. Dermed fik han dels fred for en lige lovlig kompromisløs og henført Paulus, og han skaffede samtidig både prestige og penge til Jerusalem.

Som du kan se, var Jakob en fremragende organisator og leder, og det var ikke mindst takket være ham, det lykkedes ikke blot at etablere og bevare en stadig voksende menighed i Jerusalem, men også at udbrede budskabet til andre dele af kejserriget – bl.a. jo her til Rom, hvor du selv kan opsøge dine nye trosfæller. Så må du se, om du er enig med dem. Og så må du jo ikke glemme at takke Paulus for, at du ikke skal omskæres som os andre. Det var ikke mindst hans fortjeneste, at omskærelsen og også spisereglerne blev gjort frivillige.

- Jeg skal nok huske at takke Paulus, hvis jeg ser ham, men foreløbig bliver jeg nu her hos dig, kære broder. Jeg er jo nødt til at høre hele historien, før jeg kan tage stilling til andres historier.
Simon kiggede bedrøvet ned i den tomme kande.
- En af grundende til at Gud førte mig her til Rom, var uden tvivl, at jeg skulle smage deres fremragende vin. Alexamenos, du kunne vel ikke…?

Da jeg senere kom tilbage med hele to amforaer, som det var lykkedes mig at stjæle på markedspladsen lige ved Forum, lyste hans ansigt op og krakelerede i et vidunderligt smil.
- Du er i sandhed en ven i nøden. Er det ikke forunderligt, som Gud formår at forsøde selv den værste kummer. At han lige skulle sende dig til mig i mine sidste dage… Ved du for øvrigt, at Joshua elskede vin? Vi kunne sidde efter et af disse vidunderligt åbne måltider til langt ud på natten og bare snakke og drikke og småspise, og han var altid den sidste, der brød op. Det var herlige tider.
Jeg kan huske engang, vi var inviteret med til et bryllup i en lille by, der hedder Kana. Det var jo fattige folk, og på et forholdsvis tidligt tidspunkt løber de tør for vin. Men Joshua kendte et sted i byen, hvor en rigmand gemte et stort lager af den bedste vin, som han plejede at sælge af til romerne, så han fik hele selskabet med på, at de skulle hente vinen. Den rige mand var selvfølgelig ikke meget for det i starten, men da han så Joshua og de mange bryllupsgæster, forbarmede han sig og lod os tage så meget, vi ville. Han havde jo nok også lidt dårlig samvittighed over sine mange lettjente romerpenge. Det blev et bryllup, man talte om længe efter.
Til andre tider kunne han til gengæld blive så bedrøvet, at han gik sin vej helt alene og var væk i flere dage. Han var jo om noget et følelsesmenneske. Det var, som om hans sjæl hang udenpå kroppen – som om hans hjerte stod pivåbent. Han havde så let til vrede, til gråd og til latter – alt for let… som et barn… som et værgeløst barn… Men de nætter… Fråser og dranker kaldte de fromme farisæere ham med dyb foragt, men sådan er det jo. Fromheden kan aldrig stå alene. Den skal altid støtte sig til forargelige fjendebilleder. Jeg savner ham, Alexamenos, savner ham så usigeligt… Tænk, når vi igen skal drikke den gode vin sammen i Guds kongerige… Sig mig, slave, tror du den amfora åbner sig af sig selv?

Det var jo aldrig meningen, at vores bevægelse skulle udbredes på den måde. Det kom bag på os alle sammen, at så mange ikke-jøder kunne være interesserede i vores Joshua. Vi ville jo bare befri vores eget folk og vores eget land fra undertrykkelsen, men budskabet fandt langt dybere klangbund hos de uomskårne end hos vores egne. Måske var det denne indre befrielse, der tiltalte mennesker, der jo havde det til fælles at de alle var underlagt kejseren i Rom. Men vi lukkede dem ind, alle disse søgende, frihedshungrende mennesker. Jeg ved ikke, om det var det rigtige. Jeg ved ikke, om det var det, Joshua selv ville, eller om det er Guds plan, men sket er sket, og nu findes der menigheder rundt omkring i det meste af Romerriget – og flere kommer til.

Men Paulus rejste altså af sted på sin mission, og det varede selvfølgelig ikke længe, før han lagde sig ud med sine rejseledsagere, men bortset fra det, så nåede han altså vidt omkring. Vi andre blev i Jerusalem, hvor der var nok at gøre med at opbygge modermenigheden, og så rejste vi selvfølgelig som apostle ud i landet og besøgte og opmuntrede menighederne rundt omkring i Judæa, Samaria og Galilæa.

I begyndelsen var de meget forskellige. Ude på landet var det især Joshuas lære, man forsøgte at efterleve. Selvfølgelig var der ikke altid lige stor enighed om, hvad Joshua egentlig havde sagt og gjort, og hvad han egentlig havde ment, men det betød ikke så meget, for ånden var med dem – begejstringen lyste ud af dem, og det var som regel en fornøjelse at besøge dem. Det at være sammen på tværs af alle de gamle skel og modsætninger og tilhørsforhold var i sig selv en glædelig opmuntring. Jeg følte mig altid velkommen og hjemme. De så selvfølgelig op til os, der havde vandret med mesteren selv, og de lyttede gerne til vores fortællinger om dengang, men de dyrkede os aldrig som halvguder eller hvad ved jeg. Det var et frit fællesskab båret af gensidig respekt. De var fattige rent materielt, fordi godsejerne og de rige familier sad tungt på dem, men de havde en åndelig rigdom, der fik dem til at dele det lidt, de havde med hinanden, og når vi kom på besøg, blev der ikke sparet på noget. I Emmaus serverede de simpelt hen alt, hvad de havde for os af lutter glæde, og da vi spurgte, hvad de nu skulle leve af, svarede de blot:

- Den tid den sorg. Joshua har lært os ikke at bekymre os for dagen i morgen. Gud skal nok sørge for os. Og hvem ved, måske kommer Joshua selv i morgen. Men nu er I her, og det skal da fejres.

Ikke sjældent blev vi på den måde belært om vores egen forkyndelse af disse fattige mennesker. Sådan var det oprindeligt også i byerne, men som sagt ændredes tonen, og det frie fællesskab med de åbne måltider og sammenkomster blev afløst af teologiske stridigheder, der igen førte til splittelse og opdeling af dem indenfor og dem udenfor – de

rettroende og de vantro. Begejstringen stivnede i dogmer om den rette forståelse af Joshuas egentlige betydning – ja, som hos Paulus blev selve denne åbenbaring af erkendelse og indsigt i Guds plan og hans skjulte visdom det egentlige fundament for menighederne, hvilket selvfølgelig gav teologerne en vældig magt. De havde jo forstået den dybe sammenhæng. De kunne jo se Joshua som opfyldelsen af loven og de gamle profetier. De kunne jo se, at det var Guds søn, der var blevet menneske i Joshua for at frelse verden af kærlighed. De kunne jo se mysteriet over alle mysterier, hvor vi andre blot mindedes en god ven, der gav os sit liv og sin glæde og sin kærlighed – på trods af alle vores svigt – som spiste og drak med os på trods af al vores uelskværdige elendighed. Men det var slet ikke nok for teologerne. Hvad hjalp det at være øjenvidne på nærmeste hold, hvis du ikke formåede at se den dybe sammenhæng i det, du så?

Og sådan gik det til, at et møde med et menneske, der levede sit liv, som det var Guds mening, og som dermed gav os alle englevinger, blev iført de teologiske og religiøse gevandter, der skulle sikre ham en plads blandt guderne. Således overtog den religiøse og mystiske erkendelse den enkle enfoldige livsglædes plads, og troen blev ikke længere dit vilde hjertes inderlige tilslutning, men noget, der skulle læres og kunnes. Begejstring over mødet med det nye liv blev mødt med skepsis og mistro af de lærde teologer – ganske som de mødte Joshua selv i sin tid. Fattigmandsbevægelsens brogede og larmende, uvidende flok blev erstattet af lærde og dannede teologer og filosoffer i lange gevandter med ordet i deres magt. Det hele blev ord – ja, ordet selv blev helligt! Blev Gud!

Men jeg forstår ikke denne ophøjelse af Joshua til frelser og Gud. Når vi i sin tid kaldte Joshua for Guds søn og verdens frelser, så var det jo først og fremmest en provokation og en protest mod kejserdyrkelsen. Det var jo kejserens titler, vi tillagde Joshua, fordi vi ikke troede på kejseren og alt hans væsen og heller ikke på hele den menneskedyrkelse og det samfundssyn, der lå bag. Vi anså det for at være løgn og bedrag, og derfor ophøjede vi en korsfæstet samfundsfjende til Guds søn og verdens frelser. Men så på et tidspunkt har nogen altså fået det galt i halsen og taget det helt bogstaveligt – ja, jeg ved ikke, hvad de i grunden forestiller sig. Jeg har hørt, at der allerede florerer fortællinger om Joshuas fødsel, som åbenbart skulle være foregået på mirakuløs vis.

Det handler jo også om menneskesynet, Alexamenos. Er mennesker i stand til at tage ved lære og ændre deres liv gennem oplysning, eller er vi bare fortabte syndere, som kun kan håbe på Guds frelse for at komme ud af vores selvforskyldte elendighed? Sådan som jeg forstod min Joshua, så var respekten for ethvert menneskes uanede muligheder et kendemærke for ham, og hele hans forkyndelse handlede for mig at se om oplysning og

omvendelse, men selvfølgelig også om helbredelse, barmhjertighed og tilgivelse. Det var jo ikke en ny lovreligion, han stiftede, hvor det bare gjaldt om at leve op til kravene, men netop et helt nyt menneskesyn, der hyldede det enkelte menneske – uanset hvem. Mennesket som sådan.

Joshua åbnede døren på vid gab til livet og friheden og viste os vores egne uendelige muligheder. Han lærte os at *tro*, Alexamenos, men nu er det, som om døren til Guds kongedømme langsomt lukkes igen, og vi sidder tilbage med spekulative udredninger og religiøse definitioner, hvis formål i sidste ende er at begrænse menneskers udfoldelsesmuligheder.

Der kom en vildand ind i andegården og fortalte os om landet derude bag muren. Og vi lyttede trevent og mistænksomt til ham, men han viste os, hvad vinger skal bruges til, og at livet er mere end dagligt brød og sikkerhed inde bag hegnet – bedyrede os, at vi var bestemt til andet og mere end til opdræt og nytte for landmanden. Og vi fløj sammen med ham… vi fløj over by og land og hav på troens vinger. Men så fik de ham jo, og langsomt vendte vi tilbage til andegården, foldede vores vinger pænt sammen og resignerede. Ænder er ikke skabt til at flyve tossede omkring, men skal blive, hvor de er sat. Og det værste var, at selve resignationen blev sagen. Den blev just det fine og sande. Nu skulle vi bare vente tålmodigt, til vildanden selv kom tilbage på himlens skyer for at tage os alle sammen med til Paradis. Tåle og vente. Teologerne forstod det alt sammen. Og det værste var, at det var jeg alt sammen medarbejder på, Alexamenos.

Der var vist kun en, der for alvor forstod min tvivl og min skepsis, og det var Maria. Heller ikke hun kunne genkende Joshua i de andres mageløse udlægninger, men hun blev snart kørt ud på et sidespor af familien, der ikke havde noget til overs for et menneske med hendes fortid. Ja, sådan var det blevet, Alexamenos. Nu var man noget, eller også var man det ikke. Og så bare det, at hun var en kvinde, gjorde, at man ikke kunne tage hende alvorligt. Og dog var hun jo Joshuas nærmeste og mest betroede medarbejder – på trods af sit køn og på trods af sin fortid. Men som Jakob sagde engang, vi talte om det:

- Det ville jo aldrig gå, Simon. Folk ville simpelt hen ikke kunne forstå, endsige da acceptere, at en kvinde – ovenikøbet en af hendes slags – skulle have nogen form for lederstilling i menigheden. Og det havde han jo nok ret i. Men spørgsmålet var, om folk i det hele taget ville acceptere den Joshua, vi havde kendt i sin tid.

Maria blev min redning. Vi havde fulgtes med Joshua i sin tid. Vi havde fulgtes ad som sønderknuste tilbage til Galilæa fra Jerusalem, dengang de korsfæstede ham, og vi havde fulgtes rundt omkring i landet med de gode nyheder til arme mennesker. Men aldrig havde

jeg følt en kærlighed til hende som nu – og jeg tror, hun havde det på samme måde med mig. Mere og mere søgte vi sammen både i Jerusalem og på rejserne ud i landet, og langsomt begyndte forskellen til de andre at kunne mærkes rundt omkring. Vi blev altid modtaget med åbne arme ude på landet i de nye menigheder, men klimaet i Jerusalem blev koldere og koldere, og til sidst gik den ikke længere. Vi blev sendt i eksil, som om vi var forbrydere.

Ja, Jakob var jo i syv sind. Stakkels Jakob. Hvad enten han sendte os bort eller beholdt os, betød det krise for bevægelsen. Udadtil ville han frem for alt bevare den pæne overflade med samdrægtighed i det mindste mellem 'søjlerne' indbyrdes, så det endte med, at vi blev sendt på en frivillig missionsrejse ligesom Paulus.
Vi tog med skib fra Cæsarea til Antiokia, hvor vi blev nogen tid. Det var her, jeg havde mit lille sammenstød med Paulus, som jeg fortalte dig om. Senere sejlede vi til Cypern og derfra via Athen og Sicilien til Rom.
Ikke så længe efter vores ankomst sad vi en aften som sædvanlig samlet omkring bordet i et af husene, da vi blev opsøgt af en flok romerske soldater, der lavede razzia over hele byen. Det lykkedes en del at flygte – bl.a. Maria, men mange af os blev taget med, og nu sidder vi så her og venter på vores skæbne.

Simon blev afbrudt af larm fra ydergangen, og kort efter hørte vi, hvordan celledøre blev åbnet. Der blev sagt noget og kort efter blev døren lukket igen. Nærmere og nærmer kom de, og endelig stod der to officerer fra hæren i cellen. Den ene læste en kort meddelelse op om, at det havde behaget kejser Nero, Guds søn og verdens frelser at indbyde alle fanger til aftenselskab i det kejserlige palads samme aften. Man blev bedt om at gøre sig rede. Kort efter var de væk, og stilheden sænkede sig over den dystre kælder, kun afbrudt af noget, der lignede en hulken fra en af de andre celler. Jeg stirrede på Simon, der sad og så ned for sig. Så løftede han hovedet og så på mig med et bedrøvet smil.
- Kan du huske, jeg fortalte dig om kongen, der inviterede alle de udstødte til fest på slottet. Det var en af Joshuas mange mærkelige fortællinger. Det blev en fest ud over det almindelige. Gad vide, om den guddommelige kejser har hørt historien… Nå, min ven, det ser ud til, at vi er nået til vejs ende. Gad vide, hvad det gale menneske har fundet på for grusomheder. Tænk at det uovervindelige romerske kejserrige er nødt til at…
Men jeg tænkte på, Alexamenos, om du ikke kunne gøre mig en tjeneste… om du ikke kunne rejse til Jerusalem og opsøge Jakob og de andre og fortælle om min skæbne? Jeg

har længe gået og tænkt på, om det ikke var en mulighed. De vil så gerne høre nyt udefra. Ja, du behøver jo ikke rejse lige med det samme, men du kunne vel få en tjans på et af de fønikiske skibe, der sejler østover. Så kunne du måske også besøge din hjemegn. Var det ikke Delfi, du kom fra? Hør, jeg kunne jo diktere dig et brev, så de tog imod dig. Er der ikke noget med, at du kan skrive?

Den gamle mand så skælmsk på mig.

- Jeg ved godt, du har nedskrevet vores samtaler. Tja, men så slipper jeg jo for at diktere mere end det nødvendigste

Kort tid efter var jeg i gang med pergament og griffel: 'Petrus, Jesu Kristi apostel sender hilsen til brødrene i Jerusalem… '

Det blev et forholdsvis kort brev, som sluttede med en opfordring til at tage godt imod vor broder Alexamenos, som bringer nyt fra Rom. Det var, som om Simon slet ikke skænkede den kommende aften en tanke, så optaget var han af, at jeg skulle møde Jakob og brødrene i Jerusalem.

- Lad der nu ikke gå for længe, Alexamenos. Lov mig det. Og nu tror jeg, det er bedst, du går, inden nogen opdager, at du er blevet døbt.

Jeg samlede tingene sammen, mens følelserne vældede op i mig. Jeg prøvede at lade som ingenting, men på vej ud af celledøren kunne jeg ikke holde min smerte tilbage. Jeg vendte mig grædende om og så på min ven og broder, mens jeg rystede på hovedet. Simon rejste sig smilende og kom hen til mig. Han omfavnede og kyssede mig.

- Bed for mig, Alexamenos. Bed for mig…

Vejen til Jerusalem

Jeg så ham aldrig igen. Min ven, Simon. Jeg hørte senere, at kejseren havde foranstaltet en stor havefest, hvor en del af underholdningen bestod i, at de dødsdømte blev smurt ind i olie og antændt som levende fakler. Det var et syn for guder, sagde man begejstret bagefter. Et syn for guder. Jeg græd og græd og græd og kunne slet ikke foretage mig andet de første mange dage. Jeg stak af fra det hele og gemte mig et sted nede i den sydlige ende af byen. Jeg ville prøve at komme i kontakt med en af de forsamlinger, Simon havde snakket om, så de måske kunne hjælpe mig til Jerusalem på en eller anden måde. Han mente, de holdt til her nede et sted.

– Du skal gå efter fisken, havde han sagt, uden at komme nærmere ind på, hvad det betød. Længe luskede jeg omkring i de smalle stinkende gader mellem husene, der lukkede sig så ugæstfrit ud mod gaden – i stadig angst for at blive opdaget, og der var nok gået en tre-

fire dage, før jeg pludselig en dag opdagede en lille krusedulle på en mur, der godt med lidt god vilje kunne ligne en fisk. Jeg tog mod til mig og gik ind i et af de små værksteder, hvor en del mennesker var i gang med at forarbejde sejl til de store skibe.

- Hvem søger du, min ven? spurgte en ældre venligt udseende mand mig.

Jeg fortalte, hvem jeg var, og da han hørte, at jeg havde været sammen med Simon Petrus i hans sidste tid, kaldte han hele flokken sammen, og så måtte jeg fortælle, alt, hvad jeg vidste. Heldigvis havde jeg mine dyrebare skriverier med, så dem kunne jeg læse op af indimellem. Det blev en lang seance. Nu og da kom nogen med mad og drikke, og der opstod små spisepauser, men snart efter pressede de på for at høre mere. De slugte hvert ord, mens de ufravendt stirrede på mig, som om jeg var en eller anden åbenbaring. Det var jeg måske også. Det var først, da jeg kom ind på Simons forhold til broder Paulus, en af dem afbrød min enetale. Det viste sig, at der florerede et brev fra Paulus i de forskellige forsamlinger i Rom – et brev, der åbenbart gjorde op med Moseloven som norm for det nye liv, hvilket havde gjort jøderne så rasende, så de havde fået Paulus anbragt i husarrest. Og det endda på trods af, at brevet samtidig var noget af en hyldest til jøderne, som han kaldte 'den ædle olivenstamme' i forhold til alle vi andre, der blot var indpodede vilde grene.

- Nå, han er jo også selv omskåret jøde, sagde en af dem med et smil. Men det er et spændende brev, Alexamenos, som slet ikke er så langt fra det, du fortæller om Simon. Livet handler ikke om lovoverholdelse, omskærelse eller spiseregler eller om at høre til de rigtige, men om at turde hengive sig uforbeholdent til… ja, til livet lige her og nu og til sine medmennesker – uanset hvad. Er det ikke sådan? Glædelig forventning?

Den unge mand så på mig med sine strålende øjne.

- Glædelig forventning, svarede jeg, det var i hvert fald noget, Simon talte om igen og igen.

Det blev langt ud på natten, før man begyndte at bryde op og kysse hinanden godnat efter en helt uforglemmelig, spontan sammenkomst i det lille sejlmagerværksted i det sydlige Rom, hvor jeg mere eller mindre tilfældigt faldt ind. Sikke et fællesskab. Sikke en varme og gæstfrihed mod en fuldkommen fremmed, der alligevel ikke var så fremmed endda. Lemmer på Kristi legeme, som Paulus kunne sige det, når han skulle beskrive den usynlige forbundenhed, der knyttede os alle sammen.

Jeg sluttede med at fortælle om mit løfte til Simon om at tage til Jerusalem for at møde Jakob, og de lovede, at de allerede næste dag ville forsøge at skaffe mig skibslejlighed med et af de skibe, der gik østover. De havde gode forbindelser, som de sagde.

Allerede næste formiddag var jeg på vej til Ostia sammen med to af mændene fra forsamlingen. I løbet af natten havde de fået kontakt til et skib, som snart skulle østover. Manden, der ejede skibet, en vis Theofilus, var blevet vundet for Vejen, som man sagde. Han var en rig patron, hvis penge og indflydelse i de højere kredse havde stor betydning for de nystiftede forsamlinger, og det var ham, vi var på vej til at møde.

Vi red langs med Tiberen, hvor de tungt lastede flodpramme langsomt blev trukket frem og tilbage mellem Rom og Ostia. Der lød sang fra flere af de tungtarbejdende slæbehold på bredderne. En vemodig sang, som kun slaver kan iføre den hjertegribende dybde af sorg, der formår at bevæge selv det hårdeste stenhjerte.

Da vi nåede frem, blev vi modtaget af en utålmodigt ventende Theofilus, der bød os hjerteligt velkommen. Han var en lille rund, skaldet mand på omkring de fyrre med smilerynker i hele ansigtet. Han udstrålede en utrolig energi og – skulle det vise sig – en glødende iver efter at høre nyt om Simon Petrus og i det hele taget en iver efter at forstå denne berømte og berygtede Joshua, som han allerede havde hørt så mange fortællinger om – fortællinger, der efter hans opfattelse ikke altid stemte helt overens, hvad han havde talt om med mange af de ledende skikkelser i forsamlingerne uden derved at komme til nogen endegyldig klarhed.

- Men fortæl mig nu om din tid med gamle Simon – fred være med ham.

Vi satte os inde i det med statuer og springvand smukt udsmykkede atrium, og atter engang måtte jeg fortælle min historie, men det var en sand fornøjelse, fordi hvert ord, jeg sagde, blev slugt med en fuldstændig udelt opmærksomhed fra vores vært, der indimellem kom med små kommentarer og ofte stillede spørgsmål, når noget virkede uklart for ham. Jeg har sjældent oplevet en så levende og medrivende interesse for noget, som jo i og for sig blot var en fortælling om et henrettet menneskes sidste tid. Men hvilket menneske!

Da jeg var færdig, sad den lille mand hensunket i egne tanker og stirrede længe frem for sig. Der var ingen tvivl om, at fortællingen havde bevæget ham, og da han endelig så på os, var det med store tårer i øjnene.

- Åh ja, sagde han, åh ja! Vores trang til at slå livet og kærligheden ihjel, når vi møder den, er lige så uomtvistelig som den er ubegribelig. Hvorfor gør vi det, Alexamenos? Hvad er det, der driver os ud i dette vanvid… dette sære had mod alt, hvad der er smukt og godt? Hvoraf kommer denne forfærdende blodtørst? Hvorfor føler vi denne trang til at ofre det smukkeste og bedste, vi ejer og har, før vi kan blive tilfredse – før vi kan leve og ånde frit?

Derinde i Rom og mange andre steder opfører de jævnligt gladiatorkampe på liv og død, hvor blodet flyder i stride strømme under mængdens almindelige jubel. Men hvorfor? Hvorfor denne menneskelige blodrus, som også kommer til udtryk i de vanvittige krige, vi fører hele tiden? Det er, som om vi skal undgælde for noget, der kun kan undgældes gennem alle disse blodofre. Dyreofre, menneskeofre... Levende brændt! Hvad er vi dog for nogle væsener?

…Og så fortæller broder Paulus os, at det i virkeligheden er denne Joshuas legeme og blod, vi æder og drikker, når vi samles til måltid med brødet og vinen. Jeg ved ikke… Jeg forstår det ikke, Alexamenos. Gør du? Har jødernes gud ofret sin egen søn som et blodoffer? For små fem år siden fik vi et langt brev fra ham, hvor han bl.a. skriver, at livet – det sande liv - ikke beror på vores handlinger – om vi nu holder loven til punkt og prikke eller følger alle de foreskrevne ritualer, som vi kender dem fra Loven og Profeterne, for eksempel. Og det rystede os alle sammen – ikke mindst de herboende jøder. Jeg kan huske, den første gang, brevet blev læst op for forsamlingen, hvordan man simpelt hen måtte opgive det på grund af tumulter, og det var kun med nød og næppe, brevet blev reddet fra at blive tilintetgjort af rasende jøder. Senere læste nogle af os videre og jeg kunne forstå, at det, det så kom an på for Paulus, når det nu hverken var omskærelsen, ofringerne, sabbatten eller lovoverholdelsen - det var tilliden – en underlig ubekymret tillid til livet udenom alle disse religiøse forbehold og forsikringer, der ellers fylder vores tilværelse. En – jeg havde nær sagt – barnlig tillid til… ja, til fremtiden – til mennesker… til den barnlige og moderlige kærlighed, som for en Paulus er vores et og alt. Uden den intet liv. Du skal elske! Så skal du leve! Og det lyder jo så smukt, som det er sagt med denne hjertets inderlige tillid og hengivenhed til livet, men den kommer jo til kort, Alexamenos. Igen og igen! Den er jo umulig i denne verden blandt disse blodtørstige grusomme, kyniske mennesker, der befolker vores verden.

Vi kan jo godt prøve at praktisere broderkærligheden i vores små forsamlinger. Vi kan jo godt prøve at forsage denne onde verden og hytte os selv i vores små fællesskaber med tro og håb og kærlighed, men det holder jo ikke! Vi magter det ikke. Dels bliver vi så nemt som ingenting os selv nok i vores lille troende kreds med ryggen mod verden, hvis vi da ikke ligefrem river hinanden i stykker over den rette forståelse, og dels bliver vi inden længe simpelt hen udryddet, fordi verden hader os.

Åh, Alexamenos, jeg ved ingenting. På den ene side synes jeg det lyder så rigtigt og sandt og smukt med denne kærlighed, men på den anden side kender jeg til verden og til mennesker, og jeg har så svært ved at se nogen fremtid for disse små forsamlinger og for

det budskab de samles om. Det er, som om den frihed, de forkynder, er ubærlig for mennesker, der kræver faste rammer, ledelse og styring for at kunne eksistere. Friheden er simpelt hen for stor – alt for stor, og den efterlader mennesker i et tomrum, hvor vi ikke aner, hvad vi skal stille op med os selv. Vi kan slet ikke undvære ritualerne, lovene, reglerne, traditionerne, grænserne. Vi kan ikke undvære konger og kejsere, præster og vismænd, der kan fortælle os, hvem vi er og hvad vi har brug for – som kan forme vores liv for os – det liv, der opsluger os, hvis vi bare svæver frit rundt i rummet uden faste holdepunkter – uden mål og med…

En af mine ledsagere, Akvila, prøvede at forsvare broder Paulus:

- Jeg forstår godt din tvivl, Theofilus, når man betragter mennesker, der farer omkring som gale hunde, men jeg tror alligevel, Paulus har ret i, at friheden må være forudsætningen for kærligheden. Ellers er det ikke kærlighed, men – ja, vel egentlig bare skuespil – hykleri, der skal foregive godhed og venlig imødekommenhed udadtil, mens det indadtil blot handler om at skaffe sig selv fordele ved at optræde venligt. Som købmanden, der viser sit venlige og imødekommende ansigt overfor de mennesker, han samtidig ribber for deres sidste as.

Det sidste sagde han med et skævt smil til Theofilus, der slog øjnene ned.

- Den kærlighed, Paulus taler om, er Guds altfavnende kærlighed. Det er den umotiverede, hensynsløse, spontane kærlighed som en mors kærlighed mod sit barn – ja, endnu dybere – endnu mere ubegribelig for den beregnende fornuft, der kræver noget for noget, rimelighed og retfærdighed i forholdet mellem mennesker. 'Glemmer en kvinde sit diende barn? Glemmer en mor det barn, hun fødte? Selv om de skulle glemme, glemmer jeg ikke dig,' som profeten skiver.

Man kan ikke leve som skuespiller. Jo, det kan man godt, men ikke for alvor. De fleste af os gør det vel det meste af tiden, men vi må bare ikke gøre vores gud til en skuespiller også, så selve skuespillet bliver den højeste dyd. For det er det ikke. I hvert fald ikke ifølge Paulus. Der er en anden måde at være sammen på for mennesker end den, der dyrker retfærdigheden og den pæne overflade udadtil – en… ja, kærlighed, som vi har et sted dybt inde i os – noget glemt eller fortrængt… hvad skal jeg sige… en barnlig glæde over vores medmennesker, eller rettere, en ydmyg klyngen sig til sine medmennesker som det lille barn, der klynger sig til sin mor, og hvis største angst er at blive glemt eller efterladt alene. En medfødt drift mod hinanden, som netop er betingelsesløs og hæmningsløs. Hvilket barn ville først vurdere eller kritisere den mor, der har født det? Det kommer måske senere, men det er med sådan en barnlig tillidsfuld hengivenhed, vi skal nærme os

hinanden – ikke bare i vores små forsamlinger, men i det hele taget. Det er med sådan en barnlig tillid og hengivenhed, vi skal nærme os Gud og ikke med frygt for ikke at være gode nok – ikke med religionens forstillelse og alle de ofre, der skal foregive underdanighed eller imødekommenhed i noget, der mest af alt minder om en kamp om at vinde sin fars kærlighed. Det kan vi ikke, for den er der allerede i fuldt flor. Det er måske det, der er Paulus' evangelium, som han kalder det, at vi er frie børn af huset, der for længst er indsat som arvinger til alt – indsat af kærlighed, ikke efter fortjeneste. Kvit og frit. Det virkelige liv kan ikke erobres, sådan som verden tror, for vi har det allerede kvit og frit.
- Så, nu prædiker han igen, hviskede Theofilus til mig med et glimt i øjet. Han kan ikke lade være, men han har jo også tilbragt en del tid sammen med Paulus ovre i Efesos.

Det blev igen en lang snak i Theofilus' smukke atrium. Ud på eftermiddagen dumpede forskellige mennesker ind og satte sig sammen med os og hen under aften blev vi alle beværtet med de skønneste retter. Jeg kunne godt mærke, at der var stor uenighed om de forskellige spørgsmål, som blev rejst, men samtalen foregik i en kærlig og varm atmosfære, der gjorde det ganske unødvendigt at være enige, blot man var ærlige og ikke følte sig kaldet til at forkynde eller missionere den endegyldige sandhed.
– Den ligger skjult hos Gud, som en af dem, Filologos, sagde med et smil, og der ligger den godt. Hvis sandheden først dukker op blandt mennesker, går det galt, for så mister vi samtalen, og for os er samtalen alfa og omega. Det levende ord. Den frie samtale er det nærmeste, vi kommer til Gud selv, tror jeg, og du kan jo høre, hvor snakken går. I heldige øjeblikke kan vi også fornemme, at Gud selv er med i samtalen – eller Joshua. Men det gør den kun, fordi vi er meget omhyggelige med, hvad vi siger – eller prøver på det i hvert fald – så en eller anden følelsesbåret sandhed ikke skal snige sig ind og forplumre det hele…

Det var her hos Theofilus i hans efterhånden anseelige husmenighed i Ostia, jeg lærte den frie samtale blandt ligeværdige mennesker at kende. Ja, netop ligeværdige, for der kom jo både rige og fattige, frie og slaver, kvinder og mænd, omskårne jøder og uomskårne grækere som mig, men alle respekterede de hinanden – ja, ærede ligefrem hinanden uanset deres status, køn, race eller religion. Men også ligeværdige i den forstand, at ingen syntes at have noget åndeligt fortrin eller nogen bedreviden frem for andre. Ja, det var virkelig, som om sandheden forekom sært malplaceret i dette rum, som jeg ikke ville tøve med at

kalde helligt. Den tone i samværet lå langt udenfor noget, jeg tidligere havde oplevet i Rom, hvor det netop betød noget – ja, betød alt - om man var det ene eller det andet, og hvor livet for de fleste gik ud på at arbejde sig op på et højere trin på rangstigen. Jeg vil aldrig glemme den ganske vidunderlige stemning, der herskede blandt disse underligt søgende, tvivlende mennesker, der ikke var sikre på nogen ting andet end deres umiddelbare glæde ved at være frie mennesker på vandring sammen mod et vidunderligt omend ukendt mål – en vandring båret af denne glædelige forventning, der skabte disse strålende øjne og den glade latter, der ustandselig boblede frem, snart her, snart der, som presset ud af et overtryk af glæde. Det var her, jeg virkelig lærte Vejen at kende, og jeg begyndte så småt at forstå, hvad det var, der drev disse ofte ganske forhutlede eksistenser sammen i dette fællesskab.

Indimellem snakken – og måske, når den blev for meget - brød de ud i sang, og pludselig genkendte jeg en af dem som den, pramdragerne havde sunget, da vi red forbi dem – her måske endnu mere bevægende. En af dem, Hermes, kom hen til mig og fortalte, at de godt havde set os, da vi red forbi. I samtalens løb forklarede han mig, at selv om han stadig var slave og måtte døje det hårde slid ved floden, så følte han sig som et frit menneske.

- Jeg er blevet løskøbt, sagde han, ikke til en materiel, men til en åndelig frihed, og den kan ingen nok så emsig slavefoged eller herre tage fra mig. Jeg tilhører ikke nogen – ikke andre end mine brødre og søstre her – og det giver mit liv en egen stråleglans, hvis du forstår, hvad jeg mener. Ikke noget jeg kan prale af, for jeg har jo fået det forærende ganske gratis, men alligevel noget, jeg kan leve på – og forhåbentlig også dø på. Frihed er ikke et spørgsmål om at kunne gøre, hvad man har lyst til, men et indre lys, der oplyser dit liv – om du så sidder i fængsel…

Jeg nikkede, for det var netop, hvad jeg havde set hos min ven, Simon – et indre lys, der oplyste hans fængselsliv, så det også lyste på mig. Og i små glimt havde jeg mærket denne bølge af frihed slå ind over mig, uden at jeg egentlig kunne forklare det.

- Det er ikke forholdene, der betyder noget, sagde Hermes. Det er hvordan du forholder dig til forholdene. Det er dér, det afgøres, om du er slave eller fri.

- Navigare necesse est – vivere non!

Vi blev afbrudt af Theofilus, der kom hen og lagde hånden på min skulder.

- I morgen ved middagstid regner jeg med, at et af mine skibe er klar til at sejle østover. Jeg har sørget for, at du kommer med ombord, men du må nok forberede dig på, at du

får noget at bestille. Så kan du få lært lidt sømandskab samtidig. Besætningen skal nok tage sig godt af dig. De lægger ind på Sicilien, på Kreta og i Efesos på vejen til Cæsarea, og så må du selv sørge for at komme det sidste stykke til Jerusalem. Jeg har skrevet et anbefalelsesbrev, som du bare skal vise, hvis der opstår problemer. Og siden du nu skal til Jerusalem, har vi samlet lidt penge ind til menigheden der. Det skal nok lette vejen for dig. Medmindre du bliver berøvet, men det gør du ikke, vel?

- Jeg skal nok passe på, mumlede jeg, noget betuttet over den tillid, jeg med så stor selvfølgelighed blev vist.

- Ja, vi har også fundet lidt rejsetøj til dig – det er brugt, men i god stand, og vi håber, du vil tage til takke med det… det skulle jo nødig hedde sig.

Jeg anede, ikke hvad jeg skulle sige og kunne heller ikke for den klump i halsen, der pressede sig mere og mere på.

Theofilus smilede. Så klappede han i hænderne og så ud over de efterhånden mange mennesker.

- Mon ikke det er ved at være tid til at sige godnat og søge hjem til sine egne. I morgen er der også en dag. Tak, broder Alexamenos, fordi du bragte os bud om broder Simons skæbne – fred være med hans sjæl – tak fordi du ville dele det alt sammen med os. I morgen rejser du videre på din lange færd mod Jerusalem og vi ønsker dig alle Guds velsignelse og god vind østover. Jeg har hørt, der skulle være megen uro i Jerusalem for tiden, så vær forsigtig med, hvem du omgås og vær opmærksom. Og når du når frem, så bring forsamlingen vores kærligste hilsner. Skal vi slutte med at synge vores aftensang…

Snart efter steg der fra det smukke atrium - op mod den sorte, men stjernebesatte nattehimmel, endnu en vidunderlig smuk hymne – en tak for den lyse dag og en bøn om beskyttelse mod mørket – nattemørket og det mørke, der så nemt kan fylde vores sjæl.

Pludselig slog det mig, at de ikke sang til nogen eller noget udenfor, men de sang til hinanden, og de så på hinanden, mens de sang. Det var, som om sangen var en fortsættelse af samtalen…

Alle kom hen for at ønske mig god vind og bad mig om at tage hilsner med til den og den, hvis navne jeg dog hurtigt glemte igen. Mange var bevægede og selv kunne jeg heller ikke holde tårerne tilbage af bare glæde og taknemmelighed mod det fællesskab, jeg så pludselig var blevet en… ja, umistelig del af – som om vi altid havde været i familie med hinanden. Det var… forløsende, og det var umådelig stort for sådan en lille græsk slavesjæl som mig.

Havnen summede som sædvanligt af liv, da vi næste dag nærmede os skibet, der skulle fragte mig ud på den lange rejse mod Jerusalem. Jeg tænkte på, om jeg nogensinde ville få Rom at se igen, og om jeg nogensinde ville gense mine venner fra forsamlingen. Jeg var også bange for, hvad der kunne ske. Jeg var jo en bortløben slave, og sæt nu jeg blev genkendt af en eller anden - og så al den uro i Jerusalem, de snakkede om.
Theofilus selv og flere af de andre fulgte mig ned til skibet og fik mig vel ombord. Jeg fik brevene og de indsamlede penge til 'de fattige', som forsamlingen i Jerusalem kaldte sig, med mange formaninger og ønsker om en god og sikker rejse. Vi tog alle en hjertelig afsked, inden skibet omsider lagde fra land, og det var med tårer i øjnene, jeg stod på dækket og så den lille flok vinkende mennesker på kajen i Ostia langsomt blive mindre.
Besætningen var for størstedelens vedkommende fønikisk og den tog godt imod mig. Jeg fik lov til at arbejde for føden ombord, men det var ikke hårdere, end jeg var vant til, og jeg nød at bruge tiden til arbejde, i stedet for blot at sidde i vejen med hænderne i skødet. Indimellem pligterne fik jeg tid til at nedskrive mine oplevelser med Theofilus og hans husmenighed. Jeg ville nødigt glemme dette møde, som var så tilfældigt og alligevel på en måde syntes at være forudbestemt. Denne følelse af at være båret af en forudbestemt skæbne fæstnede sig i mig mere og mere som tiden gik, og derfor var jeg heller ikke i tvivl om, at mit forehavende nok skulle lykkes på den ene eller anden måde. Jeg var sikker på, jeg nok skulle nå til Jerusalem, men hvad der siden skulle ske, havde jeg ingen anelse om. Dette ængstede mig dog langtfra. Tværtimod så jeg med glædelig forventning frem til, hvilke nye opgaver, skæbnen havde udset mig til, hvilket også betød, at jeg i ro og mag kunne nyde den lange sejltur.

Jeg kendte ikke meget til de kyster, vi fulgte, men kaptajnen var så venlig at fortælle mig navnene på byer og steder, vi kom forbi eller lagde ind til, og jeg skyndte mig at skrive det alt sammen ned. Vi sejlede sydpå langs kysten forbi Napoli med den kæmpemæssige rygende vulkan Vesuv ikke langt derfra. Kaptajnen fortalte, at der lidt syd for Vesuv lå en meget smuk by, Pompeji, der var kendt for sine overordentligt velsmagende brød, der ikke blot forsynede byen, men også hele omegnen. Disse brød, fortalte han, var så berømte, at mange af de store skibe, der kom forbi, simpelt hen lagde ind til byen blot for at medtage en forsyning. Senere hørte jeg, at det ikke blot var brød, byen var berømt og eftertragtet for, men også de mange bordeller tiltrak søfolkene – måske nok så meget som de berømte brød. Desværre turde kaptajnen ikke selv forlade den gode nordenvind, vi havde i ryggen. Han ville gerne nå så langt sydpå som muligt, inden der kom vejrskifte.

Det blev en lang sejltur. Vi kom i uvejr, hvor jeg lå og ønskede at jeg bare kunne dø, så forfærdeligt havde jeg det. Heldigvis varede det ikke så længe, men til gengæld lå vi så i dagevis i fuldstændig vindstille, hvor jeg fik god tid til at tænke og skrive. Vi lagde ind til de forskellige byer undervejs, hvor vi lossede og lastede. Da vi omsider nåede Efesos besøgte jeg forsamlingen, der tog godt imod mig. Akvila havde fortalt mig, hvor jeg kunne finde dem. Også her oplevede jeg en hjertelighed og en egen frimodighed, der kendetegnede samværet og så denne nærmest utrolige lydhørhed og nysgerrighed efter at høre nyt. Det var heldigt, jeg efterhånden var blevet en habil fortæller, og det var også heldigt, at skibet først sejlede videre næste dag, så vi tilbragte hele natten sammen.
Fra Efesos sejlede vi først til Antiokia og derefter anløb vi endelig Cæsarea, hvor vi bl.a. medbragte forsyninger til den romerske garnision på stedet. Jeg sluttede mig for gode ord og betaling til en lille karavane af pilgrimme, der skulle til Jerusalem, og således nåede jeg endnu uskadt og ved godt mod til 'den store konges by'.

Jakob den Retfærdige

Hvordan skal jeg bare nogenlunde troværdigt kunne skildre et menneske som Jakob den Retfærdige? Det er, som om ord ikke slår til. Det var jo ikke bare hans menneskelighed, hans åbenbare visdom, hans ydmyghed, men på en eller anden måde kunne dette menneske lyse på sine omgivelser, så man følte sig – ja, som konger og dronninger i hans selskab. Han kunne gøre mit arme slaveliv til et digt. Alene det, at denne travle mand, denne den højeste præst, som de kaldte ham – lederen af den folkelige jødedom, der mere og mere fortrængte den statsautoriserede, kongelige religion - at denne fornemme og af så mange tiljublede person, havde begivet sig langt udenfor byporten og et godt stykke ned ad indfaldsvejen til Vestporten blot for at byde en undseelig bortløben græsk slave som mig hjerteligt velkommen – ovenikøbet med et stort knus. Jeg var ventet med længsel, så det ud til, og så var alle mine bekymringer om både det ene og det andet som blæst bort.
Da vi var kommet tilbage til Jerusalem og sad bænkede omkring et spartansk måltid sammen med nogle af de ældste, overrakte jeg ham de medbragte breve og hilsner og pengegaven fra Theofilus' husmenighed. Brevene blev straks læst op og vakte stor glæde, ligesom pengegaven gjorde det, men min beretning om min ven, Simon fremkaldte både dyb alvor og højlydt gråd ved efterretningen om hans forsmædelige endeligt.

- Vi havde godt hørt, at han var blevet fængslet i Rom, sagde en af deltagerne, men ikke at han var…
- Lad os mindes vores elskede broder Kefas i stilhed, sagde Jakob. Må Gud være ham nådig…

Jerusalem var en heksekedel, der hvert øjeblik kunne eksplodere, hvis en eller anden farlig ingrediens blev tilsat. Overalt var der opløb, der ofte mundede ud i regulære gadekampe mellem de mange vidt forskellige fraktioner.
- Bring to jøder i samme rum, og du vil snart have mindst tre forskellige fraktioner, som Jakob bedyrede mig et par dage senere. Vi elsker at diskutere, og vi har alle sammen ret. Står alle sammen på sandhedens grund. På en måde er vi som børn, der snart følger den ene til døden, snart den anden – altid lige lidenskabeligt engagerede, indtil vi pludselig og med lige så stor entusiasme bliver omvendt til det modsatte synspunkt. Som vores elskede bror Paulus… eller… som mig selv. Sæt dig ned, Alexamenos, så skal jeg fortælle dig lidt mere om, hvad der skete dengang. Du har jo hørt Simons version. Hør nu min.

Den ældre mand stolprede på sine krumme ben med de alt for store knæ hen og satte sig på en stol, mens jeg satte mig på en pude ved hans fødder og lyttede. En af de andre havde fortalt mig, at Jakob hver morgen tidligt stavrede hen til tempeltrappen, som han besteg på knæ i stadig bøn om Guds forsoning med sit folk. Dette havde til sidst bevirket, at hans knæ lignede en kamels. En anden fortalte mig, at grunden til, at Jakob gik så dårligt var, at en vis Saulus for år tilbage efter et heftigt skænderi på selve tempelpladsen havde skubbet ham ned af tempeltrappen med det resultat, at han havde brækket begge ben. Selv omtalte Jakob aldrig episoden. I det hele taget hørte jeg ham aldrig omtale noget menneske negativt – end ikke mennesker, der må have voldt ham stor smerte og fortræd.
- Du har sikkert hørt om mig, hvordan jeg hver morgen går på mine grædende knæ op ad tempeltrappen for at bede om Guds forsoning med sit folk… Guds nåde. Men det er ikke blot for folket, jeg beder og går denne bodsgang hver dag – det er også for mig selv. Ser du… jeg har begået den værste af alle forbrydelser. Jeg har forrådt min egen bror. Ja, det er jo mange år siden nu, men stadig sidder skylden i mig… en altopslugende skyld og skam, som jeg på denne måde søger at dulme. Du forstår, han stolede jo blindt på mig… havde endda udpeget mig til sin efterfølger som leder af den lille bevægelse, han havde startet, og det var altså min måde at takke ham på…
Jeg kunne ikke lade være med at afbryde ham.

- Jeg troede, det var Judas, der…

- Ja, det var Judas, der udleverede Joshua til præsterne i sin tid – solgte ham bogstaveligt talt som en slave… men det var mig, der viste tempelvagten vej til… det var… Men det var først og fremmest som hans efterfølger, jeg forrådte ham, min bror. Forstår du… for Joshua var Jerusalem ikke endemålet… det var og blev hans elskede Galilæa, hvor der efter hans mening var anderledes højt til loftet end i det lumre og smålige Jerusalem. Den smukke by med dens lange historie helt tilbage til David – ja, Abraham vel, som Joshua rent ud sagt forkastede som et ufrugtbart figentræ, der bør hugges om, fordi byen var blevet overtaget røvere og banditter, som han kaldte de korrupte familier omkring kongen og ypperstepræsten, der havde solgt deres sjæl for ussel mammon, øre og anseelse. For ham var Galilæa anderledes frit – især ude på landet - han kom jo start set aldrig i de større byer – og det var herfra nyskabelsen og forløsningen skulle brede sig ud over alle grænser – ikke fra Jerusalem. Jeg vidste det jo egentlig godt, og i dag mærker vi det med al tydelighed, at Jerusalem er blevet noget af et helvede, som snarest burde udryddes fra jordens overflade, hvad den sikkert også snart bliver. Romer bliver vel ikke ved med at finde sig i de ustandselige myrderier og oprør… men jeg tænkte jo dengang, at hvis bevægelsen skulle blive til noget… skulle samle tilhængere… så var netop Jerusalem stedet. Jeg tog fejl, Alexamenos, ført på vildspor af mine drømme om storhed og vel også rigdom og berømmelse… alt det, Joshua havde advaret imod… jo jo, vi fik da vind i sejlene og i starten jo en vældig opbakning fra den brede befolkning, der kun bestyrkede os i vores foretagende… mange her anser stadigvæk mig arme synder som den retmæssige ypperstepræst… men det var jo slet ikke det, han ville… storheden, tilslutningen, missionen, overbevisningen… det folkelige eller det nationale… nej det var det enkelte arme menneske, der ikke kunne klare konkurrencen eller kravene…

- Jeg er ikke kommet til de velbjergede, men til de arme og elendige – det er dem, der har brug for mig – ikke jer…! kunne han sige til de forargede præster og til de religiøse og selvretfærdige… ikke jer! Kronen på værket… eller rettere: bunden af skamløshed oprandt, da vi i vores hovmod hentede Galilæastenen eller Joshuastenen til Jerusalem. Vi havde tænkt os at markere den nye tid, vi mente var oprundet for alle jøder ved at placere stenen i templet. Det skulle foregå ved en stort anlagt folkelig begivenhed, hvor stenen skulle føres i procession hele vejen fra Galilæa til templet iJerusalem… ligesom Pagtens Ark i sin tid… En begivenhed, der én gang for alle skulle vise verden, hvem der havde magten og æren og sandheden...

Den gamle rystede på hovedet og så på mig med at svagt smil.

- Ja, vi var blevet vanvittige, Alexamenos. Vanvittige. Og det vanvid kommer vi til at betale for... det varer nok ikke længe, før de får ram på os, ypperstepræsten og hans folk og de gammeltroende, som ikke kunne se andet end en stakkels idiot i Joshua, og som heller ikke kan se på os som andet end oprørere mod alt, hvad der er sandt og godt...

Men det lykkedes! Stenen blev ført i et sandt triumftog fra Galilæa helt herned til Jerusalem, hvor den ankom sammen med en tusindtallig skare, og under stor jubel blev ført op til templet. Her blev den så stille op i forgården en tid, hvor folk kunne komme og se den og røre ved den – ja, der gik jo allerede rygter om, at den havde helbredende kræfter – men nogle år senere blev den så ført ind i det allerhelligste, hvor kun ypperstepræsten havde lov til at komme...

Hvorfor? spørger du. Åh ja. Hvorfor? Somme tider fornemmer jeg, hvor små vi er, Alexamenos, hvor lidt vi egentlig magter… og det vi kan og gør, gør vi ikke af os selv, men i kraft af en eller anden skæbne, som vi må følge, og som vi godt kan modarbejde en tid, men det hjælper ikke. Vi er i Guds vold… eller i Satans. Det er, som om vi bare er brikker i et eller andet kosmisk spil, og vi har ingen anelse om, hvad der er formålet med det, vi gør. Drevet af en usynlig hånd, som vi så blot kan håbe på, er Guds gode hånd, og at det ikke Satans klør, vi er havnet i. Vi ved det jo ikke. Hvad der forekommer os at være godt, kan i virkeligheden vise sig at være ondt - og omvendt; det onde, vi gør, kan senere vise sig at være det rigtige… måske. Måske kan denne usikkerhed med alting gøre os lidt mildere i vores dom over hinanden og over os selv? Måske. Det var i hvert fald et hovedanliggende for Joshua… men det har Simon sikkert allerede fortalt dig…

Dengang følte jeg, det var nødvendigt. Jeg var jo ung og vidste alt. Det var nødvendigt, at Joshuas sten kom til Jerusalem som et magtfuldt symbol på... ja, på ham, hvis bevægelsen ikke bare skulle løbe ud i sandet.

Det, der begyndte så godt deroppe i Galilæa som sådan en undergrundsbevægelse – hvad var det, han kaldte det? en surdej, der skulle gennemsyre hele folket indefra… det var jo allerede begyndt at falde fra hinanden. Folk kom efterhånden kun for at blive helbredt eller opleve et mirakel. Joshuas tanker om frihed for enhver var man mere eller mindre ligeglade med, hvis de da ikke skabte latter og somme tider vrede. Vi kæmpede en brav kamp for at holde fanen højt, så vidt vi ellers kunne blive enige, hvad vi sjældent var, og så vidt vi ellers kunne få lov til det. De, der havde fået Joshua henrettet, var jo ikke meget for, at hans tanker levede videre i befolkningen, så vores lille flok blev nærmest dømt fredløse, som enhver kunne gøre med, hvad de ville. Det var hårdt, men vi var ret seje dengang – selvom vi mistede en del af vores bedste mænd.

Der var jo denne Saulus, du sikkert har hørt om, og som gik forrest når det gjaldt om at udrydde vores lille bevægelse. Han var så fuld af fanatisk had, og de ledende præster og rådsherrer elskede ham jo… Men… vi klarede skærene, og så pludselig kom Saulus tilbage, krybende som en hund. Jeg glemmer aldrig, da han dukkede op – nu som lille Paulus, som han sagde – fuld af anger og fortrydelse, jo, for han var pludselig blevet omvendt af Joshua selv og døbt og jeg ved ikke hvad… Det var svært, Alexamenos. Han var begyndt at prædike om Joshua rundt omkring i hele riget, fortalte han, ikke bare for jøderne rundt omkring, som for det meste ikke gad høre på ham, hvad jeg godt kan forstå, men for andre folk, som hverken var omskårne eller holdt moseloven, og som måske endda dyrkede helt andre guder. Og det begreb vi jo ikke en tøddel af. Hvad havde vi med dem at gøre? romerne, grækerne, skyterne, galaterne? Det var meget mærkeligt… ja, det var, som om denne forhenværende farisæer havde stjålet Joshua og kastet ham i grams for enhver, der bare gad lytte. Men vi var jo jøder, Alexamenos. Joshua var jøde… det var… det var et forræderi mod alt, hvad der var jødisk, følte vi. Et velforberedt forsøg på at udjævne forskellene mellem os jøder og alle andre, fordi verden nu engang altid har et horn i siden på os af en eller anden grund og helst så os... ja... fjernet fra jordens overflade… Jeg tror… jeg tror simpelt hen denne Paulus ville bruge Joshua til at skabe en ny religion med… en romersk religion, og jeg tror, der var stærke kræfter både her i Jerusalem og i Rom, der støttede hans foretagende. Tænk, hvis man én gang for alle kunne eliminere alle åndelige og religiøse forskelle på folkeslagene, så vi alle sammen hyldede den samme Gud og de samme idealer… og ikke mindst, Alexamenos… den samme kejser. Ville det ikke være en drøm for enhver hersker? I stedet for hele tiden at skulle engagere sig i dyre krige for at slå oprør ned rundt omkring. Man ville en gang for alle få fred i riget – en romersk fred, selvfølgelig… og det var det, tror jeg, Paulus var agent for med sin besnærende forkyndelse af lighed mellem alle mennesker og denne nedprioritering af alle de særlige kendetegn, der gør os til det, vi er.

Ja, det kan jo godt lyde fristende med den evige fred, men prisen for den er jo, at vi mister os selv som det, vi nu engang er, hvad enten vi er jøder eller grækere – mister vores kultur, vores sprog… vores egenart… vores historie - hvem vi har udviklet os til at være gennem årtusinder… og det ved jeg i hvert fald – det var aldrig Joshuas mening. Aldrig! Få kendte som han vores historie, loven og profeterne, og hele hans mission var et opråb til vores sløve folk om at … at komme til sig selv i stedet for at sælge vores sjæl til de fremmede guder og kejsere, sådan som kongerne og de ledende familier var og er godt i gang med. De vil hjertens gerne være romere, for det giver dem mange fordele og megen magt… og

de er stærke, Alexamenos. Jeg gruer for, hvordan det hele skal ende… Krigen kommer. Krigen kommer, som allerede Joshua forudsagde det. Krigen kommer altid. Og den kommer snart, kan jeg mærke. Den gamle kamp mellem enighed og ensretning og virkelig enhed, der kun trives i forskellighed...

Jakob sad og lænede sig frem, mens han så ned i gulvet. Så så han på mig.
- Jeg har en bøn til dig, Alexamenos... jeg er, som du kan se, en gammel mand med en noget ramponeret krop efterhånden, så jeg tænkte om du, der er ung og stærk, kunne være min hjælp og støtte i et anliggende, der ligger os meget på sinde, og som nok også haster lidt... ser du... det er den sten, vi – eller rettere jeg - har stillet op i det allerhelligste, hvor den endnu står. Ja, jeg siger jeg, fordi jeg som folkevalgt ypperstepræst er den eneste, der har lov til at gå ind i det allerhelligste, og det endda kun en gang imellem. Ingen andre må betræde stedet, men det betyder jo, at vi ikke kan få stenen ud, for jeg magter simpelt hen ikke at rokke den. Og ud skal den, Alexamenos – inden romerne kommer og smadrer det hele...
Vi har for så vidt forberedt det, og vi regner med at fragte den til Pella, der ligger ovre på den anden side af Jordan... det hele kommer til at foregå om natten, tænker vi. Der er jo ingen grund til at ophidse de i forvejen ophidsede gemytter... Hvad siger du? Det er ikke mange forundt at betræde det allerhelligste, selvom der ikke er meget at komme efter derinde – ikke meget andet end støv og spindelvæv, som Pompejus sagde i sin tid. Men der er alligevel en vis aura... en særligt ånd derinde, hvis man har sans for den slags...
- Hvis jeg kan, vil jeg gerne hjælp dig, broder Jakob. Selvfølgelig. Jeg skulle vel nok kunne tumle sådan en smule sten, og jeg skal vel ikke trille den hele vejen til Pella alene, går jeg ud fra...
Den gamle mand rejste sig med besvær.
- Jeg er lykkelig over, at Simon sendte dig til mig, og jeg er endnu mere lykkelig over, at du indvilgede i det... sig mig, har du fået noget at spise? Er du ikke hundesulten...?

Jeg tilbragte mange timer sammen med Jakob den Retfærdige. Uforglemmelige timer sammen med et stort menneske, hvis storhed ikke kom af hans fortjenester og udmærkelser, men tværtimod af hans mange nederlag og ikke mindst erkendelsen af sin egen svaghed og sine egne svigt. Og så denne underlige hengivenhed med sin skæbne og sine medmennesker. En sjælden evne til ikke at dømme og vurdere, men bare tage imod med åbne arme, alt, hvad der mødte ham. Den samme storhed, jeg genkendte hos Simon

og flere af de andre. Underligt nok bryder magtens mænd sig ikke om sådan en afmægtig storhed. De ønsker resultater og udkomme af dette liv i form af stolte paladser og templer og vældige byer og hære, der kan knuse alt på deres vej, så de vil gøre alt for at skille sig af med denne afmægtige magt, som de i deres stille sind også frygter – måske fordi de inderst inde godt ved, at den er sand, og at deres eget stort opsatte liv bygger på løgn og bedrag. En kolos på lerfødder, der blot ved en forkert bevægelse eller et lille barns afsløring kan styrte sammen. Derfor må denne 'forkerte' bevægelse og den mindste afsløring af bedraget forhindres for enhver pris.
Joshua blev korsfæstet, Simon blev brændt, Paulus blev halshugget, har jeg hørt, og Jakob... min ven Jakob blev et par år efter mit besøg først stenet på selve tempelpladsen, derefter skubbet ud over muren og styrtet ned fra templets tinde, så at sige, og endelig fik han på opfordring fra ypperstepræsten selv hjerneskallen slået ind af en vaskemand, der tilfældigt kom forbi med sin vaskekølle i hånden. De kongetro nationalister havde tilsyneladende sejret endnu engang, men sejrens sødme blev kort, da Jakobs forsmædelige død blev startskuddet til den folkelige opstand, der senere blev til den jødiske krig, der mundede ud i Jerusalems ødelæggelse og jødernes endelige fordrivelse fra deres land.

Jakob havde haft ret. Krigen kommer altid. Den hæslige forbandede krig, som allerede Joshua havde forudsagt. Men ud af krigens og ødelæggelsens ragnarok opstår livet igen og igen som et nyt forår, der altid sprænger sig vej gennem den barskeste vinter og den bundfrosne jord som en lille ukuelig spire, der maser sig frem gennem frost og sne som et lille vink fra en anden verden... med bud derudefra, at solen og varmen er på vej på trods af alt. Åh, dette ukuelige evige liv, der bare vil leves...

Nå, men jeg foregriber historien. Det lykkedes for mig uden de store problemer og uden at blive opdaget at få den noget uformelige, men alligevel sært lune og på en måde velgørende blødagtige sten bakset ud af det allerhelligste. Jeg kunne ikke undgå en fornemmelse af, at den selv hjalp til på en eller anden måde, for det burde vel ikke have været så forholdsvis nemt, når man tænker over det.
Udenfor stod en flok unge mænd klar til at pakke den ind i noget kraftigt stof og lægge den på en vogn, der blev trukket af et par solide okser. De var iført præstedragter og skulle lade som om, det var affald fra døde offerdyr, de på denne måde fragtede ud af templet og af byen – ud til Gehenna, den forbandede kløft, hvor den slags ben og knogler blev

kastet ned sammen med ligene fra alle de mange korsfæstede, der til stadighed hang til skue udenfor byen til skræk og advarsel. Romerne kunne deres kram.
Mange fulgte stenen et stykke på vej ned ad bjerget, men lidt efter lidt vendte vi tilbage til byen og overlod transporten til de unge mænd, der var udset til at bringe den dyrebare last til Pella.

Efter et par måneder i Jerusalem, som jeg tilbragte sammen med Jakob og de andre, som man hver for sig kunne skrive tykke bøger om, vendte jeg tilbage – ikke til Rom, men til min fødeby Delfi, hvor der også var en lille forsamling af kristne – nu som en fri mand – ja, det følte jeg i hvert fald – fri og samtidig dybt afhængig - og jeg gled hurtigt ind i livet i byen som en flittigt benyttet og godt betalt skriver. Jeg opnåede selvfølgelig hurtigt en vis anseelse i forsamlingen i kraft af mit kendskab til de gamle kæmper, men jeg tog mig ikke af det. Jeg passede min dont og hjalp til, hvor jeg kunne. Stiftede familie og slog mig i det hele taget ned – mæt og tilfreds efter min lange færd fra Delfi til Rom og Jerusalem og tilbage til Delfi. En slags pilgrimsvandring kan man vel sige, der på alle måder berigede mit liv – først og fremmest tror jeg med den ydmyghed og taknemmelighed mod livet, mine rejsekammerater så gavmildt havde belært mig om.

Her slutter Alexamenos fra Delfi sin beretning.